

Konfliktlösning i Kaukasien: en säkerhetspolitisk lägesuppdatering 2006

I Nordkaukasien ligger Dagestan, Tjetjenien, Ingusjien, Nordossetien, Kabardino-Balkarien och Karatjaj-Tjerkessien. Alla är federala subjekt inom Rysslands gränser – där kriget i Tjetjenien riskerar att sprida sig till övriga områden. I Sydkaukasien finns de tre självständiga f.d. sovjetrepublikerna Georgien, Armenien och Azerbajdzjan. Armenien och Azerbajdzjan är sedan länge i konflikt om Nagorno-Karabach och i Georgien finns Abchazien och Sydossetien, två separatistregioner med stöd av Ryssland.

Då EU släppte sin *Wider Europe*-strategi under 2003 var inte ens Kaukasien inkluderat. Georgien, Armenien och Azerbajdzjan avfärdades bokstavligt talat i en fotnot. Ett visst ökat intresse kan synas idag men EU:s överlag ljumma intresse för regionen riskerar att slå tillbaka mot unionen, för oavsett om EU vill det eller ej så kommer regionen att bli allt viktigare för EU:s utveckling och utvidgning. Studiens utgångspunkt är att EU, och därmed även Sverige, samt aktörerna i Kaukasien måste förstå varandra bättre för att framtida relationerna skall bli fruktbärande och problem skall kunna undvikas. Syftet med föreliggande studie är att ge en överblick av konfliktlösningsprocesserna i Kaukasien. Målet är att lyfta upp och analysera de viktigaste knäckfrågorna som präglade utvecklingen under 2006 för att visa på vad EU kan ställas inför.

Ett underliggande syfte är att rapporten skall kunna användas som introduktion till de processer som idag existerar och som kan komma att bli föremål för ett ökat engagemang från EU:s och Sveriges sida, både när det gäller den politiska nivån och då det gäller användning av fredsfrämjande förband.

Foto: © Erik Nilsson

Förutom att de öppna krigen avbrutits och ersatts av lågintensiva konflikter har alla framsteg i konfliktlösningsprocesserna aggregerat sett varit marginella. Ingen av de behandlade fredsprocesserna har egentligen rört på sig sedan konflikterna startade. Framstegen har i bästa fall lett till att ökade ansträngningar gjorts och förnyade samtal förts. Rysslands inblandning är den mest kritiska faktorn för att lösningar skall komma till stånd.

Robert L. Larsson är säkerhetspolitisk analytiker vid avdelningen för Försvarsanalys, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)

FOI är en huvudsakligen uppdragsfinansierad myndighet under Försvarsdepartementet. Kärnverksamheten är forskning, metod- och teknikutveckling till nytta för försvar och säkerhet. Organisationen har cirka 1250 anställda varav ungefär 900 är forskare. Detta gör organisationen till Sveriges största forskningsinstitut. FOI ger kunderna tillgång till ledande expertis inom ett stort antal tillämpningsområden såsom säkerhetspolitiska studier och analyser inom försvar och säkerhet, bedömning av olika typer av hot, system för ledning och hantering av kriser, skydd mot och hantering av farliga ämnen, IT-säkerhet och nya sensorers möjligheter.

FOI
Totalförsvarets forskningsinstitut
Försvarsanalys
164 90 Stockholm

Tel: 08-555 030 00
Fax: 08-555 031 00

www.foi.se

ROBERT L. LARSSON

Konfliktlösning i Kaukasien

Robert L. Larsson

Konfliktlösning i Kaukasien: en säkerhetspolitisk lägesuppdatering 2006

FOI-R--2108--SE
ISSN 1650-1942

Användarrapport
December 2006

Försvarsanalys

Robert L. Larsson

Konfliktlösning i Kaukasien
en säkerhetspolitisk lägesuppdatering 2006

Utgivare FOI - Totalförsvarets forskningsinstitut Försvarsanalys 164 90 Stockholm	Rapportnummer, ISRN FOI-R--2108--SE	Klassificering Användarrapport
	Forskningsområde 1. Analys av säkerhet och sårbarhet	
	Månad, år December 2006	Projektnummer A1101
	Delområde 11 Forskning för regeringens behov	
	Delområde 2	
Författare/redaktör Robert L. Larsson robert.larsson@foi.se 08-55 50 37 60	Projektledare Jan Leijonhielm	
	Godkänd av Mike Winnerstig	
	Uppdragsgivare/kundbeteckning Försvarsdepartementet	
	Tekniskt och/eller vetenskapligt ansvarig	
Rapportens titel Konfliktlösning i Kaukasien: en säkerhetspolitisk lägesuppdatering 2006		
Sammanfattning Då EU släppte sin <i>Wider Europe</i> -strategi under 2003 var inte ens Kaukasien inkluderat. Georgien, Armenien och Azerbajdzjan avfärdades bokstavligt talat i en fotnot. Ett visst ökat intresse syns men EU:s överlag ljumma intresse för regionen riskerar att slå tillbaka mot unionen, för oavsett om EU vill det eller ej så kommer regionen att bli allt viktigare för EU:s utveckling och utvidgning. Studiens utgångspunkt är därför att EU, och därmed även Sverige, samt aktörerna i Kaukasien måste förstå varandra bättre för att framtida relationerna skall bli fruktbärande och problem skall kunna undvikas. Syftet med föreliggande studie är att ge en överblick av konfliktlösningsprocesserna i Kaukasien. Målet är att lyfta upp och analysera de viktigaste knäckfrågorna som präglat utvecklingen under 2006 för att visa på vad EU kan ställas inför. Ett resultat är att förutom att de öppna krigen avbrutits och ersatts av lågintensiva konflikter har alla framsteg i konfliktlösningsprocesserna aggregerat sett varit marginella. Ingen av de behandlade fredsprocesserna har egentligen rört på sig sedan konflikterna startade. Framstegen har i bästa fall lett till att ökade ansträngningar gjorts och förnyade samtal förts. Rysslands inblandning är den mest kritiska faktorn för att lösningar skall komma till stånd.		
Nyckelord Kaukasien, Ryssland, Georgien, Armenien, Azerbajdzjan, Nagorno-Karabach, Sydossetien, Abchazien, Tjetjenien, konfliktlösning, säkerhetspolitik, FN, OSSE, EU		
Övriga bibliografiska uppgifter Rapporten kan laddas ner från Internet: www.foi.se (under publikationer)	Språk Svenska	
ISSN 1650-1942	Antal sidor: 132 s.	
Distribution enligt missiv	Pris: Enligt prislista	

Issuing organization FOI – Swedish Defence Research Agency Defence Analysis SE-164 90 Stockholm	Report number, ISRN FOI-R--2108--SE	Report type User report
	Programme Areas 1. Security, safety and vulnerability analyses	
	Month year December 2006	Project no. A1101
	Subcategories 11 Policy Support to the Government	
	Subcategories 2	
Author/s (editor/s) Robert L. Larsson robert.larsson@foi.se +46 8-55 50 37 60	Project manager Jan Leijonhielm	
	Approved by Mike Winnerstig	
	Sponsoring agency Försvarsdepartementet	
	Scientifically and technically responsible	
Report title (In translation) Conflict Resolution in the Caucasus: a Security Political Up-date 2006		
Abstract When the EU released its Wider-Europe Strategy during 2003, the Caucasus was not included and Georgia, Armenia and Azerbaijan were literally reduced to a footnote. An increased interest has been seen since, but the EU's lukewarm attention nonetheless risks becoming a backlash. Since, regardless of the stand of the EU, the Caucasus will become increasingly important for the EU:s expansion development and expansion. The starting point of the study is, therefore, that the EU, and thus also Sweden, along with the actors of the Caucasus must understand each other better if relations are to be rewarding and problems are to be avoided. Hence, the aim of this study is to provide an overview of the conflict resolution processes of the Caucasus. The objective is to illuminate the most important issues that have affected the development during 2006 and show what the EU will be put up against. One result is that open war has been replaced by low intensive conflicts, but a part from that – no progress has been made. In fact, none of the conflict resolution processes has moved since they once started. At best, the endeavours have resulted in renewed efforts and renewed talks. As it seems, Russia's involvement is the most critical factor for future resolutions in all of the conflicts.		
Keywords Caucasus, Russia, Georgia, Armenia, Azerbaijan, Nagorno Karabakh, South Ossetia, Abkhazia, Chechnya, conflict resolution, security, UN, OSCE, EU		
Further bibliographic information The report can be downloaded from the internet: www.foi.se	Language Swedish	
ISSN 1650-1942	Pages 132 p.	
	Price acc. to pricelist	

Konfliktlösning i Kaukasien

en säkerhetspolitisk lägesuppdatering 2006

Robert L. Larsson

Försvarsanalys
Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI)

E-mail: robert.larsson@foi.se

Förord

Föreliggande studie gör nedslag i de konflikter som präglar Kaukasien – området mellan Svarta havet och Kaspiska havet. I Nordkaukasien ligger Dagestan, Tjetjenien, Ingusjien, Nordossetien, Kabardino-Balkarien, Karatjaj-Tjerkessien. Alla är federala subjekt inom Rysslands gränser – där kriget i Tjetjenien riskerar att sprida sig till övriga områden. I Sydkaukasien finns de tre självständiga f.d. sovjetrepublikerna Georgien, Armenien och Azerbajdzjan. Armenien och Azerbajdzjan är sedan länge i konflikt om Nagorno-Karabach och i Georgien finns Abchazien och Sydossetien, två områden med självständighetssträvanden.

Studien har genomförts inom projektet för "Rysk utrikes-, försvars- och säkerhetspolitik" (RUFs) under ledning av Jan Leijonhielm. Projektet genomför vartannat år en bred bedömning av rysk utveckling och militär förmåga i ett tioårsperspektiv¹ där relationerna inom det forna sovjetterritoriet är centrala. De forna sovjetstaterna är därtill föremål för fördjupningar och denna studie kan delvis ses som en påbyggnad på den serie som FOI gett ut kring enskilda f.d. sovjetrepubliker och relationerna inom OSS,² t.ex. rörande Ukraina,³ Moldova,⁴ Vitryssland,⁵ Georgien⁶ och Centralasien,⁷ men är snarast tematiskt uppbyggd.

Studien, vilken genomförts på uppdrag av Försvarsdepartementet, granskades i enlighet med FOI:s direktiv på ett seminarium den 7

¹ Leijonhielm, et al. (2005) *Rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv - problem och trender 2005*, Stockholm, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), juni 2005, FOI-R--1662-SE.

² Oldberg (2004) *Membership or Partnership: The Relations of Russia and its Neighbours with NATO and the EU in the Enlargement Context*, Stockholm, The Swedish Defence Research Agency (FOI), FOI-R--1364--SE.

³ Hedenskog (2004) *The Ukrainian Dilemma: Relations with Russia and the West in the Context of the 2004 Presidential Elections*, Stockholm, The Swedish Defence Research Agency (FOI), FOI-R--1199--SE.

⁴ Johansson (2003) *Whither Moldova? Conflicts and Dangers in a Post-Soviet Republic*, Stockholm, The Swedish Defence Research Agency (FOI), FOI-R--0990--SE.

⁵ Paznyak (2003) *Belarus Facing Dual Enlargement: Will the EU Squeeze Harder?*, Stockholm, The Swedish Defence Research Agency (FOI), FOI-R--0859--SE.

⁶ Normark (2001) *Russia's Policy vis-à-vis Georgia: Continuity and Change*, Stockholm, Swedish Defence Research Agency (FOI), FOI-R--0168--SE.

⁷ Sandström (2003) *Afghanistan and Central Asia after September 11: The Security-Political Development*, Stockholm, The Swedish Defence Research Agency (FOI), FOI-R--0821-SE.

november 2006 under ledning av Bo Ljung. Granskare och opponent var Torgny Hinnemo vid Utrikesdepartementet, vars konstruktiva kritik och synpunkter hjälpte till att förbättra rapporten, något han skall ha ett stort tack för.

Författaren vill även passa på att tacka projektgruppen RUFS med Jan Leijonhielm, Ingmar Oldberg, Jakob Hedenskog, Jan Knoph och Karin Anderman för mycket värdefulla synpunkter, rättelser och kloka ord. Carolina Vendil Pallin vid Utrikespolitiska institutet förtjänar som alltid ett stort tack för sina behjälpliga bidrag och kommentarer. Delar av studien bygger på samtal med georgiska statstjänstemän, diplomater, politiker, analytiker och NGO:s i Tbilisi under augusti och september 2006. Dessa önskar vara anonyma men förtjänar ändå ett stort tack, liksom Alexander Rondeli vid the Georgian Foundation for Strategic and International Studies.

Translitterering av t.ex. ryska och georgiska namn har skett till svenska, förutom de namn och platser som förekommer i källor och i citat som kan ha engelsk eller annan translitterering. Eftersom separatistregionerna Abchazien och Sydossetien tillhör Georgien används den georgiska nominativändelsen "i" på t.ex. Suchumi och Tschinvali, trots att regionerna själva inte använder den.

Framsida: Vid inaugurationsceremonin (och vid den påföljande festen) av Sergej Bagapsj, separatistregionens Abchaziens *de facto* president, medverkade officiella ryska företrädare, däribland Sergej Darkin, guvernör i Primorskij kraj samt ledaren för Viborg/Leningrads oblast Viktor Kolesjnikov. Sydossetiens president Eduard Kokoity dök upp, liksom ett antal riktiga och utklädda kosacker, av vilka ett par syns på bilden. Kosackerna används ofta som legosoldater och kommer frivilligt, ibland med Moskvans goda minne, till Abchazien för att slåss i kampen mot den georgiska centralmakten.

Foto: © Valerij Melnikov, Kommersant

Innehåll

FÖRORD	6
INLEDNING	10
<i>Tyngdpunkter och avgränsningar.....</i>	<i>12</i>
<i>Material och disposition.....</i>	<i>13</i>
SYDKAUKASIEN	14
<i>Moskvas politik mot Sydkaukasien</i>	<i>14</i>
ABCHAZIEN	19
<i>Övergripande om konfliktlösningsprocesserna</i>	<i>21</i>
<i>Genèveprocessen och FN</i>	<i>21</i>
UNOMIG	24
<i>Sotji-processen</i>	<i>29</i>
<i>OSS:s Fredsbevarande styrkor (CISPKF).....</i>	<i>30</i>
<i>Europeiska Unionen (EU) och USA</i>	<i>32</i>
<i>Militära och fredliga initiativ.....</i>	<i>35</i>
<i>Utvecklingen 2006.....</i>	<i>38</i>
<i>Nya och gamla problem grusar möjligheterna till fred.....</i>	<i>40</i>
<i>Slutsatser rörande Abchazien.....</i>	<i>45</i>
SYDOSSETIEN	47
OSSE.....	49
<i>Joint Control Commission (JCC)</i>	<i>52</i>
<i>Joint Peacekeeping Force (JPKF).....</i>	<i>53</i>
<i>Europeiska Unionen (EU)</i>	<i>55</i>
<i>Militära och fredliga initiativ.....</i>	<i>57</i>
<i>Utvecklingen 2006.....</i>	<i>58</i>
<i>Slutsatser rörande Sydossetien.....</i>	<i>60</i>
NAGORNO-KARABACH	61
<i>Övergripande om konfliktlösningsprocesserna</i>	<i>64</i>
<i>Minskgruppen.....</i>	<i>66</i>
<i>Pragprocessen.....</i>	<i>67</i>
<i>Europeiska Unionen (EU)</i>	<i>69</i>
<i>Slutsatser rörande Nagorno-Karabach</i>	<i>71</i>
NORDKAUKASIEN.....	73
<i>Moskvas politik mot Nordkaukasien.....</i>	<i>73</i>
TJETJENIEN	76
<i>Ryska lösningsförslag.....</i>	<i>81</i>
<i>Villkorad självständighet under internationell administration.....</i>	<i>82</i>
<i>Säkerhet i utbyte mot självständighet</i>	<i>83</i>
<i>Nya öppningar 2006.....</i>	<i>84</i>
<i>Internationell inblandning.....</i>	<i>86</i>
ÖVRIGA NORDKAUKASIEN	87
Dagestan.....	87
Ingusjien	88
Nordossetien	89
Kabardino-Balkarien.....	89
Karatjai-Tjerkessien	90
<i>Slutsatser rörande Tjetjenien och Nordkaukasien.....</i>	<i>91</i>
SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER	93
RYSSLANDS ROLL	93
FRAMGÅNGAR, LJUSPUNKTER OCH LÖSNINGSPOTENTIAL.....	93
FÖRHANDLINGSFORMATEN FÖR KONFLIKTERNA.....	95
EFTERGIFTSVILJA, STATUS OCH ERKÄNNANDEN	96
KONFLIKT- OCH PROBLEMAKTORER	97
SPRIDNINGSRISKER OCH RISK FÖR ÖPPET KRIG.....	98
AVSLUTNING OCH FORTSATT FORSKNING	99

APPENDIX 1 - AKRONYMER.....	100
APPENDIX 2 – MFA PLAN FOR SOUTH OSSETIA.....	101
APPENDIX 3 – DEN GEORGISKA ABKHAZIENPLANEN.....	103
APPENDIX 4 – PERSONGALLERI FÖR KONFLIKTLÖSNING	105
GEORGISKA DELEN AV JCC:S ARBETESGRUPP FÖR SYDOSSETIEN	105
THE TSKHINVALI REGION CONFLICT RESOLUTION INTERAGENCY COORDINATION GROUP (PEACE PLAN IMPLEMENTATION COORDINATION GROUP).....	105
APPENDIX 5: GEORGISKA SYDOSSETIENINITIATIVET	106
I. BASES OF THE PEACE AGREEMENT	106
II. TERMS OF THE PEACE AGREEMENT	106
III. TERRITORY	107
IV. POLITICAL STATUS.....	107
V. LANGUAGE AND EDUCATION	108
VI. SOCIAL AND ECONOMIC REHABILITATION	108
VII. LEGAL ISSUES.....	109
APPENDIX 6: KARTA ÖVER KAUKASIEN.....	111
REFERENSER.....	112

Inledning

Rysslands relationer med Georgien kom under sommaren och hösten 2006 att utvecklas i en mycket fientlig riktning. Militära, politiska, ekonomiska och energipolitiska maktmedel användes av Ryssland, vilket i kombination med bristande georgisk diplomati resulterade i ökad spänning. Detta har speciell betydelse då Ryssland underblåser separatismen i Sydossetien och Abchazien i norra Georgien. Risker för konfrontation med militära yttringar är överhängande. Satt i relation till EU:s östutvidgning till det Svarta havet är således utvecklingen i Kaukasien av stor betydelse.

Då EU släppte sin *Wider Europe*-strategi under 2003 var inte ens Kaukasien inkluderat. Georgien, Armenien och Azerbajdzjan avfärdades bokstavligen talat i en fotnot med meningen "Given their location, the Southern Caucasus therefore also fall outside the geographical scope of this initiative for the time being".⁸ Detta väckte ont blod i Kaukasien då man ansåg att EU antingen ignorerat eller möjligen glömt bort regionen. Under 2004 inkluderades emellertid staterna i *the European Neighbourhood Policy* (ENP),⁹ och påföljande år utarbetades individuella handlingsplaner och strategier för alla tre länder.¹⁰

EU:s ljumma intresse för regionen riskerar att slå tillbaka mot unionen, för oavsett om EU vill det eller ej så kommer regionen att bli allt viktigare för EU:s utveckling och utvidgning. En del av EU:s ointresse härstammar från det faktum att EU haft andra prioriteringar och begränsningar samt att andra geografiska områden haft bättre lobbygrupper än vad Sydkaukasien har haft. Flera analyser påpekar dock att regionen blir allt viktigare, bland annat på grund av risken för

⁸ Commission of the European Communities (2003) *Wider Europe - Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours*, Brussels, European Union, 11 March 2003, nr. COM(2003) 104 Final, s. 4.

⁹ Commission of the European Communities (2005d) *European Neighbourhood Policy*, Brussels, European Union, 12 May 2005, nr. COM(2004) 373 Final.

¹⁰ Commission of the European Communities (2005c) *Annex to: European Neighbourhood Policy - Country Report Georgia*, Brussels, European Union, nr. SEC(2005) 288/3; Commission of the European Communities (2005a) *Annex to: European Neighbourhood Policy - Country Report Armenia*, Brussels, European Union, 2 March 2005, nr. SEC(2005) 285/3; Commission of the European Communities (2005b) *Annex to: European Neighbourhood Policy - Country Report Azerbaijan*, Brussels, European Union, 2 March 2005, nr. SEC(2005) 286/3.

överspillningseffekter gentemot EU, möjligheten (och viljan) att ta till sig europeiska värderingar samt dess betydelse som transitområde för energitransporter från den kaspiska regionen gör dock att EU borde uppmärksamma området i högre grad än idag.¹¹ Konflikten i Tjetjenien och oroligheterna i dess grannrepubliker är ett alltjämt närvarande problem med bäring på den regionala stabiliteten, och är en annan oroande faktor.

En friktionspunkt i relationerna med EU har varit Georgiens ambition att bli medlem av unionen. Georgiens offensiva strävan och dess optimistiska tidsram har inte uppskattats av vare sig Bryssel eller de enskilda medlemmarna, vilket lett till en situation av frustration från såväl Georgiens som EU:s sida. Allt samarbete försvårades därmed. Under 2006 deklarerade dock Georgiens premiärminister att Georgien nu har en mer realistisk tidsplan och att man inte söker medlemskap i närtid. Utspelet banade således väg för förbättrat samarbete mellan Georgien och EU.

I praktiken har EU:s stöd kanaliserats genom *the EC Humanitarian Office* (ECHO), ett *Partnership Cooperation Agreement* (PCA) samt tekniskt stöd (TACIS) – speciellt till den Euroasiatiska transportkorridoren TRACECA. Mellan 2002 och 2004 allokerades €24 miljoner till Sydkaukasien från EU, men genomslaget får anses som begränsat.¹² På kort sikt är det inte troligt att en gemensam EU strategi utvecklas.¹³ Från och med 2006 har dock EU genom sitt särskiljda sändebud, Peter Semneby, deklarerat att man avser ta en aktivare del i konfliktlösningsprocesserna i Sydkaukasien. Detta är något som efterfrågats i flera av de aktuella konflikterna i Kaukasien, men det finns många problem och fallgropar.

Sammantaget visa denna utveckling på att EU:s roll kan förändras och att man kan komma att behöva visa större intresse för konfliktlösningsprocesserna.¹⁴ Denna studie har dock inte för avsikt att

¹¹ MacFarlane (2004) "The Caucasus and Central Asia: Towards a Non-strategy", i Dannreuther (red.) *European Union Foreign Policy: Towards a Neighbourhood Strategy* (London, Routledge), s. 125.

¹² Ibid. s. 25.

¹³ Ibid. s. 132.

¹⁴ För en bra genomgång av vad som kommer att behövas, se Cornell och Starr (2006) *The Caucasus: A Challenge for Europe*, Central Asia-Caucasus Institute/Silk Road

studera specifikt hur EU-Kaukasien-relationerna ser ut, utvecklas eller vad konsekvensen kan bli vis-à-vis Ryssland. Detta kommer att behandlas i separata FOI-rapporter. Studiens första utgångspunkt är istället att EU, och därmed även Sverige, samt aktörerna i Kaukasien måste förstå varandra bättre för att framtida relationerna skall bli fruktbärande och problem skall kunna undvikas. Som ett första steg finns därför ett behov av analysera utvecklingen utifrån det regionala perspektivet.

Denna studie har således valt att analysera situationen främst från den kaukasiska horisonten. Ett resultat blir naturligtvis att andra centrala aktörer som USA, Ryssland och EU snarast ses utifrån. Valet av perspektiv har speciell bäring på synen på Ryssland eftersom den andra utgångspunkten för studien är att visst fokus i analysen måste ligga på Ryssland, Rysslands intressen och Rysslands inblandning i de respektive konflikterna.

Syftet med föreliggande studie är att ge en överblick av konfliktlösningsprocesserna i Kaukasien.

Målet är att lyfta upp och analysera de viktigaste knäckfrågorna som präglat utvecklingen under 2006 för att visa på vad EU kan ställas inför.

Ett underliggande syfte är att rapporten skall kunna användas som introduktion till de processer som idag existerar och som kan komma att bli föremål för ett ökat engagemang från EU:s och Sveriges sida, både när det gäller den politiska nivån och då det gäller användning av fredsfrämjande förband.

Tyngdpunkter och avgränsningar

Rapporten ämnar därför behandla frågor så som vilka de centrala nationella och internationella aktörerna är, ansvarsuppdelning för konfliktlösningen, hur konfliktlösningsprocesserna framskrider, vilka kärnfrågorna är samt vilka utsikter som finns för en lösning. Detta inkluderar mellanstatliga och regionala relationer och i viss utsträckning även synsätt hos en del av parterna. För att undvika långa

bakgrundsteckningar kommer endast i mindre utsträckning konflikternas olika orsaker att beröras. Inte heller kommer den generella ekonomiska eller inrikespolitiska utvecklingen inom de aktuella staterna eller regionerna att behandlas, även om de i vissa fall spelar stor roll för konflikterna.

Tyngdpunkten kommer alltså dels att ligga på Rysslands roll eftersom det är en viktig gemensam nämnare i alla behandlade konflikter, dels på Georgien och speciellt Abchazien eftersom just denna konflikt är svårlöst, gränsar till Svarta havet (och därmed ett utvidgat EU) och har haft en speciellt intressant utveckling under senare tid. Det kommer även att bli en uppgift som internationella organisationer och EU kan få ta större ansvar för jämfört med t.ex. Tjetjenien. I Tjetjenien motsätter sig Ryssland internationell inblandning då den konfliktlösningsprocessen, i den mån en sådan kan sägas existera, sköts enbart mellan Tjetjenien och Moskva. Övriga delar av Nordkaukasien har även inkluderats i studien även om det inte existerar konflikter på samma sätt som i Sydkaukasien. En anledning är de spridningsrisker som finns från Tjetjenien till andra ryska delrepubliker, samt risken för spridning till Georgien.

Material och disposition

Som en konsekvens av det valda perspektivet har studiens källmaterial även det en regional tonvikt. I praktiken innebär det att studien stöder sig på rapporter från internationella organ som t.ex. *International Crisis Group* (ICG), dokument från FN eller OSSE, vilka alla är verksamma i regionen, samt forskningsrapporter och nyheter från regionala och internationella media, t.ex. *Civil Georgia*, *the Messenger* eller *Radio Free Europe/Radio Liberty*. Vid ett antal tillfällen refereras synpunkter som framkommit i olika samtal med personer i regionen. Syftet med dessa är främst att illustrera centrala poänger snarare än att tillskriva en viss person eller myndighet specifika uppfattningar.

Rapporten är, vid sidan av inledning och avslutning, uppdelad i två delar för Syd- respektive Nordkaukasien. I turordning avhandlas därmed Abchazien, Sydossetien, Nagorno-Karabach, Tjetjenien och övriga Nordkaukasien. Sydkaukasien upptar emellertid störst plats. Varje avsnitt torde kunna läsas separat men givet likheterna och kopplingarna mellan konflikterna, bör även slutsatserna i anslutning till andra avsnitt läsas.

Sydkaukasien

Föreliggande kapitel berör den övergripande situationen i Sydkaukasien samt konfliktlösningsprocesserna i Abchazien, Sydossetien och Nagorno-Karabach. Varje avsnitt avslutas med ett antal slutsatser och kärnpunkter.

Moskvas politik mot Sydkaukasien

Det står helt klart att Putin har en ambition att återupprätta Rysslands status som stormakt. Under Jeltsin-erans kaos var kärnvapen och medlemskap i FN:s säkerhetsråd symboliska stormaktsattribut samtidigt som krigsmaktens impotens blev allt mer synlig. Putin har delvis förändrat situationen i termer av självkänsla och hopp med hjälp av ökade försvarssatsningar, vilka möjliggjorts genom höga råvarupriser, men även genom en aktiv utrikespolitik.¹⁵ Enligt forskaren Bugajski kan ett antal långsiktiga mål med Rysslands politik gentemot OSS och östra Europa skönjas:

- 1) Ryssland vill nå politiskt inflytande och ekonomiska fördelar (bl.a. genom monopolställningar och förmåga att hålla andra aktörer borta).
- 2) Ryssland vill öka östra Europas energiberoende av Ryssland och omsätta detta till politiskt inflytande samt förhindra att västliga institutioner kan engagera sig inom OSS.
- 3) Enligt rysk syn är OSS-området en språngbräda för ökat inflytande och ett mål är att försvaga den transatlantiska relationen i Europa.¹⁶

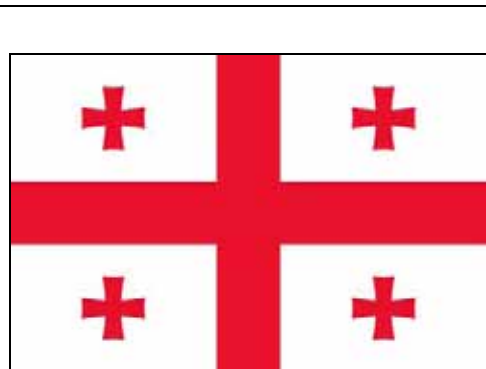
Den tredje punkten kanske främst skall tolkas som ambitionen att hindra NATO-utvidgningen och eventuellt närmare samverkan mellan EU och USA i relationerna mot Ryssland. Metoden för att nå dessa och andra mål har i princip varit en modell av att söndra och härska. Dominans snarare än jämbördigt samarbete har präglat relationerna, men trots, och delvis på grund av, den hårda linjen har Rysslands politik

¹⁵ Hedenskog, et al. (red.) (2005) *Russia as a Great Power: Dimensions of Security under Putin* (London, Routledge); samt Trenin (2004) "Pirouettes and Priorities: Distilling a Putin Doctrine", *The National Interest*, nr. Winter 03/04.

¹⁶ Bugajski (2004) "Russia's New Europe", *The National Interest*, nr. Winter 03/04, s. 86.

att återupprätta kontrollen misslyckats.¹⁷ På sin höjd har Moskva klarat av att obstruera utvecklingen och vidmakthålla *status quo* inom vissa områden, men Ryssland tappar likväl fotfästet i regionen. I takt med att detta sker riskerar politiken att bli forcerad.

Sedan 2003 har instrumenten för påtryckningar blivit mer implicita och subtila när det gäller påverkan på Georgien direkt, medan stödet till Abchazien och Sydossetien fortfarande är explicit och hårdhänt. Åtgärder i samband med en spionincident under oktober 2006 har visat på rysk användning av en rad öppna maktmedel gentemot Georgien. Ryssland håller dock överlag lägre profil gentemot Armenien och Azerbajdzjan.

GEORGIEN

Språk: georgiska

Status: suverän stat

Huvudstad: Tbilisi

Självständighet:

25 december 1991

Areal: 69 700km²

Valuta: georgiska lari

Befolkning: ca 4 475 000 (år 2005) exkl. Sydossetien och Abchazien.

Under ytan ligger det faktum att Moskva har uppfattat den orangea revolutionen i Ukraina och rosenrevolutionen i Georgien som synnerligen farliga. Farligheten ligger i att man anser att OSS-området delas upp i två läger – de som är pro-ryska (Vitryssland, Armenien och Tadzjikistan) samt de som är pro-västliga (t.ex. Ukraina och Georgien). Denna polarisering bär, trots Ukrainas nyorientering mot Moskva, med sig en risk att förlora inflytandet, samt, vilket är än viktigare, en risk att revolutionsivern kan sprida sig till Ryssland. I kombination med det förlorade sovjetimperiets fantomsmärtor är den rådande synen att Ryssland även idag måste kontrollera utvecklingen också inom OSS-området. Synsättet existerade redan under tsartiden och visar på en viss kontinuitet i Rysslands syn på relationerna med grannstaterna.

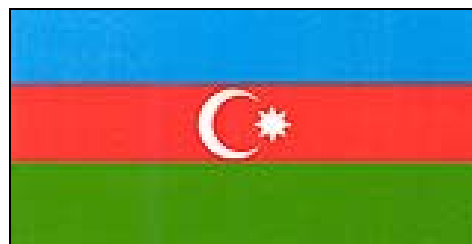
Genom att Ryssland ser dessa trender som säkerhetspolitiskt problematiska, legitimeras även användande av hårda tag för att hantera dem, nationellt såväl som internationellt.

¹⁷ Falkowski (2006) *Russia's Policy in the South Caucasus and Central Asia*, Warsaw, Centre for Eastern Studies (OSW), Juni 2006, nr. 23, s. 47f.

Detta synsätt tillsammans med stärkta finanser och starkt självkänsla har lett till förnyade ansträngningar att införliva Sydkaukasien i Rysslands intressesfär. Vinsten uppfattas bli att Ryssland kan stadga upp även Nordkaukasien genom att ha inflytande i Sydkaukasien, en tanke som längre präglat ryskt strategiskt tänkande men som utgör en uppenbar paradox då metoden för kontroll är och har varit att underblåsa instabiliteten i regionen.

Överlag har Ryssland bättre relationer med Azerbajdzjan och Armenien än med Georgien.¹⁸ Armenien har varit en av Rysslands närmaste allierade, men relationerna har försämrats något på senare tid. En anledning till detta var att Ryssland under sommaren 2006 stängde sin gräns till Georgien vid Larsipasset, vilken är den enda väg mellan Georgien och Ryssland som inte kontrolleras av Abchazien eller Sydossetien. Denna väg har under hundratals år varit en livsnerv för transkaukasiska transporter, så även nu. Den officiella förklaringen till stängningen var att gränsövergången behövde renoveras. Det fanns dock starka politiska undertoner.

Stängningen drabbade inte bara Georgien, utan framförallt Armeniens handel, och således fick sig relationerna mellan Moskva och Jerevan en törn. Ryssland erbjöd sig därför att öppna gränsen för armenier (men inte för georgier), något som Tbilisi ansåg vara diskriminering och således inte tillät.

AZERBAJZJAN

Språk: azeriska
Status: suverän stat
Huvudstad: Baku
Självständighet:
 25 december 1992
Areal: 86 600km²
Valuta: azeriska manat
Befolkning: ca 8 400 000 (år 2005)

ARMENIEN

Språk: armeniska
Status: suverän stat
Huvudstad: Jerevan
Självständighet:
 25 december 1991
Areal: 29 800km²
Valuta: armeniska dram
Befolkning: ca 3 200 000 (år 2005) exkl.

¹⁸ För en översikt av de internationella relationerna i regionen, se: Cornell (2001) *Small Nations and Great Powers: a Study of Ethnopolitical Conflict in the Caucasus* (Richmond, Curzon).

Försämringen i relationerna mellan Ryssland och Georgien fortsatte sedan under början på hösten och har blivit allt djupare. Ryssland har dragit hem diplomatisk personal; man utfärdar ej visum till georgier och man har suspenderat flyglinjerna mellan Ryssland och Georgien. Till stor del skedde detta som en konsekvens av att Georgien arresterade ett antal ryska spioner. Detta är dock frågor som kommer att behandlas mer utförligt i kommande FOI-rapporter.

Det bör tilläggas att den georgiska rysslandspolitiken är bristfällig och i viss mån även chauvinistisk. President Saakasjvili uttalar sig ofta negativt om Ryssland och Putin personligen. Georgien har därtill upprättat ett museum över sovjetockupationen, vilket ogillas av Kreml, som menar att Georgien inte alls ockuperats av Sovjetunionen. Relationerna är alltså så pass känsliga att frågor av denna typ riskerar att förvärra situationen ytterligare.

Georgien förklarar delar av sin aversion mot rysslandspolitiken med att den är utformad av ett antal personer med negativ inställning till landet, vilket direkt omöjliggör konstruktiva samtal.¹⁹ Detta har fått återverkningar på konfliktlösningsprocesserna och vare sig officiella eller informella kanaler tycks vara fruktbärande.

En vanlig uppfattning i Georgien är dock att en dålig pro-georgisk politik är bättre än bra pro-rysk politik. På liknande sätt har den ryska hållningen emotionella undertoner. Problemet med detta är inte bara den konfrontatoriska hållningen utan även avsaknaden av ett jämbördigt förhållande. Georgien är den svagare parten och kan trots dess gradvis allt starkare ställning på ett rationellt sätt inte avskräcka Ryssland från att kränka georgiskt territorium eller stödja utbrytarrepublikerna. Saakasjvilis oberäknelighet blir därför en styrka och endast den georgiska ledningens vilja att föra en linje som i praktiken är irrationell medför en uppfattning att det ger ett visst övertag i relationerna med Ryssland. Om Ryssland tror att den georgiska ledningen är seriös även med sina orimliga hot kan Moskva möjligen avskräckas. Detta präglar

¹⁹ I appendix 4 listas ett par av de aktuella aktörerna från Georgiens sida. Se även Larsson (2006a) *Konflikterna i södra Kaukasus: status och centrala aktörer*, Stockholm, FOI, April 2006, nr. Memo 1699; och rörande de viktigaste ryska aktörerna Vendil Pallin (2006) *De ryska kraftministerierna: maktverktyg och maktförsäkring*, Stockholm, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Juni 2006, nr. FOI-R--2004--SE.

naturligtvis situationen negativt och skapar en volatil situation som riskerar att försämra situationen ytterligare

"Firande av den georgiska mångfalden". Väggtavlan som sitter i gamla Tbilisi visar snarast på önsketänkande än på en realitet eftersom det finns stora problem i den georgiska minoritetspolitiken. Vem som betalat kampanjen framgår inte. I Förgrunden syns taket på ett av traktens offentliga badhus.

Foto: © Robert Larsson 2006

Om Ryssland har dåliga relationer med Georgien är alltså relationerna desto bättre till Abchazien och Sydossetien. Ryssland balanserar i sammanhanget på en smal gång mellan att stödja dem fullt ut eller att ge stöd i subversiv form. I Abchazien har Ryssland mycket stort inflytande över de viktigaste delarna av de politiska strukturerna, dvs. styrkemyndigheterna. Regionen har dock viss ekonomisk bärkraft och en så pass stabil identitetsbas att den inte är totalt beroende av Ryssland i alla avseenden. En stor fördel är dess geografiska läge, mellan Ryssland och Georgien vid den bördiga Svarta havskusten. Det gör att man kan bedriva handel och att relationerna till Ryssland blir lättare i praktiken, till skillnad från t.ex. Transnistrien i Moldova.

Sydossetien däremot har en mycket svårare situation. Regionen är fastlåst i Georgien med endast en svag livlina norrut till Ryssland. Ryssland har därför fått mycket stort inflytande över regionen och politiken utformas i stor del i samförstånd. Många politiker hämtas även

från Ryssland. Det ter sig mycket otroligt att Sydossetien skulle klara sig utan Moskva.

Abchazien

Konflikten mellan utbrytarregionen Abchazien och centralmakten i Georgien har mycket djupa rötter. Den senaste serien av fientligheter startade i mars 1989 då Abchazien till Michail Gorbatsjov förklarade sig självständigt från Georgien. Efter en tids stridigheter förklarade det abchaziska högsta sovjetet i augusti 1990 att Abchazien var en suverän stat. I samband med det påföljande georgiska inbördeskriget, vilket inleddes 1991, invaderade georgiska regeringsoppositionella styrkor under general Tengiz Kitovani Abchazien.

Georgierna led en förödmjukande förlust då abchaziska styrkor kontrollerade hela Abchazien utom den abchaziska huvudstaden Suchumi. Georgien tvingades därför under ryskt överseende till ett avtal om eldupphör 27 juli 1993. Avtalet höll inte och två månader därefter intog abchaziska styrkor även Suchumi. Vid denna tid var det dock inte två homogena grupper som stod mot varandra utan striderna kan snarast förklaras med kampen om makten i Georgien i kombination med den kriminella verksamhet som gör att konfliktens geografiska och etniska orsaker då såväl som idag flyter samman med politik och brottslighet.

ABCHAZIEN Språk: abchaziska, ryska Status: autonom republik i Georgien Huvudstad: Suchumi Självständighet: 23 juli 1992 (ej erkänt) Areal: 8 600km ² Valuta: ryska rubler Befolkning: ca 250 000

1995 planerade Kitovani ett nytt invasionsförsök, men kom att stoppas av Eduard Sjevardnadze som då axlat presidentmanteln efter Zviad Gamsachurdia. Ingen lösning nåddes och den abchaziske *de facto*-presidenten Vladislav Ardzimba deklarerade samma år att Abchazien

önskade tillhöra Ryssland.²⁰ Denna önskan har sedan upprepats i olika former men ännu inte besvarats av Moskva. Problemen rotade sig och Abchazien drev ut omkring 200 000 etniska georgier ur Abchazien, vilka nu är internflyktingar (IDP:s) i Georgien och utgör en central hämsko på lösningsmöjligheterna. Det kan dock i sammanhanget nämnas att Ryssland inte är den mest naturliga garanten för Abchazien. I samband med den sovjetiska annekteringen under 1860-talet kom abchazierna t.ex. att hamna i minoritetsställning på grund av invandring från Ryssland. Det är alltså inte samhörighet som gör att Ryssland värnar om Abchazien, utan snarare strävan efter inflytande och behovet av en hävstång gentemot Georgien.

Ryssland har en nyckelroll i konflikten, vilket utnyttjats på gott och ont. Fram till 1993-1994 stödde Ryssland öppet Abchazien, men då Sjevardnadze pressades av Ryssland att gå med i Oberoende staters samvælde (OSS) samt att underteckna ett bilateralt vänskapsavtal, ändrades Rysslands politik till Georgiens favör. Ryssland krävde och fick även rätten att behålla militär trupp och militära baser i Georgien. Georgien kom även under 1994 att stödja den ryska invasionen av Tjetjenien. Som en gentjänst uttryckte Ryssland sitt stöd för Georgiens territoriella integritet.²¹ 1994 gick Ryssland även så långt att man införde ekonomiska sanktioner mot Abchazien. Stödet till Georgien var emellertid kortvarigt.

Ryssland fortsatte att indirekt stödja Abchazien och stödet kom med åren att öka. År 2000 införde t.ex. Ryssland visumkrav för georgiska medborgare, men Abchazien och Sydossetien undantogs från detta krav. Två år senare började Ryssland t.o.m. att utfärda ryskt medborgarskap till abchazier. Påföljande år hade mellan 50 och 80 procent av abchazierna ryskt medborgarskap.²² I skrivande stund har Ryssland fryst möjligheterna för georgier att få visum helt och hållet.

²⁰ European Centre for Minority Issues (N/A) "Background - The Georgian-Abkhaz Conflict", *European Centre for Minority Issues*, publicerat: N/A, hämtat: 18 April 2006, adress: http://www.ecmi.de/emap/download/Abkhazia_Background.pdf.

²¹ Larsson (2004) "The Enemy Within: Russia's Military Withdrawal from Georgia", *The Journal of Slavic Military Studies*, vol. 17, nr. 3.

²² European Centre for Minority Issues, "Background - The Georgian-Abkhaz Conflict".

Övergripande om konfliktlösningsprocesserna

Det första trevande försöket att nå ett vapenstillestånd sågs alltså redan 5 september 1992 då Sjevardnadze, Ardzimba och "De kaukasiska bergsfolkens konfederation" undertecknade ett avtal om eldupphör, ett avtal som dock snabbt bröts av bägge parter. Med tiden kom istället två parallella konfliktlösningsprocesser att utvecklas.

För det första: den 27 juli 1993 nåddes *Agreement on a Ceasefire in Abkhazia and on a Mechanism to Ensure Its Observance* i den ryska staden Sotji. Inga av avtalets punkter kom att uppfyllas på grund av den abchaziska invasionen av Suchumi. Det kan dock ses som ett första steg mot vad som senare skulle bli den s.k. *Sotjiprocessen*, som fortfarande är en aktiv del i konfliktlösningen (se nedan).

För det andra: den 1 december 1993 gjordes ett nytt fredsförsök i Genève.²³ Efter en tids fruktlösa diskussioner under FN:s ledning antogs följande år en deklaration rörande en politisk lösning av konflikten.²⁴ Detta kan ses som början på den s.k. *Genèveprocessen* som formellt inleddes 1997 och som fortfarande existerar.

Flyktingfrågan blev tidigt en av de viktigaste frågorna och i maj 1994 skapade man även en *Koordinationskommission*, vilken bidrog till att parterna nådde ett avtal om en politisk lösning på konflikten.²⁵ Processen fick slut på de öppna stridigheterna, även om man inte kom närmare en politisk lösning på konflikten. I praktiken frystes konfliktlösningsprocessen 1997 samtidigt som konflikten under ytan fortsatte att sjuda. Att kalla denna och andra separatistregioner för frusna konflikter leder därför tankarna fel.

Genèveprocessen och FN

Mellan 1994 och 1997 skedde inga framsteg i konfliktlösningsprocessen och det var inte förrän FN:s särskilda representant (UNSR) Liviu Bota initierade den reella Genèveprocessen som förhandlingarna tog sina första stapplande steg. Genèveprocessen har efter hand utvecklats till den viktigaste delen av konfliktlösningen genom samtal mellan

²³ Endast ett *Memorandum of Understanding* nåddes vid det första mötet.

²⁴ UN Security Council (1994b) *Declaration on Measures for a Political Settlement of the Georgian/Abkhaz Conflict Signed on 4 April 1994*, UN, nr. S/1994/397.

²⁵ Ibid.

Georgien och Abchazien. I praktiken har processen inneburit en rad möten och konferenser mellan Tbilisi och Abchaziens huvudstad Suchumi.

En viktig milstolpe i processen var inrättandet av det FN-sponsrade georgisk-abchaziska *Koordinationsrådet* (där även OSSE²⁶ och Ryssland ingår). Man skapade inom denna ram tre arbetsgrupper avsedda att behandla 1) säkerhetsfrågor, 2) flyktingfrågor, samt 3) sociala och ekonomiska frågor, men Koordinationsrådet blev aldrig en succé.

Mellan 1998 och 2001 hölls ett antal större konferenser, bl.a. i Aten 1998, i Istanbul 1999 och i Jalta 2001 och man enades om informationsutbyte och att konfliktlösningen skall ske med fredliga medel. Förtroendeskapande har varit ledord i dessa processer. Abchazien har dock varit mindre intresserat att implementera överenskomna åtgärder, vilket kritiserats av UNOMIG-chefen Heidi Tagliavini.²⁷

Vid sidan av de stridande parterna har ett antal stater axlat ansvaret för att driva fredsprocessen. De stater som är inblandade är främst den s.k. *Group of Friends of the General-Secretary* vilka utgörs av Ryssland, Frankrike, Tyskland, Storbritannien och USA. De är de klart mest aktiva aktörerna i processen och senast har Tyskland sagt sig vara villigt att ta på sig ansvar för att tillhandahålla en arena för ekonomiskt samarbete och förtroendeskapande, en gest som så sent som under 2006 stöddes av eniga FN-resolutioner.²⁸

De flesta aktörer har även ställt sig bakom USA:s hållning, dvs. att Georgiens territoriella integritet måste bevaras, internflyktingarna måste återvända under värdiga former och en genomgripande och fredlig lösning måste komma till stånd,²⁹ men det har ofta funnits ett glapp

²⁶ OSSE medverkar och samarbetar med FN rörande Abchazien, men har inget eget ansvar. OSSE:s mandat diskuteras vidare i avsnittet om Sydossetien.

²⁷ Abkhazski Meridian (2005) "There Is Much Work Ahead", *Abkhazski Meridian* (Reposted at UNOMIG), publicerat: 1 March 2005, hämtat: 11 April 2006, adress: <http://www.unomig.org/media/interviews/?id=266>.

²⁸ UN Security Council (2006d) *Resolution 1666(2006)*, UN, 31 March 2006, nr. S/RES/1666(2006).

²⁹ US Department of State (2005) "The Abkhaz Conflict", *U.S. Department of State*, publicerat: 28 July 2005, hämtat: 11 April 2006, adress: <http://www.state.gov/p/eur/rls/fs/53745.htm>.

mellan retorik och praktik. Man har hela tiden saknat en stabil grund att utgå från eftersom ingen minsta gemensam nämnare har kunnat hittas, än mindre sättas på pränt.

Det viktigaste dokumentet i processen har varit *The Basic Principles for the Distribution of Responsibilities between Tbilisi and Sukhumi* som utarbetades av gruppen under 2001 under ledning av FN:s särskilda sändebud Dieter Boden. Dokumentet kallas helt sonika för *Bodendokumentet* och välkomnades av FN:s säkerhetsråd.³⁰ Bodendokumentet definierade Abchazien som en autonom och suverän entitet tillhörande den suveräna staten Georgien. Trots denna folkrättsligt diffusa formulering har Abchazien hittills vägrat att erkänna Bodendokumentet som en bas för fortsatta förhandlingar – delvis för att det förnekar Abchaziens självständighetsförklaring från 1999 (samt en deklaration från 4 april 1994, det så kallade *Moskvaavtalet*)³¹ och som garanterade Abchazien en suverän stats attribut.

FN, liksom flertalet internationella aktörer uttrycker alltså sitt stöd för Bodendokumentet och anser att det är den bästa utgångspunkten för förhandlingar. Under 2006 stödde dock Ryssland Abchaziens ståndpunkt att Bodendokumentet *inte* kan utgöra en bas för kommande förhandlingar.³² Att dokumentet ånyo kan få en roll att spela är därför svårt att se, men det står klart att så länge som Abchazien, speciellt med stöd av Ryssland, inte erkänner dokumentet så finns inget tungt dokument att utgå ifrån vid fortsatt arbete.

Framstegen under de senaste åren har således varit magra men i mars 2006 enades Tbilisi och Suchumi 2006 i alla fall om att återuppta det sovande *Koordinationsrådet* vid kommande samtal.³³ Säkerhet och flyktingfrågor (i princip georgiska internflyktingars återvändande till Abchazien) har tidigare varit en mycket känslig fråga och har ej

³⁰ UN Security Council (2006c) *Resolution 1393(2002)*, UN, 31 January 2002, nr. S/RES/1393(2002).

³¹ UN Security Council, *Declaration on Measures for a Political Settlement...*

³² Socor (2006) "Moscow Kills Boden Paper, threatens to terminate UNOMIG in Georgia", *Eurasia Daily Monitor*, vol. 3, nr. 26.

³³ The Messenger (2006) "Alasania and Shamba Agree to Renew Coordinating Board with Representatives of Two Sides", *The Messenger*, publicerat: 30 March 2006, hämtat: 30 March 2006, adress:

http://www.messenger.com.ge/issues/1080_march_30_2006/n_1080_brief.htm.

diskuterats inom styrelsen sedan 2001/2002. En bidragande anledning till den förnyade optimismen och relativt givande nystarten 2006 var att det georgiska ansvaret till viss del togs över av Saakasjvilis rådgivare, Irakli Alasania, en person som trots att han arbetar för centralmakten har relativt gott anseende i Sukhumi. Den 15 maj 2006 hölls det första mötet för Koordinationsrådet och bägge sidor ansåg att det varit givande. Dessa typer av framsteg skall dock inte överdrivas eftersom de fundamentala problemen inte behandlas eller hanteras. De georgiska relationerna med Ryssland överskuggar därtill alla framsteg av denna typ.

UNOMIG

Det praktiska arbetet med att övervaka ingångna avtal mellan Abchazien och Georgien sköts av FN:s observatörsmission, *the UN Observer Mission in Georgia* (UNOMIG), vilken etablerades 1993.³⁴ Därefter har det även tillkommit ett *UN Office for the Protection of Human Rights in Abkhazia* (1996) som senare förstärktes med (civil) polisiär närvaro (CIVPOL) 2003.³⁵ Då Abchazien ej tillåtit polisiär verksamhet på sin sida om gränsen har endast den georgiska (Zugdidi) sidan kunnat patrulleras.

Som framgår nedan är syftet med UNOMIG främst att övervaka och verifiera det avtal om separation av stridande parter samt eldupphör som nåddes 1994. Humanitära aktiviteter ligger alltså utanför UNOMIG:s mandat (även om man haft en stödjande roll).³⁶

- *To monitor and verify the implementation by the parties of the Agreement on a Ceasefire and Separation of Forces signed in Moscow on 14 May 1994;*

³⁴ För en analys ur ett deltagarperspektiv, se Henningsson (2006) *Experiences from the Conflict between Georgia and Abkhazia and the United Nations Observer Mission in Georgia*, UNOMIG, Stockholm, Defence Research Establishment (FOA), nr. FOA-R-00-01544-201.

³⁵ UN (2006) "Georgia - UNOMIG - Mandate", UN, publicerat: N/A, hämtat: 11 April 2006, adress: <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unomig/mandate.html>.

³⁶ UN Security Council (1994a) *Agreement on a Cease-Fire and Separation of Forces signed in Moscow on 14 May 1994*, UN, nr. S/1994/583; och UN Security Council *Declaration on Measures for a Political Settlement...*

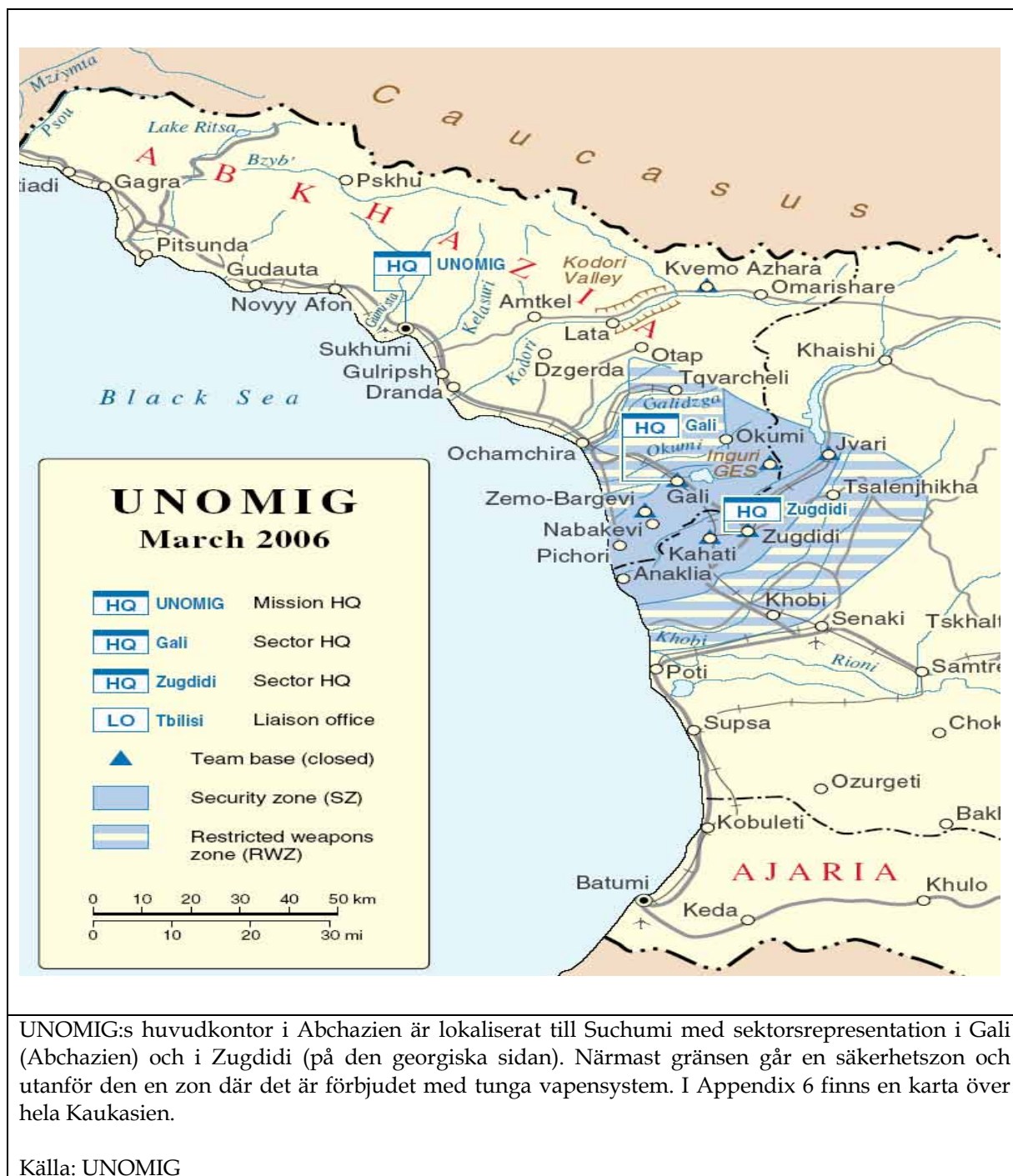
- *To observe the operation of the peacekeeping force of the Commonwealth of Independent States (CIS) within the framework of the implementation of the Agreement;*
- *To verify, through observation and patrolling, that troops of the parties do not remain in or re-enter the security zone and that heavy military equipment does not remain or is not reintroduced in the security zone or the restricted weapons zone;*
- *To monitor the storage areas for heavy military equipment withdrawn from the security zone and the restricted weapons zone in cooperation with the CIS peacekeeping force as appropriate;*
- *To monitor the withdrawal of troops of the Republic of Georgia from the Kodori Valley to places beyond the boundaries of Abkhazia, Republic of Georgia;*
- *To patrol regularly the Kodori Valley;*
- *To investigate, at the request of either party or the CIS peacekeeping force or on its own initiative, reported or alleged violations of the Agreement and to attempt to resolve or contribute to the resolution of such incidents;*
- *To report regularly to the Secretary-General within its mandate, in particular on the implementation of the Agreement, any violations and their investigation by UNOMIG, as well as other relevant developments;*
- *To maintain close contacts with both parties to the conflict and to cooperate with the CIS peacekeeping force and, by its presence in the area, to contribute to conditions conducive to the safe and orderly return of refugees and displaced persons.³⁷*

Georgien har inte varit helt nöjt med FN och har riktat kritik speciellt mot Argentina (som ordförandeland i FN:s säkerhetsråd) och Ryssland delvis p.g.a. att Georgien utestängts från samtal rörande konflikten (främst på rysk begäran).³⁸ Georgien förklarade därför inför FN att man såg det ryska stödet till Abchazien och tillhörande avsaknad av transparens som huvudsakliga anledningar till att processen frysts.³⁹

³⁷ UN, "Georgia - UNOMIG - Mandate".

³⁸ Civil Georgia (2006e) "Georgia Calls for Transparent UN Discussion on Abkhazia", *Civil Georgia*, publicerat: 29 March 2006, hämtat: 30 March 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12205>.

³⁹ Adamia (2006) "Press-statement by Georgia's UN Envoy", *Georgian Delegation to the UN (Reposted at Civil Georgia)*, publicerat: 29 March 2006, hämtat: 30 March 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12206>.

Ytterligare ett huvudproblem har varit huruvida konfliktlösningen skall börja med att lösa frågan om internflyktingarnas återvändande innan Abchaziens politiska status avgjorts (vilket Georgien vill) eller om statusen skall lösas innan internflyktingarna tillåts återvända (vilket Abchazien vill).⁴⁰ Frågan har varit så kontaminerad att den vanligtvis ej berörs vid direkta förhandlingar. Ofta har fokus lagts på förberedande

⁴⁰ European Centre for Minority Issues, "Background - The Georgian-Abkhaz Conflict".

samtal i syfte att bereda vägen för riktiga förhandlingar. Processen befinner sig således i ett mycket tidigt stadium trots många år av samtal.

Under 2005 försvårades förhandlingarna ytterligare på grund av det abchaziska valet då processen i praktiken gjorde att den georgiska sidan saknade motpart. Efter svåra slitningar mellan Raul Chadjimba och Sergej Bagapsj om presidentposten löstes frågan så att Bagapsj blev president och Chadjimba vicepresident med ansvar för polis, försvars-, utrikes- och säkerhetspolitik.⁴¹ Då valet var avgjort kunde i alla fall en deltagande aktör identifieras.⁴² Detta är en förutsättning för vidare samtal, men i praktiken spelar valet mindre roll eftersom positionerna fortfarande är låsta och det omfattande ryska stödet förstärker dessa positioner.

FN:s Generalsekreterares rapportering från 19 oktober 2005 vittnar om att läget överlag i UNOMIG:s område varit relativt lugnt, men dock instabilt. För att illustrera läget under en lugn period kan det sägas att mellan juli och oktober 2005 inträffade t.ex. i Gali-sektorn 1 dödsfall, 4 kidnappningar och 40 väpnade rån.⁴³ Vidare rapportering i januari⁴⁴ och mars⁴⁵ 2006 understryker att den militära situationen trots våldsamheter varit relativt lugn och att inga brott mot 1994-års stillestånd har kunnat rapporteras.⁴⁶ Incidenten i Kodori under 2006 har dock förvärrat situationen (se nedan). Det faktum att brott mot vapenstilleståndet inte har kunnat rapporteras är visserligen positivt, men läget har heller inte blivit bättre och en omfattande organiserad kriminalitet är sammanvävd med de politiska strukturerna i området.

En slutsats som många bedömare dragit är därför att även om inga framsteg har gjorts, så har i stort sett avtalet om eldupphör bibehållits,

⁴¹ Se RFE/RL (2005a) "RFE/RL Caucasus Report", RFE/RL, publicerat: 21 January 2005, hämtat: 24 January 2005, adress: <http://www.rferl.org/reports/caucasus-report/2005/01/3-210105.asp>.

⁴² Abkhazski Meridian, "There Is Much Work Ahead".

⁴³ UN Security Council (2005) *Report of the Secretary-General on the Situation in Abkhazia, Georgia 19 October 2005*, UN, 19 October 2005, nr. S/2005/657.

⁴⁴ UN Security Council (2006a) *Report of the Secretary-General on the Situation in Abkhazia, Georgia 13 January 2006*, UN, 13 January 2006, nr. S/2006/19.

⁴⁵ UN Security Council (2006b) *Report of the Secretary-General on the Situation in Abkhazia, Georgia 17 March 2006*, UN, 17 March 2006, nr. S/2006/173.

⁴⁶ Ibid.

och ett antal internflyktingar har återvänt till Gali.⁴⁷ UNOMIG kan med en sådan tolkning sägas ha uppfyllt sitt mandat, i alla fall delvis⁴⁸ och den 21 mars 2006 förlängdes mandatet (t.o.m. 15 oktober 2006) enligt en enhällig resolution.⁴⁹ Mandatet kan dock ändras givet förändringar i säkerhetsläget och genom CISP KF:s mandat (De fredsbevarande styrkorna, se nedan). Ryssland stödde resolutionen och välkomnade speciellt att CISP KF och Rysslands roll nämnts.⁵⁰ Det skall dock understrykas att Ryssland hotat med veto, men ännu inte använt det.

Genom att sätta press på FN att erkänna Rysslands viktiga roll som *facilitator* samt CISP KF:s roll som stabiliserande faktor försvåras relationerna mellan UNOMIG och CISP KF. Georgiens parlament har under lång tid jobbat med att få bort de ryska styrkorna, men frågan har blivit en politisk bricka på högsta nivå och under oktober 2006 beslöt presidenten att de får stanna ett tag till. Möjligen kan detta ses som ett försök att blidka Ryssland efter spionskandalen. UNOMIG skulle säkerligen självt inte vara främmande för förändringar i mandatet.

⁴⁷ Rossiyski Mirotvorets (2005) "Interview with UNOMIG Chief Military Observer (CMO) Major general Hussein Ghobashi to The Russian Peacekeeper (Rossiyski Mirotvorets) Newspaper", *Rossiyski Mirotvorets (Reposted at UNOMIG)*, publicerat: 20 January 2005, hämtat: 11 April 2006, adress:

<http://www.unomig.org/media/interviews/?id=268>.

⁴⁸ Det finns ingen klar definition på "lyckade" fredbevarande operationer. Se diskussionen i Heldt och Wallenstein (2006) *Peacekeeping Operations: global Patterns of Intervention and Success, 1948-2004*, Stockholm, Folke Bernadotte Academy, nr. 2.

⁴⁹ UN Security Council, *Resolution 1666(2006)*.

⁵⁰ Sikharulidze (2006b) "Russian Foreign Ministry Responds to Extended UNOMIG Mandate", *The Messenger*, publicerat: 5 April 2006, hämtat: 6 April 2006, adress: http://www.messenger.com.ge/issues/1084_april_5_2006/n_1084_4.htm.

UNOMIG patrullerar i Zugdidisektorn under sommaren 2005. Mellan juni och oktober samma år inträffade en beskjutningsincident, fjorton rån, tre kidnappningar och en demonstration i Zugdidisektorn.⁵¹

Foto: © UNOMIG

Sotji-processen

Sotji-processen har existerat sedan 6-7 mars 2003 då Sjevardnadze och Putin undertecknade *Sotji-avtalet*.⁵² Processen är ett fristående komplement till Genèveprocessen och består främst av (presidenterna i) Ryssland och Georgien. I enlighet med avtalet behandlar processen främst praktiska frågor mellan aktörerna (t.ex. rörande vattenkraft). Vissa framsteg har gjorts rörande diskussioner kring återupprättandet av en järnvägslinje mellan Suchumi och Tbilisi, men lika ofta har bakslag rapporterats. Problemet har varit att dylika frågor enligt processen skall kopplas till internflyktingarnas återvändande. Då underhållsarbete gjordes på järnvägslinjen mellan Ryssland och Abchazien utan att

⁵¹ UN Security Council, *Report of the Secretary-General...19 October 2006*.

⁵² Ett flertal avtal har fått detta smeknamn, bl.a. ett rörande militära tillbakadragande av rysk trupp från Georgien som undertecknades 1992.

internflyktingar fått återvända menade vissa analytiker att Moskva unilateralt omtolkat och brutit mot Sotjiavtalet.⁵³

Avtalet innehåller även förslag om att sätta upp en polisstyrka i Gali-distriktet med representanter från Georgien, Ryssland och Abchazien. En friktionspunkt har här varit att Abchazien inte tillåtit medverkan av georgiska företrädare som är eller har varit internflyktingar. Vidare upprördes Abchazien av att de georgiska myndigheterna bl.a. har stoppat fartyg avsedda för Abchazien.⁵⁴ Processerna är således så svaga att även till synes små incidenter grusar möjligheterna till förbättringar.

Som International Crisis Group påpekar har situationen utvecklats på ett sådant sätt att Georgien i princip träter med Ryssland om Abchazien istället för att se Abchazien som en egen part med vilken Georgien förhandlar direkt. Anledningen till detta är att Georgien ser den lokala utvecklingen som driven från Moskva.⁵⁵ Det kan sägas att även om inte Moskva driver utvecklingen så ger Moskva den abchaziska ledningen så stort stöd att det i många avseenden är meningslöst att utesluta Ryssland ut ekvationen. Detta är speciellt allvarligt eftersom Rysslands relationer med Georgien har försämrats.

OSS:s Fredsbevarande styrkor (CISPKF)

UNOMIG är alltså en ren observatörsmission och FN har inga egna fredsfrämjande styrkor i området. Istället förlitar sig FN på *the Commonwealth of Independent States Peacekeeping Force* (CISPKF), vilket skulle vara en multinationell styrka men som idag utgörs av ryska soldater under ett FN-stött OSS-mandat.⁵⁶ Den ryska styrkan har

⁵³ Socor (2004) "Moscow Breaches Sochi Agreement on Abchazia", *Eurasia Daily Monitor*, publicerat: 4 August 2004, hämtat: 25 April 2006, adress: http://www.jamestown.org/edm/article.php?volume_id=401&issue_id=3036&article_id=2368350.

⁵⁴ UN Security Council, *Report of the Secretary-General...19 October 2006*.

⁵⁵ International Crisis Group (2006a) *Abkhazia Today*, Tbilisi/Brussels, International Crisis Group (ICG), 15 september 2006, nr. 176, s. 26.

⁵⁶ Ryssland har även vissa mindre reguljära styrkor i Abchazien, bl.a. vid basen Gudauta. Dessa tillhörde den Transkaukasiska stridsgruppen (GRVZ) som även finns på andra platser i Georgien. Den tunga materiel som tillhört kontingenten i Abchazien har gradvis dragits tillbaka, men Ryssland har varit minde villigt att lämna över kvarvarande infrastruktur och har yrkat på att basen skall göras om till ett antiterrorist-centrum. Se vidare: Larsson, "The Enemy Within..." .

emellertid varit partisk (pro-abchazisk) i konflikten och har haft bristande resurser och bristande vilja till samarbete. Samarbetet med UNOMIG har därför inneburit friktioner och brist på tillit, speciellt under 1990-talet,⁵⁷ men även i dagsläget. En ytterligare anledning har varit att CISP KF inte varit lämpade som fredsfrämjande förband. Under 1990-talet kom soldaterna från 27. och 45. motoriserade skyttedivisionerna, vilka tidigare stridit i Ungern, Tjeckoslovakien och Afghanistan.⁵⁸ Situationen har förbättrats avsevärt sedan 90-talet, delvis genom att soldaterna bytts ut och tränats för uppgiften, men förtroendet för styrkorna är fortfarande så lågt att de bör bytas ut helt och hållet.

Att UNOMIG är obeväpnat och förlitar sig på skydd av CISP KF har inneburit stora säkerhetsproblem. Den bristande säkerheten har bl.a. resulterat i att en UNOMIG-helikopter skjutits ner och personal har kidnappats. UNOMIG kan inte heller fullfölja sitt uppdrag att patrullera övre Kodori. UNOMIG har dock varit försiktig i att kritisera CISP KF⁵⁹ och trots att framförallt Georgien varit missnöjt med CISP KF⁶⁰ har mandatet förnyats. Den främsta orsaken är att utan CISP KF skulle inte UNOMIG kunna kvarstanna under rådande bemanning och mandat. På lägre nivåer har samarbetet fungerat, i alla fall inom vissa områden. Varje vecka genomförs t.ex. möten mellan UNOMIG, CISP KF, Ryssland och Georgien och gemensamma patrulleringar. Man har dessutom genomfört skarpa minröjningsaktioner och stabsövningar.⁶¹ Ett mått av pragmatism råder på de lägre nivåerna.

Under 2006 har Georgien gjort förnyade ansträngningar att få bort de ryska styrkorna, men misslyckades i allt väsentligt. De oroligheter som ägt rum under 2006 har dessutom utnyttjats av Ryssland för att motivera

⁵⁷ UN Economic and Social Council (2001) *Report of the Representative of the Secretary-General on Internally Displaced Persons, Mr. Francis Deng, Submitted Pursuant to Commission on Human Rights Resolution 2000/53*, UN Economic and Social Council, 25 January 2001, nr. E/CN.4/2001/5/Add.4.

⁵⁸ Ekedahl och Goldman (2001) *The Wars of Eduard Shevardnadze* (Dulles, Bassey's), s. 272f.

⁵⁹ Se t.ex. Rossiyski Mirotvorets, "Interview with UNOMIG Chief Military Observer..."

⁶⁰ Ryska styrkor har bland annat pressat lokalbefolkningen på pengar och varit inblandat i misshandelsfall. Se t.ex. Civil Georgia (2006g) "Georgia Renews Criticism of Russian Peacekeepers", *Civil Georgia*, publicerat: 3 May 2006, hämtat: 15 May 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12473>.

⁶¹ UN Security Council, *Report of the Secretary-General...19 October 2006*.

en fortsatt närvaro. Putin har klargjort att Ryssland inte är intresserat av att dra bort styrkorna.⁶² Faktum är att efter striderna i Kodoridalen under sommaren 2006 har Ryssland visat viss ökad militär aktivitet, bl.a. genom upprättande av nya vägspärrar.⁶³

Under 2006 indikerade även Georgien att man funderade på att lämna OSS. Även om OSS som organisation är svag och verkningslös är den principiellt sett mycket viktig, speciellt i relationerna till Ryssland. Samtidigt skedde förnyade initiativ inom ramen för organisationen GUAM, vilken i Moskva ses som en anti-rysk organisation. Resultatet av ett utträde ur OSS skulle direkt innebära att mandatet och formen för CISPKE skulle behöva ändras. Detta förslag lades av Georgien till FN under maj 2006.⁶⁴

Om inte formerna förnyas finns således inga fredsfrämjande förband som kan patrullera med UNOMIG (som då kanske måste avvecklas). Skulle Ryssland realisera hotet att vid ett georgiskt utträde ur OSS erkänna Abchaziens självständighet och uppta Abchazien som medlem i OSS skulle situationen kraftigt förvärras och lösningspotentialen kraftigt försämrats.

Europeiska Unionen (EU) och USA

EU⁶⁵ har varit aktivt inom en rad områden i Kaukasien, men ej rörande konfliktlösning i Georgien. Senare utsågs som sagts under 2006 till *EU Special Representative* (EUSR) för Sydkaukasien och fokus för hans

⁶² Ministry of Foreign Affairs of Russia (2006) "O sovesjtjanii Prezidenta Rossii V.V. Putina s poslami i postojannimi predstaviteljami Rossijskoj Federatsii, Moskva, 27 ijonja 2006 goda [Anteckningar från Rysslands President V.V. Putins möte med den ryska federationens permanenta regering, Moskva, 27 juni 2006]." *Ministerstvo Inostrannich del Rossijskoj Federatsii*, publicerat: 28 juni 2006, hämtat: 11 juli 2006.

⁶³ Rustavi 2 (2006) "Russian Peacekeeping Forces Have Opened a New Guard Point at the Turn of the Village Urta, Zugdidi Region", *Georgian Times*, publicerat: 8 september 2006, hämtat: 18 september 2006, adress: <http://www.geotimes.ge/print.php?print=1642&m=news>.

⁶⁴ Khutsidze (2006) "Tbilisi's Abkhaz Strategy", *Civil Georgia*, publicerat: 15 May 2006, hämtat: 24 May 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12572>.

⁶⁵ Se även avsnitten om Sydossetien och Nagorno-Karabach för mer information om EU.

verksamhet skall ligga på konfliktlösning.⁶⁶ Intentionen är uttalad men inga detaljer om när, hur och var detta skall ske har offentliggjorts. Många i Georgien ser med viss skepsis på posten och menar att den är betydelselös. Inte bara att mandatet är för svagt, utan att problemen med konfliktlösningen ligger på en sådan djup nivå och har sådan förankring i Moskva att en ny start måste börja där.⁶⁷

Den georgiska analysen av situationen är präglad av en maktrealistisk syn, medan EU tycks uppvisa en mer idealistisk hållning i sin förståelse av problemen, vilket man i Georgien finner problematiskt. EU, liksom USA, är inte beredd att offra goda relationer med Ryssland i syfte att försöka nå framgångar i Abchazien eller Sydossetien. Det ger en naturlig gräns för hur hårt det internationella samfundet kan pressa Ryssland att sluta underblåsa konflikten, men öppnar samtidigt vägen för att ta större del i konfliktlösningsprocesserna som objektiv part. Ur georgisk synvinkel skulle det bästa vara om EU tog en hårdare linje, men även en mer balanserad linje är troligen välkommen om den ger processen nytt moment.

Georgien har visserligen visat tacksamhet för EU:s allmänna stöd men har varit föga imponerat av Bryssels politik, mycket på grund av dess ovilja till politiska och militära åtaganden.⁶⁸ Tbilisi ser istället USA och NATO som bättre partners. Ett stort bakslag kom under 2003 då EU inte inkluderade staterna i Sydkaukasien i *Wider Europe*-initiativet. De kom dock med 2004, men skadan var redan skedd. EU:s offentliga dokument och analys av konflikterna är få och begränsade till sin omfattning.⁶⁹ Den georgiska ambitionen att närma sig NATO går även den trögt, om än bättre än strävan efter EU-medlemskap. En stor anledning är Frankrikes avvaktande och delvis negativa inställning till Georgiens medlemskap i endera av organisationerna. Ur Georgiens synvinkel skulle man föredra

⁶⁶ Arzanova (2006a) "New EU Caucasus Representative Pledges Stronger Conflict Resolution Focus", *The Messenger*, publicerat: 23 March 2006, hämtat: 23 March 2006, adress: http://www.messenger.com.ge/issues/1075_march_23_2006/n_1075_3.htm.

⁶⁷ Samtal med statstjänsteman i Tbilisi i augusti 2006.

⁶⁸ International Crisis Group (2006b) *Conflict Resolution in the South Caucasus: The EU's Role*, International Crisis Group (ICG), 20 March 2006, nr. 173, s. 9.

⁶⁹ Commission of the European Communities, *Annex to: European Neighbourhood Policy - Country Report Georgia*.

större inblandning från de baltiska staterna, speciellt Litauen, eftersom de enligt georgisk syn bättre förstår både EU och Ryssland.⁷⁰ Det bör samtidigt understrykas att de regionala aktörernas perceptioner av och förhoppningar på EU, USA och NATO ibland har större genomslag än vad dessa aktörer egentligen har eller vill ha.

Det är även centralt att inse skillnaden i den georgiska synen på EU i termer av eventuellt medlemskap och EU:s faktiska agerande i konfliktlösningen. Upp till 80% av tillfrågade georgier i en opinionsundersökning skulle vilja gå med i EU och det kan vara lätt att tro att EU:s renommé därför är gott. Närmare analyser visar att endast 18% anser sig veta tillräckligt om EU för att rösta i frågan.⁷¹ Många georgier anser även att EU:s policy skiljer sig mellan ord och handling. EU understryker t.ex. att Georgien inte skall eskalera konflikterna men kritiserar inte Ryssland när det stödjer utbrytarregionerna med energi, vapen eller pass. EU betonar ofta Kaukasiens strategiska läge men få stats- eller regeringschefer besöker regionen (vilket dock f.d. statsminister Göran Persson gjort). Därtill framhåller EU vikten av fredliga lösningar, men vill själv inte delta i en sådan process med fredsfrämjande förband,⁷² även om man har indikerat en viss möjlighet i fallet med Sydossetien.

En grundläggande skillnad mellan USA och EU ligger i synen på Kaukasien. USA har erkänt regionens strategiska betydelse på ett tidigt stadium och anser att den är en viktig stödjepunkt som kan gagna väst av flera skäl, inte bara energipolitiska. Georgien upplever även ett större gehör för sina säkerhetspolitiska problem från USA:s sida. USA:s ekonomiska, politiska och militära stöd överträffar med råge det som EU gett. Från georgisk sida har skillnaden varit beklaglig eftersom man ser sig som en del av Europa och upplever att man kan tala väl med europeiska motparter. Vad man eftersträvar är således inte bara ekonomiskt stöd, utan att Bryssel och EU:s medlemsstater erkänner Kaukasiens potential och samhörighet med Europa även om det inte

⁷⁰ Samtal med statstjänsteman i Tbilisi i augusti 2006.

⁷¹ International Crisis Group, *Conflict Resolution in the South Caucasus: The EU'S Role*, s. 3.

⁷² Gordon (2006) "Georgia's Relationship with the EU: A Diverging Union", *The Georgian Foundation for Strategic and International Studies (GFSIS)*, publicerat: 27 March 2006, hämtat: 30 March 2006, adress: <http://www.gfsis.org/pub/eng/showpub.php?detail=1&id=95>.

leder till EU-medlemskap. I förlängning behövs därför enligt georgisk syn ett starkt politiskt stöd och större förståelse för de regionala problem som finns, inklusive relationerna till Ryssland.

Inför George W. Bushs besök i Georgien under 2005 satsade Georgien på en massiv informationskampanj för att visa sitt stöd. I kampanjen ingick denna georgisk-amerikanska logotyp och en omdöpning av vägen från flygplatsen till *George W. Bush Street*. Trots den pro-amerikanska hållningen gjordes ett misslyckat attentatsförsök mot Bush.

Militära och fredliga initiativ

Valerij Chaburdzania, Georgiens f.d. inrikesminister och minister för statssäkerhet erkände under 2003 att Georgien även haft långtgående planer på att återta Abchazien med militära medel.⁷³ Under lång tid var den huvudsaktiga anledningen till att så inte skedde att den georgiska militära förmågan var mycket begränsad. Det var helt enkelt inte möjligt för Tbilisi att genomföra dylika operationer. Tack vare stort amerikanskt och annat utländskt stöd, främst genom *the Georgian Training and Equipment Programme* (GTEP), har förmågan kraftigt förbättrats. Det amerikanska militära stödet har dock varit villkorat så till vida att de nyutbildade förbanden i inledningsskedet förbjöds att sättas in mot Abchazien.⁷⁴ Tanken var att de främst skulle användas för terroristbekämpning i Pankisidalen som gränsar till Tjetjenien. Detta har

⁷³ European Centre for Minority Issues, "Background - The Georgian-Abkhaz Conflict".

⁷⁴ Larsson (2003) *Georgia's Search for Security: an Analysis of Georgia's National Security Structures and International Cooperation*, Tbilisi, The Georgian Foundation for Strategic and International Studies, June 2003, nr. 1.

varit en starkt återhållande faktor som visar att villkorat stöd kan vara givande. I dagsläget kan det emellertid antas att villkoret är något svagare och skulle Tbilisi se ett behov av det skulle säkerligen de nytränade förbanden användas. Villkor av denna typ är dessutom endast bärkraftiga om mottagaren tillmäter fortsatt stöd av någon speciellt vikt.

Georgien har vid ett antal tillfällen gjort trevande försök att närma sig Suchumi med initiativ till konfliktlösning. I december 2001 utsågs t.ex. Adzjariens ledare Aslan Abasjidze till president Sjevardnadzes särskilda sändebud. Hans grundantagande var att en politisk lösning var omöjlig och att den enda vägen framåt var ekonomisk uppbyggnad och hantering av mindre känsliga frågor, som t.ex. järnvägsfrågan. Georgien hölls som ansvarig för att frågan inte löstes.⁷⁵ I och med rosenrevolutionen och Saakasjvilis makttillträde återtogs Adzjarien med militära medel och Abasjidze tvingades fly till Ryssland och försvann således från konfliktsenen. Detta spelar emellertid mycket liten roll för konfliktlösningen i Abchazien idag och han åtnjöt inte heller speciellt stort förtroende i Georgien.⁷⁶

Efter Rosenrevolutionen gick sedan Saakasjvili till val på frågan om att upprätta Georgiens territoriella integritet. Efter en snabb vinst genom återtagande av Adzjarien återstår således de betydligt svårare fallen med Abchazien och Sydossetien. Saakasjvili har inte varit främmande för att göra långt gående eftergifter i syfte att nå en politisk lösning. I september 2004 lanserade han bl.a. ett fredsförslag inför FN:s generalförsamling. Vid sidan av det obligatoriska betonandet av territoriell integritet för Georgien föreslog Saakasjvili en trestegsmodell:

1) I det första steget skall en förtroendebyggande process inledas där bl.a. NGO:s har en roll att spela.⁷⁷

⁷⁵ European Centre for Minority Issues, "Background - The Georgian-Abkhaz Conflict".

⁷⁶ Fuller (2002) "Who can Untie the Abkhaz Knot?" RFE/RL (Reposted at Eurasianet), publicerat: 3 January 2002, hämtat: 11 April 2006, adress: <http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/pp030102.shtml>.

⁷⁷ Förutom en rad NGO:s har även Europarådet/Venedigkommissionen assisterat fredsprocesserna, framförallt genom stöd till juridiska områden (vallagar, författningsfrågor m.m. Se t.ex. Council of Europe "Members of the Venice Commission - Georgia", *Council of Europe*, publicerat: N/A, hämtat: 18 April 2006, adress: http://venice.coe.int/site/dynamics/N_members_ef.asp?L=E&CID=40.

2) Det andra steget skall inkludera speciella åtgärder för att demilitarisera området och tillse att en bred internationell koalition kan etableras för att stävja illegala aktiviteter från lokala okontrollerade milisgrupper.

3) Det tredje steget skall nå en global lösning med globala garantier för att säkra en bred autonomi för Abchazien.⁷⁸

Förslaget avvisades direkt av Abchazien, säkerligen då ett grundantagande var att Abchazien även fortsättningsvis skulle vara en del av Georgien och att Saakasjvili ånyo uttryckte sitt stöd för Bodendokumentet. Det bör i sammanhanget uppmärksammas att detta och andra georgiska utspel är ämnade åt det internationella samfundet i syfte att uppvisa den georgiska kompromissviljan och fredliga initiativ. En konsekvens är att det reducerar dess potential som konstruktivt inlägg i förhandlingarna. Abchazien å sin sida prioriterar ofta den egna hemmaopinionen och avvisar därför kategoriskt alla förslag som kommer från Tbilisi.

Under april 2005 sa sig Saakasjvili ånyo vara beredd att förutsättningslöst förhandla med det abchaziska ledarskapet, men det skall ske i syfte att "åstadkomma konkreta resultat",⁷⁹ och under oktober 2005 presenterade det georgiska parlamentet en resolution rörande den rådande situationen i konfliktregionerna. Den baserades på en analys vars slutsats var att konfliktlösningen var ett stort misslyckande. En specifik slutsats var att den abchaziska anti-georgiska propagandan gjort att folket i Abchazien inte kunnat värdera de georgiska fredsinitiativen på ett adekvat sätt.⁸⁰ Detta kan tolkas som ett implicit antagande att den abchaziska befolkningens stöd till det egna ledarskapets linje skulle minska om de förstod att Tbilisi hade något bra erbjudande. Det finns

⁷⁸ UN General Assembly (2004) *General Assembly, Fifty-ninth Session, 4th Plenary Meeting*, UN General Assembly, 21 September 2004, nr. A/59/PV.4.

⁷⁹ Civil Georgia (2006t) "Saakashvili Ready to Meet Abkhaz Leaders", *Civil Georgia*, publicerat: 7 April 2006, hämtat: 10 April 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12286>.

⁸⁰ Civil Georgia (2006q) "Resolution of the Parliament of Georgia Regarding the Current Situation in the Conflict Regions On the Territory of Georgia and Ongoing Peace Operations", *Civil Georgia*, publicerat: 11 oktober 2006, hämtat: 26 juli 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=11800>.

viss rimlighet i analysen, men man bör inte glömma att den abchaziska aversionen mot Georgien är djup. Den georgiska regeringen gavs trots allt i uppdrag av parlamentet att utarbeta en fredsplan för Abchazien innan 1 maj 2006.

Utvecklingen 2006

Eftersom fredsplanen blev något försenad förekom Abchazien fredsplanen genom att den 6 maj 2006 lansera ett eget dokument, nämligen president Sergej Bagapsjs *Nyckeln till framtiden: en genomgripande lösning av den georgisk-abchaziska konflikten*, vilken diskuterades av det abchaziska parlamentet. Enligt Civil Georgia och Apsnipress så är huvudpunkterna i dokumentet att:

[...]to re-assess its mistakes of the past and apologize to the Abkhaz people for the state policy of assimilation, war and isolation;

to say no to a policy of political and economic pressure on Abkhazia;

to give up their policy of economic and information blockade [of Abkhazia];

to sign a peace agreement which will provide security on land, sea and in the air;

to provide guarantees from the international community and UN Security Council on non-resumption of hostilities between Georgia and Abkhazia;

to launch consultations between the Presidents on terms of the peaceful coexistence of two states [Georgia and Abkhazia];

to cooperate in the fight against organized crime; to develop modern and civilized methods of cooperation in frames of European neighborhood strategy;

*to say no to the politization of economic issues, in particular, of the [Abkhaz] railway rehabilitation project.*⁸¹

Georgien skulle säkerligen skriva under på alla dessa punkter, förutom antagandet att Abchazien skall ses som en stat jämbördig med Georgien.

Georgien å sin sida har arbetat fram två nya dokument. Det första är den interna vägkarta eller fredsplan som nämnts ovan och som delgavs de abchaziska myndigheterna under maj 2006. Den andra är ett dokument ämnat för det internationella samfundet som i princip skall tjäna som riktlinjer för Georgien.⁸² I juni 2006 kungjorde även Saakasjvilis nye representant för abchazienkonflikten, Irakli Alasania, ett antal idéer för hur Tbilisi anser att en gemensam fredsplan bör se ut (se appendix tre).⁸³ Dessa är inga nyheter och eftersom förslaget utgår från grundantagandet om att Abchazien är en del av Georgien vinner de inget stöd i Tschinvali.

Frågan som genast dök upp blev naturligtvis i vilken utsträckning som dokumenten var samstämmiga. De kommentarer som kom i samband med dessa dokument pekade bl.a. ut den fredliga tonen i det georgiska alternativet som fördelaktig. Personer som står den georgiska makten nära sade även att det fortfarande var klart att Moskva inte var intresserad av en genuin lösning.⁸⁴ Konfliktlösningsminister Chaindrava menade själv att han visserligen inte höll med om det abchaziska alternativet men att det var ett framsteg att ett alternativ faktiskt presenterades.⁸⁵ Abchaziens utrikesminister Sergej Sjamba ansåg å sin

⁸¹ Civil Georgia (2006a) "Abkhazia Discusses Peace Plan", *Civil Georgia*, publicerat: 7 May 2006, hämtat: 8 May 2006, adress:

<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12505>.

⁸² Khutsidze, "Tbilisi's Abkhaz Strategy".

⁸³ Det är värt att nämna att eventuella fredsplaner och förslag från abchazisk sida inte "marknadsförs" på samma sätt som av Georgien, vilket är anledningen till att de inte refereras på samma sätt som de georgiska.

⁸⁴ Jgharkava (2006) "Will the 'Key of the Future' fit the 'Road Map'?" *Georgia Today*, publicerat: 19 maj 2006, hämtat: 23 maj 2006, adress:

http://www.georgiatoday.ge/print_version.php?id=1301&version=306. samt

Svobodnaja Gruzija (2006) "Kljotj k 'dorožnoj karte' [Nyckeln till vägkartan]", *Svobodnaja Gruzija*, publicerat: 16 maj 2006, hämtat: 23 maj 2006, adress:

<http://www.svobodnaya-gruzia.com/print.php?url=politic/125/01>.

⁸⁵ Civil Georgia (2006k) "Khaindrava Comments on Abkhaz-Proposed Peace Plan", *Civil Georgia*, publicerat: 16 maj 2006, hämtat: 18 maj 2006, adress:

<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12569>.

sida att Tbilisis förslag inte förbättrade möjligheterna att komma överens och om Georgien allvarligt menande ville ha en fredlig lösning borde Tbilisi häva den ekonomiska blockaden, erkänna övergreppen under 1990-talet och i ett sista steg måste Abchazien bli självständigt.⁸⁶

Nya och gamla problem grusar möjligheterna till fred

Dessa olika dokument och processer har en del fördelar, men likt konfliktlösningsprocesserna överlag har de även utgjort fundamentala framstegshinder. Genom att använda parallella spår har parterna kunnat välja vilken process som vid ett givet tillfälle varit mest lönsam att driva och använda sig av. Ett resultat har varit en minskad benägenhet att göra politiska eftergifter. Trots att detta noterades redan i slutet på 1990-talet har de både spåren fortsatt att existera.⁸⁷

Tron på framtiden varierar. Tagliavini har visserligen uttryckt en försiktig optimism inför framtiden rörande konfliktlösningens potential,⁸⁸ men även detta tycks vara överdriven optimism. Det är nämligen problematiskt att även fredliga initiativ har lågt stöd i Georgien. Enligt en undersökning från 2002 stödde endast 14,2 procent fredliga förhandlingar med det abchaziska ledarskapet,⁸⁹ och det är tveksamt om inställningen har ändrats sedan dess.

Vidare har Abchaziens önskemål att bli en del av Ryssland visserligen inte bejakats, men däremot hävdar Ryssland att Kosovoprincipen är ett prejudikat (och ej ett engångsfall) vilket innebär ett stöd för Abchaziens självständighet. Detta har explicit uttalats, t.ex. den 18 maj 2006 av Rysslands ställföreträdande utrikesminister Grigory Karasin.⁹⁰ Under

⁸⁶ Civil Georgia (2006b) "Abkhazia Rejects Tbilisi's Peace Plan Proposals", *Civil Georgia*, publicerat: 2 juni 2006, hämtat: 2 juni 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12716>.

⁸⁷ MacFarlane (1999) "The Role of the UN", *Conciliation Resources*, publicerat: N/A, hämtat: 25 April 2006, adress: <http://www.c-r.org/accord/geor-ab/accord7/unrole.shtml>.

⁸⁸ Abkhazski Meridian, "There Is Much Work Ahead".

⁸⁹ Fuller, "Who can Untie the Abkhaz Knot?".

⁹⁰ Plutenko (2006) "Zamestitel ministra inostrannich del RF Grigorij Karasin: Idealnyh viborov ne bivaet nigde [Ställföreträdande utrikesministern för den ryska federationen Grigoij Karasin: Det finns inga idealistiska val]", *Novye Izvestiya*, publicerat: 18 April 2006, hämtat: 15 May 2006, adress: <http://www.newizv.ru/news/2006-04-18/44747/>.

2006 har Putin även sagt att det inte är uteslutet att Abchazien erkänns av Ryssland,⁹¹ men utspelet bör kanske främst ses som en taktisk manöver ämnad att stärka ställningen för Ryssland. Huruvida Ryssland är berett att realisera hotet kan diskuteras, men sammanflätningen av intressen är uppenbar och politiken koordineras bl.a. genom den biträdande abchaziske försvarsministern, Anatolij Zajtsev, en f.d. rysk general som även i abchazisk tjänst uppträder i sina ryska officersuniform.

Liknelser och skillnader mellan Kosovo och Abchazien har noterats vid flera tillfällen,⁹² men det är inte förrän på senare år som universalitetsprincipen betonats. Vad som är intressant är att ryska politiska företrädare menar att Kosovoprincipen skall gälla, men att det samtidigt medför vissa risker att omtolka existerande praxis. Rysslands grundläggande problem i argumentationen härvidlag är att principen inte bör gälla för Tjetjenien. Denna dubbla standard minskar trovärdigheten i den ryska politiken. En tolkning av inställningen är att Ryssland använder argumentet som en markering: man håller inte med om Kosovofrågan samtidigt som man vill ge stöd till Abchazien. När Kosovofrågan är löst, är det dock inte otänkbart att Ryssland faktiskt erkänner Abchazien om relationerna med Georgien fortfarande är dåliga.

Under sommaren 2006 aktualiserades frågan om folkomröstningar i såväl Abchazien som Sydossetien p.g.a. den omröstning 17 september 2006 skulle hållas i Transnistrien i Moldavien. Utfallet av omröstningen blev att Transnistrien skulle bli "självständigt med möjlighet till anslutning till Ryssland".⁹³ Abchazien avvisade dock tanken på en

⁹¹ Devdariani (2006) "Russian Diplomacy Uses "Kosovo Precedent" for Tactical Advantage on Abkhazia", *Central Asia-Caucasus Analyst*, publicerat: 8 February 2006, hämtat: 24 May 2006, adress:

http://www.cacianalyst.org/view_article.php?articleid=3986&SMSESSION=NO.

⁹² Se t.ex. Mayorov (2004) "South Caucasus Conflicts: Recovery Begins when the Disease is Recognized and there is a Desire to Cure it", *Central Asia and the Caucasus: Journal of Political and Social Studies*, vol. 26, nr. 2.

⁹³ Zygar och Solovyev (2005) "Transdnjestria's Referendum on Dependence", *Kommersant*, publicerat: 18 september 2006, hämtat: 19 september 2006, adress: <http://www.kommersant.com/page.asp?idr=1&id=705497>.

folkomröstning med motiveringen att omröstningen från 1999 fortfarande gällde.⁹⁴

Mellan juni och augusti 2006 hettade det även till i Abchazien och *status quo* förändrades något. Centralmakten i Tbilisi har i teorin haft kontroll över Kodoridalen i Abchazien men i praktiken har endast ett georgiskt paramilitärt värnförband funnits i den övre delen på dalen och en tyst överenskommelse med abchazierna i söder har upprätthållit ordningen. Ryska fredsbevarande trupper kontrollerar den vägspärr som delar dalen. Värnförbandet, vilket uppgått till 300-800 personer, kallas för jägarna (Monadire) och leddes av Emzar Kvitsiani. Gruppens juridiska status har varierat över tiden. Efter turbulensen på 90-talet förde t.ex. Sjevardnadze under 2002 in denna och flera av liknande väpnade grupper i nationalgardet (och därmed även under Försvarsministeriets egid) i syfte att bättre kunna kontrollera gruppen.⁹⁵ Under 2005 upplöstes dock gruppen av dåvarande försvarsminister Okruasjvili och under 2006 växte sig Kvitsianis informella styrka allt starkare i takt med att laglösheten bredde ut sig ytterligare. Tbilisi beslöt sig således för att ta tag i problemet.

Ordväxlingen blev hätsk under 23-25 juli och även det georgiska parlamentets balanserade talman Nino Burdjenadze pekade på rysk inblandning och hotade med polisoperationer, medan Sukhumi varnade för konflikteskalation.⁹⁶ Tbilisi lät sig inte avskräckas och kort därefter gjorde man en väpnad insats mot området. Abchazien såg detta som ett första tecken på en georgisk vilja att försöka sig på en större militär offensiv. För att inte bryta med Moskvaavtalet från 1994 kallades operationen för en polisoperation, även om bl.a. Mi-24 stridshelikoptrar användes. Denna ordlek spelar i praktiken inte så stor roll eftersom Abchazien inte heller tillåter georgiska polisoperationer.

Efter tre dagars strider blev resultaten att den georgiska lokala administrationen i övre Kodori återupprättades för första gången på 13

⁹⁴ Civil Georgia (2006c) "Bagapsh: No Need for New Referendum on Independence", *Civil Georgia*, publicerat: 1 juni 2006, hämtat: 11 juli 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12702>.

⁹⁵ Larsson, *Georgia's Search for Security...*, kap. 2 samt appendix.

⁹⁶ Se t.ex. Civil Georgia (2006d) "Burjanadze Sees Russia Behind Defiant Kodori Warlord", *Civil Georgia*, publicerat: 24 juli 2006, hämtat: 24 juli 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=13137>.

är, till priset av ökad spänning mellan såväl Sukhumi som Tbilisi som mellan Tbilisi och Svanetien (den region som gränsar till Abchazien). Kvitsiani flydde till Ryssland och en del av de georgiska trupperna drogs tillbaka.⁹⁷ Efterbörden av konflikten inkluderade vissa operationer mot personer som haft samröre med Kvitsiani, t.ex. Irakli Batiasjvili f.d. Säkerhetsminister och numera en politisk opponent till president Saakasjvili.⁹⁸ Det kan inte uteslutas att Tbilisi tog tillfället i akt att göra sig av med misshagliga personer (på grund av detta).⁹⁹ Man döpte även om dalen till "Övre Abchazien" som en politisk markering. Som ett resultat drog sig Abchazien i oktober 2006 ur fredssamtalen eftersom de ansåg tilltaget som ett brott mot Moskvaavtalet.

Det nya namnet i kombination med installation av den georgisk-abchaziska exilregeringen till Kodori och den ökade georgiska närvaron har inte haft en förtroendebyggande effekt. Även om risken för skärmytslingar på grund av misstag är relativt liten kan det inte uteslutas att provokationer kan ske. En dylik provokation skulle troligen komma från den abchaziska sidan med stöd av Ryssland eller genom tredje part.

Om Georgien försöker sig på en forcerad lösning genom att gå in med trupp i Abchazien skulle säkerligen öppet krig bryta ut. Svårigen skulle Abchazien acceptera totalgeorgisk kontroll över regionen och om inte Ryssland skulle stödja dem tillräckligt skulle troligen flertalet abchazier gå i rysk landsflykt. Det faktum att den hårdføre georgiske försvarsministern Irakli Okruasjvili först utsågs till ekonomiminister och sedan avgick minskar dock risken för oöverlagda handlingar något.

Abchazien deklarerade vid flera tillfällen att man förberedde sig för krig och enligt vissa uppgifter anlände en del frivilliga från Nordkaukasien

⁹⁷ Dzhindzhikhashvili (2006) "Tbilisi Withdraws Some Troop from Gorge", *Moscow Times*, publicerat: 31 juli 2006, hämtat: 31 juli 2006, adress: <http://www.moscowtimes.ru/stories/2006/07/31/013-print.html>. Ryssland menade dock att truppnärvaron förstärktes, Civil Georgia (2006s) "Russian Reports: Georgia Sends More Troops to Kodori", *Civil Georgia*, publicerat: 31 juli 2006, hämtat: 1 augusti 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=13223>.

⁹⁸ Dzhindzhikhashvili, "Tbilisi Withdraws...":

⁹⁹ Larsson (2006b) *Revolutionens resultat: Georgiens lokalval och polisreform tre år efter rosrevolutionen*, Stockholm, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), September 2006, nr. FOI Memo 1817.

för att delta i striderna om det skulle behövas.¹⁰⁰ Detta stämmer säkerligen och Ryssland har vid flera tillfällen stött dessa typer av frivilliga kosacker eller väpnade frikårer. En poäng med detta är att Moskva kan stödja Abchazien samtidigt som man har förnekelsemöjlighet och ansvarsfrihet. Sergej Sjamba, Abchaziens utrikesminister, förklarade t.o.m. öppet krig mot Georgien och det framkom att man höll på att förskansa sig i Galiregionen genom att gräva nya skyttevärn.¹⁰¹ Efter vissa förhandlingar gick Georgien med på FN-övervakning av dalen, såvida även den abchaziskkontrollerade delen patrullerades och det ryska inslaget hölls till ett minimum.¹⁰² Abchazien ville dock ha ryska trupper med under patrulleringen och dispyten fortsatte.¹⁰³ Georgien och de andra medlemmarna i GUAM öppnar samtidigt för möjligheten att ersätta en del av de fredsbevarande styrkorna inom OSS med en GUAM-sanktionerad polisstyrka, men några resultat av detta har ännu inte synts.

Samtidigt med förhandlingarna klargjorde Ryssland att man fortfarande såg sin roll som beskyddare av ryska intressen och medborgare. Den ryska duman har antagit lagar under 2006 som tillåter militära operationer utomlands för skydd av ryska medborgare. Den ryska medborgarpolitiken är därför en mycket viktig faktor och situationen har förvärrats av att Ryssland delat ut ryska pass till abchazier och sydosseter. Abchazien själva tillåter dubbelt medborgarskap men myndigheterna har i praktiken skapat en situation där icke-abchaziska medborgare förvägras vissa rättigheter och har en svagare ställning än andra, t.ex. i röstnings- och äganderätsfrågor.¹⁰⁴ De ryska passen är speciellt viktiga eftersom de abchaziska passen inte kan användas för internationella resor (annat än till Ryssland) och georgiska pass inte är ett alternativ av politiska skäl.

¹⁰⁰ Kommersant (2006b) "Military-Georgian Help", *Kommersant*, publicerat: 1 augusti 2006, hämtat: 1 augusti 2006, adress:

<http://www.kommersant.com/doc.asp?id=694180>.

¹⁰¹ Dochia (2006) "Sergey Shamba: 'We Declare War on Georgia'" *Georgian Times*, 21 augusti 2006, s. 5.

¹⁰² Sikharulidze (2006a) "Georgia Agrees to Monitoring in Kodori", *The Messenger*, publicerat: 10 augusti 2006, hämtat: 14 augusti 2006, adress:

http://www.messenger.com.ge/issues/1170_august_10_2006/n_1170_1.htm.

¹⁰³ Arzanova (2006b) "Separatist Authorities insist on Russian Inclusion in Kodori Monitoring" *The Messenger*, 25 augusti 2006, s. 1, 4.

¹⁰⁴ International Crisis Group, *Abkhazia Today*, s. 9f.

Slutsatser rörande Abchazien

- Förutom att det öppna kriget avbrutits har alla framsteg aggregerat sett varit marginella och fredsprocessen har egentligen inte rört på sig sedan konflikten startade.
- Den ryska inblandningen är ett huvudproblem och det materialiserar sig som stöd rörande pass, visum, energi, medborgarskapslagar, handel och transport, men även genom indirekt erkännande av Abchazien och informella kanaler. Även militärt stöd förekommer, vanligtvis i subversiv form med sanktionerade kosackförband och frikårer.
- Om Georgien inte når några framgångar rörande Abchazien kan det inte uteslutas att man försöker sig på väpnade operationer. Detta behöver inte innebära en fullskalig invasion av Abchazien, utan kan ta sig uttryck i polisiära specialoperationer i vissa delar av Abchazien. Motståndet kan dock förväntas leda till direkt väpnad konflikt eller öppet krig där ökat ryskt militärt stöd är att vänta.
- I dagsläget saknas en stabil grund för fortsatta förhandlingar och det finns i praktiken inget dokument att utgå ifrån. Användandet av dubbla konfliktlösningsprocesser (Sotjiprocessen och Genèveprocessen) är kontraproduktiv och hämmar möjligheterna till eftergifter. Processerna används snarast till att nå politiska mål än att nå en fredlig lösning.
- Den interna opinionen i Georgien, Ryssland respektive Abchazien gör det svårt för ledarskapet i bägge läger att gå med på stora eftergifter. I ett avskräckningshänseende kan den till synes irrationella georgiska politiken tom. vara en styrka gentemot Ryssland.
- Genom sin ställning i FN kan Ryssland effektivt blockera FN och UNOMIG från att stärka sin ställning i området, vilket gör det än svårare att ändra de fredsbevarande styrkornas mandat.

- Ju längre rådande situation består, desto svårare blir det att bryta de informella samhällssystem och den grå ekonomi som byggs upp med lokala maktbaser i konfliktregionen.
- En springande punkt i existerande förhandlingar är synen på vad som skall tas upp först, Abchaziens status eller internflyktingarnas återvändande. Frågan är så kontaminerad att förhandlingarna undviker ämnet.
- Ingen lösning kan komma till stånd så länge Georgien, Abchazien eller Ryssland inte vill ha en lösning. Rysslands inblandning är den mest kritiska faktorn eftersom Moskva underblåser konflikten i syfte att upprätthålla *status quo* och i förlängningen hindra ett georgiskt NATO-medlemskap.
- I princip krävs det fundamentala strukturförändringar i konfliktlösningsprocessen, eventuellt av annan organisation än UNOMIG, för att nytt moment skall kunna nås. Vill t.ex. EU ha en större roll att spela måste ansvaret för konfliktlösningsprocessen övertas från UNOMIG.
- Till detta kommer behov av att byta ut de partiska ryska fredsbevarande styrkorna i området till en internationell sådan med starkt, tydligt och långsiktigt mandat. Förtroendet för existerande styrkor är förbrukat.
- Inte mycket tyder på att Abchaziens önskemål att bli en del av Ryssland kommer att besannas. Ryssland fortsätter dock att hävda Kosovoprincipen som ett universellt prejudikat (och ej ett engångsfall), vilket innebär ett stöd för Abchaziens självständighet.
- I ljuset av Georgiens hot att lämna OSS har Ryssland hotat att explicit erkänna Abchaziens självständighet *de jure* samt att eventuellt uppta Abchazien som ny medlem i OSS. En dylik utveckling skulle omintetgöra alla av dagens fredsinitiativ, men kan likväl ske t.ex. i samband med ett erkännande.

Sydossetien

Liksom andra kaukasiska konflikter går de georgisk-ossetiska problemen långt tillbaka. Vid sidan av historiska problem härrör fiendskapen i stor utsträckning från det georgisk-ossetiska kriget 1918-1921 och Sydossetiens anspråk på oberoende. 1988 blossade självständighetssträvan upp igen och 1991 utbröt ett krig då etniska georgier trängde in i Sydossetien. Striderna fortsatte med rysk inblandning fram till 1992 då ett vapenstillestånd nåddes vid förhandlingarna i Sotji. Avtalet kallas därför ibland för *Sotjiavtalet* (dvs. samma namn som den process som drivs i Abchazienfrågan) eller för *Dagomisavtalet*.¹⁰⁵

Vissa uppgifter pekar på att 60 000 etniska osseter och 10 000 etniska georgier tvingades att lämna Sydossetien under striderna på 90-talet. De flesta osseter bor idag i Nordossetien i Ryssland. Enligt officiella georgiska siffror vägrar 90% av dessa att återvända till Georgien då de anser att deras egendomar ockuperas i en del av de georgiska byarna.¹⁰⁶ Samtidigt vill georgier tillbaka till sina gamla bostäder i ossetiskkontrollerade områden.

Vapenstilleståndet från 1992 höll till sommaren 2004 då Georgien lanserade en offensiv för att ta tillbaka området. Strategin byggde på en analys att det sydossetiska ledarskapets maktbas fanns inom kriminella nätverk och den grå ekonomin. Man siktade alltså in sig på den ekonomiska sidan, bl.a. genom att slå ut vapensmugglingen i området.

Den andra delen av strategin gick ut på att förbättra de sociala och ekonomiska villkoren för folket i Sydossetien. Efter en kort tids strider

¹⁰⁵ International Crisis Group (2004b) *Georgia: Avoiding War in South Ossetia*, Tbilisi/Brussels, International Crisis Group (ICG), 26 November 2004, nr. 159, s. 2ff.

¹⁰⁶ Civil Georgia (2006f) "Georgia Proposes Draft Law on S.Ossetia Restitution", *Civil Georgia*, publicerat: 19 May 2006, hämtat: 23 May 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12596>.

stod det klart att den georgiska strategin fundamentalt misslyckats. En stor anledning var att även vanligt folk var beroende av inkomster från skuggekonomin och de sociala program som genomdrevs förmådde inte kompensera för detta. Det sydossetiska ledarskapet med president Eduard Kokoity i spetsen stärktes snarast av Georgiens tilltag. Offensiven har även försvårat Georgiens position att bygga förtroende i området.

Sydossetien litar inte på georgiska säkerhetsgarantier eftersom georgiska nationalisterna så sent som under början på 1990-talet deltog i strider som resulterade i ett tusentals sårade och dödade osseter. Under 1992 hölls en folkomröstning i Sydossetien där, enligt sydossetiska uppgifter, 99,8% av befolkningen röstade för ett utträde från Georgien. 95% av befolkningen sägs ha ryska pass.¹⁰⁷

Under 2006 började man även dela ut speciella sydossetiska pass, vilket var en viktig markering inför den kommande folkomröstningen. Kokoity, till skillnad från Abchazien, menade att eftersom det nu var en ny generation som växt upp i Sydossetien är det viktigt att befästa den 14 år gamla folkomröstningen om självständighet, speciellt därför att georgierna menar att inte alla i Sydossetien vill bli självständiga.¹⁰⁸ Ryssland stöder processen och vissa opinionsundersökningar i Ryssland pekar på att många ryssar anser att Sydossetien redan är självständigt.¹⁰⁹ Den 21 mars 2006 deklarerade Kokoity på ett rysk-sydossetiskt möte i ryska Vladikavkaz att:

In the near future we intend to submit an appeal to the Constitutional Court of the Russian Federation, because there is a document, which confirms that South Ossetia was a part of Russia in 1774 and there is no document

¹⁰⁷ RFE/RL (2005b) "South Ossetia Rejects Georgian President's Offer of Autonomy", *RFE/RL Caucasus Report*, vol. 8, nr. 4.

¹⁰⁸ Gabarayev (2006b) "'We are Ready to Defend Ourselves': S.Ossetian President" *Moscow News*, 8-14 September 2006, s. 6.

¹⁰⁹ Fond "Obshchestvennoe mnenie" (2006) "Problema Yuzhnoi Osetii i rossiiskie mirotvoretsy [Problem of South Ossetia and Russian Peacekeepers]", *Fond "Obshchestvennoe mnenie"*, publicerat: 23 February 2006, hämtat: adress: <http://bd.fom.ru/report/map/tb060810>.

*confirming South Ossetia's secession from either Russian empire or the Russian Federation.*¹¹⁰

OSSE

I konflikten mellan Sydossetien och Georgien har Organisationen för Säkerhet och Samarbete i Europa (OSSE) ansvar för fredsprocessen sedan 1992. Ansvaret inkluderar såväl militärpolitiska som ekonomiska och sociala frågor. Mandatet har förlängts ett antal gånger.¹¹¹ Nuvarande mandat sträcker sig till 31 december 2006.¹¹² Därtill kommer nedrustningsfrågor. Ansvaret har också inkluderat gränsbevakning (BMO) mot de ryska delrepublikerna Ingusjien, Tjetjenien och Dagestan. BMO-mandatet existerade mellan 2000 t.o.m. 31 december 2004.¹¹³ Missionen leds av britten Roy Reeve. I detalj innebär mandatet:¹¹⁴

1) In relation to the Georgian-Ossetian conflict:

- *facilitate the creation of a broader political framework, in which a lasting political settlement () can be achieved on the basis of CSCE principles and commitments;*
- *intensify discussions with all parties to the conflict, including through the organisation of round tables, in order to identify and seek to eliminate sources of tension and extend political reconciliation throughout the area of conflict.*
Make recommendations regarding the early convening of an international conference under CSCE auspices and with the participation of the United Nations, aimed at the resolution of the conflict, including the definition of the political status of Southern Ossetia;

¹¹⁰ Civil Georgia (2006m) "Kokoity Speaks of Unification with Russia", *Civil Georgia*, publicerat: 22 March 2006, hämtat: 23 March 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12144..>

¹¹¹ OSCE Permanent Council (2003a) *Decision No. 575 - Extension of the Mandate of the OSCE Mission to Georgia*, OSCE, nr. PC.DEC/575.

¹¹² OSCE Permanent Council (2003c) *Decision No. 700 - Extension of the Mandate of the OSCE Mission to Georgia*, OSCE, 17 November 2005, nr. PC.DEC/700.

¹¹³ OSCE Permanent Council (2003b) *Decision No. 586 - Extension of the Mandate of the Border Monitoring Operation of the OSCE Mission to Georgia*, OSCE, nr. PC.DEC/586.

¹¹⁴ OSCE (N/A) "Mission Survey", OSCE, publicerat: N/A, hämtat: 26 April 2006, adress: <http://www.osce.org/georgia/13265.html>.

- *in pursuit of the monitoring role concerning the joint peacekeeping forces, establish appropriate forms of contact with the military commanders of the forces within the overall context of the CSCE negotiating efforts, gather information on the military situation, investigate violations of the existing cease-fire and call local commanders' attention to possible political implications of specific military actions;*
- *be actively involved in the reconvened Joint Control Commission in order to facilitate co-operation with and among the parties concerned;*
- *establish contact with local authorities and representatives of the population and maintain a visible CSCE presence throughout the area.*

2) *In relation to the Georgian-Abkhaz conflict:*

- *ensure liaison with the United Nations operations in Abkhazia, in order to follow events closely and report regularly to the CSCE, inter alia with a view to facilitating the participation of the representative of the Chairman-in-Office, at the invitation of the United Nations, to the negotiations carried out under United Nations auspices.*

3) *In relation to Georgia as a whole:*

- *promote respect for human rights and fundamental freedoms and assist in the development of legal and democratic institutions and processes, including providing advice on the elaboration of a new constitution, the implementation of a legislation on citizenship and the establishment of an independent judiciary as well as monitoring elections;*
- *co-ordinate these activities with the CSCE High Commissioner on National Minorities and the ODIHR and co-operate with the Council of Europe, keeping also in touch with other international organizations active in Georgia in this field.*

OSSE:s arbete stöds av EU-kommissionen, Europarådet samt FN. Utvärderingar under våren 2006 pekar på att framsteg endast gjorts inom det ekonomiska samarbetet, ej rörande politik och säkerhet.¹¹⁵

¹¹⁵ Det är värt att understryka svårigheten i att utvärdera hur framgångsrik en mission har varit, liksom svårigheten att mäta framgången hos fredsfrämjande

Planen var att i mitten av april 2006 diskutera en föreliggande "behovslista", samt att under maj 2006 arrangera en donationskonferens för att erhålla medel till processen.

Sydossetien och Ryssland anser att OSSE är pro-georgiskt och är därför mycket skeptiska till dess arbete, vilket ofta handgripligen hindras eller försvåras. Ryssland har även avstått från att förnya OSSE:s gränsbevakningsmandat inom vissa områden. Ryssland besitter således viss makt över OSSE:s möjligheter att bedriva verksamhet och därför kan inte OSSE:s roll ses som ett stöd till Georgien på samma sätt som Rysslands stöd till Sydossetien.

OSSE:s missionschef Roy Reeve delar ut certifikat till den första gruppen av georgiska gränstrupper som nyligen genomgått en fyraveckors träningskurs i OSSE:s *Training Assistance Programme*, 11 juli 2005.

Foto: © Steven Weinburg/OSSE

förband, se t.ex. Huber, et al. (2003) *The Effectiveness of OSCE Missions: The Causes of Uzbekistan, Ukraine and Bosnia and Herzegovina*, Hague, Netherlands Institute of International relations 'Clingendael': Conflict Research Unit, February 2003.

USA har varit skarpt kritiskt till Rysslands obstruerande hållning samtidigt som man gett tungt politiskt stöd till OSSE:s verksamhet i Sydossetien och ambassadör Julie Finley har pekat på den ryska inblandningen och passiviteten samt fördömt Sydossetiens förslag om att tillhöra Ryssland.¹¹⁶

Joint Control Commission (JCC)

Fredsprocessen drivs rent praktiskt inte av OSSE utan av the *Joint Control Commission* (JCC), en fyrpartsgrupp bestående av Georgien, Ryssland, Sydossetien och Nordossetien (den ryska delrepublik som gränsar mot Sydossetien). Den georgiska centralmakten är skeptisk till JCC då den ser sig underlägsen i ett 3:1 förhållande. Även om JCC är en internationellt sammansatt grupp sker förhandlingarna inte under någon formell organisations egid.

JCC håller regelbundna möten hos de olika medlemmarna och 27 mars 2006 kom man fram till att en arbetsgrupp på tio medlemmar skall utveckla en gemensam fredsplan för Sydossetien (bägge parter har lanserat egna fredsplaner som motparten ej godkänt men som enligt dem själva bedöms vara samstämmiga till 75%).¹¹⁷ Förutom arbetsgruppen skall det finnas ett element av förtroendebyggande och säkerhetsgarantier. Den socio-ekonomiska rehabiliteringen man kom fram till 23 december 2000 skall fortsätta.¹¹⁸

Medlemmarna i gruppen är såväl tjänstemän som politiker på mellannivå.¹¹⁹ Den ryska sidan leds av Alexander Gratiyov, sekreterare till Rysslands biträdande ordförande inom JCC. Yuriy Dzitsoiti, vice talman i

¹¹⁶ Civil Georgia (2006w) "U.S. Statement at OSCE Permanent Council", *US Mission to OSCE (Reposted at Civil Georgia)*, publicerat: 23 March 2006, hämtat: 28 March 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12153>.

¹¹⁷ Civil Georgia (2006i) "Georgian Chief Negotiator, Russian Envoy Discuss S.Ossetia", *Civil Georgia*, publicerat: 31 March 2006, hämtat: 3 April 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12235>.

¹¹⁸ Civil Georgia (2006j) "JCC Agrees to Set up Commission over South Ossetia Peace Plan", *Civil Georgia*, publicerat: 30 March 2006, hämtat: 31 March 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12225>.

¹¹⁹ Se appendix fem.

det sydossetiska parlamentet, är Sydossetiens representant.¹²⁰ Denna grupp skiljer sig från den georgiska statens arbetsgrupp, *the Tskhinvali Region Conflict Resolution Interagency Coordination Group (Peace Plan Implementation Coordination Group)*, vilken uteslutande består av ministrar.¹²¹

JCC-formatets asymmetriska konstellation har inneburit att den rysk-ossetiska ställningen stärkts på bekostnad av den georgiska. Den georgiska ståndpunkten är således att formatet måste ändras om konfliktlösningsprocessen skall kunna röra på sig. Åsikten har mött hårdnackat motstånd från Ryssland. Under september 2006 hotade t.o.m. den ryske försvarsministern Sergej Ivanov med att om formatet ändras så kommer Ryssland att sköta alla relationer bilateralt med Sydossetien (och Abchazien).¹²² JCC meddelade även att dess mandat inte medgav att man själv ändrade formatet och Ryssland hävdade att den bräckliga freden skulle äventyras helt om man bytte format. Detta skulle ytterligare försvåra och förvärpa situationen. Huruvida Ryssland skulle acceptera en ökad roll för EU är svårt att säga. Troligen skulle en sådan utveckling obstrueras tills att den är ett fullbordat faktum, för att sedan övergå till en anpassning till nya spelregler på samma sätt som NATO-utvidgningen.

Joint Peacekeeping Force (JPKF)

Även i Sydossetien finns en sammansatt fredsbevarande styrka, *Joint Peacekeeping Force (JPKF)*, som OSSE har uppdraget att övervaka. JPKF skall tillsammans med stöd från OSSE upprätthålla det avtal om eldupphör som slöts 2004. JPKF har kraftigt kritiserats för sin oförmåga att hantera såväl stridande parter som t.ex. smuggling och tung vapenhandel. En anledning är den starka ryska inblandningen. Georgien

¹²⁰ Civil Georgia (2006u) "Tbilisi Sets up Working Group over S.Ossetia Peace Program", *Civil Georgia*, publicerat: 15 May 2006, hämtat: 18 May 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12571>.

¹²¹ Medlemmarna listas i appendix fem. Ministry of Foreign Affairs of Georgia (2006) "Implementation of the Peace Plan for Tskhinvali Region/South Ossetia: Georgian Government's Unilateral Actions to Foster the Demilitarization Process", *Ministry of Foreign Affairs of Georgia*, publicerat: 20 February 2006, hämtat: 22 March 2006, adress: http://www.mfa.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=36&info_id=306.

¹²² Civil Georgia (2006r) "Russia's Ivanov Backs S.Ossetia, Abkhazia Peace Formats", *Civil Georgia*, publicerat: 16 september 2006, hämtat: 18 september 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=13564>.

har t.ex. anklagat JPKF och dess befälhavare Marat Kulachmetov att vara partiska. Mellan december 2005 och maj 2006 hittades t.ex. större vapendepåer (inklusive luftvärnssystem) och det georgiska Försvarsministeriet menar att detta är ett bevis för JPKF:s oförmåga att demilitarisera området.¹²³

Vapensmuggling är ett av de största problemen i området såtillvida att det finansierar lokala väpnade grupper. Smugglingen möjliggörs av att den georgiska centralmakten inte har kontroll över Sydossetien. Sydkaukasiens största vapenmarknad låg t.ex. i Ergneti i Sydossetien och i grannregionen Kvemo-Kartli är spridningen av vapen mycket stor.¹²⁴

Georgien har länge velat ha en riktigt internationell styrka men givet Rysslands vetorätt över FN och OSSE är inte detta ett reellt alternativ.¹²⁵ En styrka under NATO:s ledning skulle vara en möjlighet, men detta skulle inte accepteras av Ryssland eller Sydossetien.

Under 2006 kom frågan om JPKF upp igen i Georgien och Tbilisi bestämde sig för att ta itu med frågan, vilket i praktiken lett till att såväl president som parlament jobbat för att se över det juridiska ramverket. Det innebär även att man vill riva upp Sotjiavtalet.¹²⁶ Parlamentet antog således en resolution som sade att de ryska fredsbevarande trupperna omedelbart skulle dras tillbaka och dialogformatet ska ändras.¹²⁷

¹²³ Civil Georgia (2006o) "MoD Reports on Unauthorized Military Hardware in S.Ossetia", *Civil Georgia*, publicerat: 9 April 2006, hämtat: 10 April 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12296>.

¹²⁴ The Caucasus Institute for Peace (2004) *SALW Proliferation and its Impact on Social and Political Life in Kvemo Kartli*, Tbilisi, The Caucasus Institute for Peace, Democracy and Development (CIPDD).

¹²⁵ Young (2006) "Georgian Peacekeepers in South Ossetia: A Dangerous Move", *The Georgian Foundation for Strategic and International Studies*, publicerat: 9 March 2006, hämtat: 30 March 2006, adress: <http://www.gfsis.org/pub/eng/showpub.php?detail=1&id=93>.

¹²⁶ Civil Georgia (2006n) "MFA Prepares Conclusion on Peacekeepers' Withdrawal", *Civil Georgia*, publicerat: 11 augusti 2006, hämtat: 14 augusti 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=13300>.

¹²⁷ Parliament of Georgia (2006) "Resolution of the Georgian Parliament on Peacekeeping Forces Stationed in the Conflict Zones", *Civil Georgia*, publicerat: 18 juli 2006, hämtat: adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=13079>.

Ryssland missbrukar systematiskt rotationsscheman för sina fredsbevarande trupper både i Abchazien och i Sydossetien genom att öka den militära närvaron vid flera tillfällen för att sedan förhålla eventuell tillbakadragning.¹²⁸ Georgien menar även att detta även inkluderar vapen och utrustning som tillförs utan att något behov till ersättning föreligger. Den praktiska möjligheten till detta är mycket stor eftersom Georgien inte kontrollerar Rokitunneln som går mellan Nord- och Sydossetien. Skulle tunneln slås ut skulle det behövas nya vägar för att föra in stora mängder tung materiel från Ryssland.

Europeiska Unionen (EU)

EU:s engagemang har inte heller i fallet med Sydossetien inneburit en aktiv inblandning i konfliktlösningsprocessen. Förtroendeskapande åtgärder har i stället varit i fokus. De flesta analyser pekar på att EU vill vara säker på att en eventuell inblandning faktiskt leder till stabilitet, speciellt eftersom relationerna till Ryssland innebär en riskfaktor.¹²⁹ EU:s direkta stöd med avseende på Sydossetien ligger inom sex områden.¹³⁰

- 1) Ekonomisk rehabilitering (7,5 miljoner euro 1998-idag)
- 2) Stöd till JCC (150 000 euro, pågående)
- 3) Förtroendeskapande (155 000 euro, feb-jul 2005)
- 4) Ytterligare stöd till JCC (133 000 euro, juli 2005-pågående)
- 5) Stöd till behovsstudie (50 000 euro, nov 2005-mars 2006)
- 6) Decentraliserat samarbete kring IDP:s (500 000 euros, planerat)

Även om Georgien sökt aktivt EU-engagemang i konfliktlösningsfrågan står det klart att EU endast varit intresserat av att ge ekonomiskt stöd. Det politiska stödet har varit sparsmakat och begränsat. Georgiens analys av situationen tycks ha resulterat i insikten att det internationella samfundet endast väljer att ta Georgiens parti då Ryssland tar i 'för mycket' mot Georgien. Det är därför inte konstigt att Georgiens

¹²⁸ Civil Georgia (2006h) "Georgia Says Russia Sent Additional Troops to S.Ossetia", *Civil Georgia*, publicerat: 1 juli 2006, hämtat: 11 juli 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12706>.

¹²⁹ International Crisis Group, *Conflict Resolution in the South Caucasus: The EU'S Role*, s. 11.

¹³⁰ The European Commission's Delegation to Georgia (2006) "Overview of European Commission Assistance in Abkhazia and South Ossetia", *The European Commission*, publicerat: N/A, hämtat: 22 May 2006, adress: <http://www.delgeo.cec.eu.int/en/programmes/rehabilitation.html>.

inofficiella policy har varit att svartmåla Rysslands aktivitet även när grund saknats. En del av den georgiska frustrationen skulle säkerligen mildras om EU valde att ta starkare politisk ställning och inkludera Abchazien och Sydossetien-frågor i dess dialog med Ryssland.

Georgiens vilja att se ett mer aktivt EU i konfliktlösningen har även medfört en förväntan som inte infrias och som resulterar i minskat anseende för EU. En del av förklaringen ligger i att Georgien i stor utsträckning antar att EU är en enad aktör och att Georgien inte inser vilka skillnader i prioriteringar och åtaganden som föreligger inom unionen. Ryssland uppvisar dock en större förståelse för att EU inte är en monolit.

Problemet uppmärksammades av EU-parlamentets rapportör under 2003,¹³¹ men det är oklart hur nya initiativ skall hantera frågan. Med anledning av den (av Georgien inte erkända) folkomröstning som hålls den 12 november 2006 i Sydossetien rörande dess självständighet har Semneby även uttalat sig negativt och menar att omröstningen inte gagnar fredsprocessen.¹³² En idé som förts fram i EU-sammanhang rörande Sydossetien är att arbeta för att byta ut de ryska fredsfrämjande förbanden mot en civil och internationell styrka men en mindre militär komponent.¹³³ Detta är dock en idé snarare än en modell man faktiskt arbetar efter.

Det finns även en risk för överlappning av konflikthantering. Alla konflikter i Sydkaukasien har en ansvarig part för förhandlingarna (FN eller OSSE). Det skulle kunna innebära problem om EU vill överta ett sådant ansvar. Det bör tilläggas att eftersom JCC-formatet, trots OSSE-medverkan, saknar en internationell organisation som ansvarig för konfliktlösningsprocessen är möjligheterna större för EU att engagera sig, jämfört med Abchazien. Abchazienkonflikten må ha djupare rötter än den i Sydossetien, men i vissa avseenden borde konflikten i

¹³¹ Gahrton (2003) *Förslag till betänkande med ett nytt förslag till Europaparlamentets rekommendation till rådet om EU:s Sydkaukasienpolitik*, Europaparlamentet, 24 november 2006, nr. 2003/2225(INI).

¹³² Prime News (2006) "EU Not To Pay Attention To Results Of Referendum In South Ossetia", *Georgian Times*, publicerat: 14 september 2006, hämtat: 18 september 2006, adress: <http://www.geotimes.ge/index.php?m=home&newsid=1706>.

¹³³ Walker (2006) "EU's Bold Caucasus Bid", *Zhamanak*, publicerat: 16 February 2006, hämtat: 4 April 2006, adress: <http://en.zhamanak.com/article/186>.

Sydossetien vara prioriterad. Detta dels på grund av de incidenter som utspelats under 2006, dels på grund av formatets brister och Rysslands offensiva hållning.

26 oktober 2006 visade EU att man trots allt var berett till en resolution som öppnade för europeiska fredsbevarande förband i regionen, något som välkomnades av Georgien, men inte av Sydossetien eller Moskva.

I viss utsträckning har Georgien en övertro på såväl EU som NATO, både som aktörer och som strukturer i vilka Georgien vill bli medlem. Georgien antar implicit att deras säkerhetsproblem kommer att lösas om de blir medlemmar i EU och NATO. Tbilisi glömmer dock att medlemskap förutsätter att säkerhetsproblemen i princip är lösta för att medlemskap skall beviljas. I bästa fall kan tron på medlemskap sporra till reform och förnyade ansträngningar att lösa existerande problem utan att tillgripa våldsmedel.

Militära och fredliga initiativ

Redan 1999 lovade Georgien inför medlemskapet i Europarådet att en lag om återbördande av egendom, dvs. egendom som berövats från sin rättmätige ägare på grund av konflikten, skulle antas. Under maj 2006 skickades lagen till parlamentet. Europarådets Venedigkommission välkomnade initiativet. Initiativet behandlar en av de viktigaste aspekterna av konfliktlösningen, en aspekt som framhålls av bl.a. ICG.¹³⁴ I praktiken innebär förslaget att en fristående kommission skall upprättas och vara verksam under nio år. Huvudverksamheten är att emotta, utreda och besluta om kompensation för förlorad egendom. Sammansättningen skall vara multinationell och fri från politiska partier och personer som medverkat i striderna mellan Georgien och Sydossetien. Kommissionen skall ha inspektionsrätt och rapportera till parlament, president och regering två gånger per år. Överklagande sker till högsta domstolen.¹³⁵

Under ett tal till Europarådets parlamentariska församling (PACE) i januari 2005 hävdade Saakasjvili att Georgien var berett att ge

¹³⁴ International Crisis Group (2005a) *Georgia-South Ossetia: Refugee Return the Path to Peace*, Tbilisi/Brussels, International Crisis Group (ICG), 19 April 2005, nr. Europe Briefing No. 38.

¹³⁵ Civil Georgia, "Georgia Proposes Draft Law...".

Sydossetien större autonomi än Nordossetien har inom den ryska federationen.¹³⁶ Sydossetien förkastade förslaget samma dag.¹³⁷ Värt att notera är hur Georgien anser att det internationella samfundets roller skall fördelas. Med avseende på Sydossetien sägs att Europarådet skall vara *facilitator*; OSSE övervakare, EU fredsgarant, USA fredssupporter och Ryssland "välkomnas som konstruktiv partner för fred".¹³⁸ Vad detta betyder i praktiken specificerades inte, men det är klart att Georgien inte vill att Ryssland skall ha en aktiv roll utan endast hålla sig borta. Georgien har begärt direkt stöd och hjälp från såväl EU¹³⁹ som från OSSE-medlemmarna¹⁴⁰ för sin fredsplan (vilken för övrigt godkänts av OSSE), men det har till dags dato inte resulterat i någon förpliktelse.

Utvecklingen 2006

Spänningen mellan Tbilisi och Tschinvali steg under februari 2006, bl.a. pga. att sydossetiska vägspärrar hindrat georgiska fredsfrämjande styrkor att nå sina baser.¹⁴¹ Den 1 maj 2006 meddelade även Irakli Okruashvili, Georgiens f.d. försvarsminister, att han tänkte avgå om inte Georgien lyckas återta kontrollen över Sydossetien till 1 januari 2007.¹⁴² Hans avgång i november 2006 hade dock inget med detta att göra, men han slipper i alla fall bli tagen på orden. Georgiens dåvarande statsminister för konfliktlösning, Georgij Chindirava, menade att en

¹³⁶ Saakashvili (2005) *Address by Mikheil Saakashvili - President of Georgia - on the Occasion of the First Part of the 2005 Ordinary Session of the Council of Europe Parliamentary Assembly, Strasbourg, Council of Europe, 24-28 January 2005*, nr. D8(2005).

¹³⁷ RFE/RL, "South Ossetia Rejects..." .

¹³⁸ Saakashvili, *Address by Mikheil Saakashvili...*

¹³⁹ Lobjakas (2006) "Georgia: Tbilisi Seeks EU Support As Tensions Rise In South Ossetia", RFE/RL, publicerat: 21 February 2006, hämtat: 22 March 2006, adress: http://www.rferl.org/features/features_Article.aspx?m=02&y=2006&id=CE6944D7-804C-4A33-B632-C6EEE5168051.

¹⁴⁰ OSCE (2006) "Georgian Foreign Minister Calls on OSCE States to Support Peace Plan Process", OSCE, publicerat: 9 February 2006, hämtat: 4 April 2006, adress: <http://www.osce.org/item/17985.html?print=1>.

¹⁴¹ Medetsky (2006) "In South Ossetia, a Spark Could Bring War", *Moscow Times*, publicerat: 21 February 2006, hämtat: 21 February 2006, adress: <http://www.moscowtimes.ru/stories/2006/02/21/002-print.html>.

¹⁴² Civil Georgia (2006p) "Okruashvili Reiterates S.Ossetia Reunification Deadline", *Civil Georgia*, publicerat: 1 May 2006, hämtat: 2 May 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12452>.

sådan tidsram är orealistisk och uttalandet går emot vad Georgien gör på andra områden.¹⁴³

Spänningen steg ytterligare efter ett antal besök av brittiska, franska, tyska, italienska och amerikanska diplomater till Tschinvali där de uttryckte oro över senaste utvecklingen. Centrala punkter var naturligtvis de försök som Sydossetien gjort att skjuta ned en helikopter med Okruasjvili (vilken träffades och sedan nödlandade)¹⁴⁴ samt beskjutningen av en eskorthelikopter till den amerikanske senatoren John McCain som var på besök i Georgien. Enligt rådande avtal skall visserligen inte Georgien flyga över Sydossetien, men det finns ingen flygförbudszon juridiskt sett och OSSE fördömde attacken.¹⁴⁵ Sydossetien betalar för övrigt en belöning på USD 50 000 till den som kan skjuta ned en georgisk helikopter och priset för Okruasjvilis huvud ligger på USD 500 000.¹⁴⁶ Även detta har försvårat förtroendeskapande åtgärder.

Vid de flesta tillfällen försäkrar Georgien att man skall lösa konflikten med fredliga medel, men den 4 september sa Givi Targamadze, ordförande för Försvars- och Säkerhetsutskottet i det georgiska parlamentet, tillika en nära vän till Okruasjvili, att vissa "specialoperationer" kunde bli oundvikliga om inte Georgien får internationellt stöd.¹⁴⁷ Trots försäkran om motsatsen kan det därför inte uteslutas att Tbilisi försöker ta tillbaka Sydossetien med militära medel.

¹⁴³ Civil Georgia (2006l) "Khaindrava: Setting S.Ossetia Deadlines Unrealistic", *Civil Georgia*, publicerat: 2 May 2006, hämtat: 3 May 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12460>.

¹⁴⁴ Gabarayev "'We are Ready to Defend Ourselves'...", s. 6.

¹⁴⁵ Basilaia (2006b) "Reeve Clarifies OSCE's Position", *The Messenger*, publicerat: 7 september 2006, hämtat: 8 september 2006, adress: http://www.messenger.com.ge/issues/1189_september_7_2006/main_1189.htm.

¹⁴⁶ Basilaia (2006a) "Georgia Threatens to Use Force", *The Messenger*, publicerat: 6 september 2006, hämtat: 8 september 2006, adress: http://www.messenger.com.ge/issues/1188_september_6_2006/n_1188_1.htm.

¹⁴⁷ Ibid.

Slutsatser rörande Sydossetien

- Framstegen i Sydossetienfrågan har varit små och i princip enbart rörande ekonomiska frågor. Politiska och militära frågor är fortfarande låsta. De fredsplaner och initiativ som presenteras må vara allvarligt menade, speciellt från Georgiens sida men det finns en tendens av att bygga trovärdighet inför det internationella samfundet snarare än inför Sydossetien. Alla initiativ är i princip unilaterala vilket leder till att respektive kontrahent kategoriskt förkastar förslag oavsett innehåll.
- Sydossetiens deklarerade önskan att sluta sig samman med Nordossetien och Ryssland är mycket problematisk ur konfliktlösningssynpunkt och Rysslands agerande är avgörande för utvecklingen.
- Moskva stödjer Sydossetien politiskt, ekonomiskt, diplomatiskt och militärt, men har inte erkänt regionens suveränitet eller bifallit önskemål om anslutning. Detta skulle omintetgöra alla möjligheter till en fredlig lösning. Liksom i fallet med Abchazien kan inte ett erkännande uteslutas om Kosovo erkänns.
- Trots att fredsinitiativen verkar seriöst menade kan inte den militära optionen uteslutas. Den georgiska regeringen är splittrad och presidentens ledarstil kan medföra snabba förändringar i politiken. Finner Tbilisi att ingen fredlig väg är framkomlig kan det bli frågan om militära insatser, då säkerligen i formen av "polisiära specialoperationer". Risken för detta är något högre än i Abchazien.
- Förväntningarna som kringgärdar konflikten är stora. Det georgiska folket har stora förväntningar på ledarskapet eftersom president Saakasjvili gått till val på att återupprätta Georgiens territoriella integritet. I takt med att stödet till ledarskapet minskar kan det leda till en forcerad lösning.

- Georgien har även stora förväntningar på EU, vilka svårligen kan infrias. Då EU uttalar politiskt stöd endast då Ryssland agerar felaktigt finns en risk för ytterligare svartmålande av Ryssland från georgisk sida, vilket förvärrar situationen ytterligare. En möjlig väg skulle vara att sätta Kaukasien på agendan i EU:s dialog med Ryssland.
- Det stöd Ryssland ger till Sydossetien förstärker och utvecklar de existerande kriminella strukturerna, speciellt rörande smuggling av vapen och kontraband, men gagnar vare sig den ryska statens affärer eller dess säkerhetsintressen och är därför kontraproduktiv.
- Dialogformatet inom JCC är obalanserat och innebär ett klart stöd för Ryssland och Sydossetien. OSSE:s ställning är svag och för att en lösning skall komma till stånd krävs, trots ryska hot, att formatet byts ut mot en modell där en internationell organisation, t.ex. EU, axlar ansvaret. Vissa synergieffekter skulle nås om detta även skedde i fallet med Abchazien.

Nagorno-Karabach

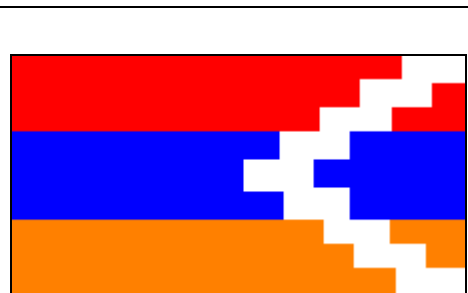
Bakgrunden till konflikten går långt tillbaka, speciellt till 1800-talet. Fientligheterna mellan Armenien och Azerbajdzjan idag härrör i stora drag från tiden efter första världskriget och det krig som pågick 1918-20. Den senaste raden av fientligheter började 1988 – i slutet av Sovjetunionens existens – då Nagorno-Karabachs befolkning ville frigöra sig från det lokala azeriska styret, vilket i sin tur ledde till att upproret slogs ned med kraft och övergrepp.¹⁴⁸ Konflikten sjöd under ett par år då frigörelseprocessen fortskred och Sovjetunionen kollapsade. Under 1991 förklarade sig Nagorno-Karabach självständigt och ett fullskaligt krig

¹⁴⁸ För en utmärkt översikt av konfliktens bakgrund, orsaker och förlopp, se: Cornell (1999) *The Nagorno-Karabakh Conflict*, Uppsala, Department of East European Studies, Uppsala University, nr. 46.

bröt ut. Kriget varade fram till 1994 då ett vapenstillestånd nåddes efter medling av Ryssland.¹⁴⁹

Armenien ockuperar f.n. det azeriska territoriet Nagorno-Karabach (och ett antal kringliggande områden) som idag nästan enbart befolkas av armenier.¹⁵⁰ De azerier som bott i regionen är i huvudsak internflyktingar i Azerbajdzjan. Siffrorna kan diskuteras men sammanlagt har konflikten medfört bortåt 20 000 döda och mellan 500 000 och 1,5 miljoner flyktingar.

Azerbajdzjan och Turkiet har som en motåtgärd mot ockupationen infört en bojkott av Armenien och Nagorno-Karabach. En konsekvens är att gränserna mot Armenien är stängda. Armenien har således kommit att bli beroende av relationerna med Ryssland, Georgien och Iran för att inte vara helt inlåst. Georgien har varit relativt neutralt i konflikten, men Armenien har mycket nära relationer med Ryssland, som till och med har militär närvaro i Armenien.¹⁵¹ Förbättrade relationer och energiimport från Iran har dock medfört att relationerna med Ryssland försämrats under 2006. Som inledningen på detta kapitel indikerade finns även andra problem i relationerna, men Armenien är även fortsättningsvis tätt sammanknutet med Ryssland.

NAGORNO-KARABCH

Språk: armeniska

Status: *de jure* Azerbajdzjan, *de facto* del av Armenien

Huvudstad: Stepankert/Chankendi

Självständighet: 6 januari 1992 (ej erkänt)

Areal: 4 400 km²

Valuta: armeniska dram

Befolkning: ca 145 000 (2002)

¹⁴⁹ Gamaghelyan (2005) "Intractability of the Nagorno-Karabakh Conflict: A Myth or Reality", *University for Peace and Conflict*, publicerat: 7 December 2005, hämtat: 30 May 2006, adress: <http://www.monitor.upeace.org/documents/intractability.pdf>.

¹⁵⁰ En officiell syn på utvecklingen från Nagorno-Karabachs sida kan ses i: Ministry of Foreign Affairs of the Nagorno Karabakh Republic (N/A) "The Nagorno Karabakh Conflict: Facts and Evidence", *Office of the Nagorno-Karabakh Republic in Washington D.C.*, publicerat: N/A, hämtat: 30 May 2006, adress: http://www.nkrusa.org/nk_conflict/assets/facts_evidence_1.pdf.

¹⁵¹ För en lägesbild 2005, se: Sandström (2005) *Iran, Iraq, Turkey, Azerbaijan and Armenia: A Security and Political Assessment*, Stockholm, The Swedish Defence Research Agency (FOI), May 2005, nr. FOI-R--1351-SE.

De turkisk-armeniska problemen, vilka bl.a. härrör från folkmordet på armenier i samband med första världskriget, är en kärnfråga som behandlas parallellt till frågan om Nagorno-Karabach. Under 2000 satte man t.ex. upp *Turkish-Armenian Reconciliation Commission* (TARC) för att behandla frågan och vissa framsteg, vilka dock inte skall överdrivas, gjordes under de påföljande åren.¹⁵² Från Turkiet har man dock haft en svår balansgång mellan att stödja sin allierade Azerbajdzjan samt att inte stöta sig med andra aktörer i regionen och Europa. I flera avseende har relationer till väst övertrumpat andra vänskapliga band, vilket vållat problem i relationerna med Azerbajdzjan och andra stater i Centralasien.¹⁵³ Under mitten av 2006 antog Frankrike en lag som gör det olagligt att förneka folkmordet på Armenien, något som upprörde Turkiet och efter en tids turbulens ledde till skärmytslingar mellan Armenien och Turkiet.

De rysk-azeriska relationerna är svala men endast tidvis problematiska. Även USA har stött bägge sidorna. Den armeniska lobbyen i USA är mycket stark och under 1992 lyckades man driva fram ett förbud mot amerikanskt militärt och ekonomiskt stöd till Azerbajdzjan,¹⁵⁴ något som dock har avskaffats under senare år och på grund av Azerbajdzjans strategiska läge får landet idag mest uppmärksamhet.

Det externa strategiska intresset för själva Nagorno-Karabach är dock begränsat då detta inte har några olje- eller gasreserver och är inte en viktig transportväg eller militärt viktigt på annat sätt. I princip stöder Iran, Ryssland och Frankrike Armenien medan Azerbajdzjan stöds av Turkiet och USA. Generellt kan det sägas att Armenien, Nagorno-Karabach och Azerbajdzjan inte varit lika intresserade att nå en lösning som de externa aktörerna.

Brott mot vapenstilleståndet från 1994 kan ske dagligen och även om det inte förekommer stora regelrätta strider är situationen mycket

¹⁵² Gamaghelyan, "Intractability of the Nagorno-Karabakh Conflict...", s. 12.

¹⁵³ Se t.ex. Cornell (1998) "Turkey and the Conflict in Nagorno Karabakh: A Delicate Balance", *Middle Eastern Studies*, vol. 34, nr. 1.

¹⁵⁴ Azerbaijan International (1998) "U.S. Congress Section 907 of the Freedom Support Act: US Denies Aid to Azerbaijan", *Azerbaijan International*, publicerat: N/A, hämtat: 31 May 2006, adress:

http://www.azer.com/aiweb/categories/magazine/62_folder/62_articles/62_section907.html.

allvarlig.¹⁵⁵ Azeriska siffror pekar på att över 2000 azeriska soldater och civila har dödats sedan vapenvilan inleddes.¹⁵⁶ En gradvis militarisering och upprustning kan även skönjas. De azeriska försvarsutgifterna har ökat med 122% mellan 2003 och 2005¹⁵⁷ och Azerbajdzjan har klargjort att man avser öka försvarsbudgeten till samma nivå som hela den armeniska statsbudgeten.¹⁵⁸ Det finns en risk att Azerbajdzjan på sikt kommer att försöka med en militär lösning när man är tillräckligt stark.¹⁵⁹ Den azeriske presidenten Ilham Alijev har explicit hotat med detta vid ett flertal tillfällen.¹⁶⁰

Bägge sidor anser dock att de har rätt att använda våld, Armenien för att skydda sin befolkning och Azerbajdzjan för att ta tillbaka ockuperat territorium. Misstroendet går mycket djupt och t.ex. 83.3% av de tillfrågade i en azerisk opinionsundersökning menade att konflikten i grunden handlar om Armeniens 'territoriella aspirationer'.¹⁶¹

Övergripande om konfliktlösningsprocesserna

Statusfrågan är kanske den mest centrala och svåraste frågan att lösa. Man har diskuterat flera modeller av autonomi, konfederationer, oberoende, maktdelning eller territoriella byten och upprättande av territoriella korridorer. Trots att man nått uppgörelser har inga avtal egentligen implementerats. En orsak som ofta förs fram är att konfliktlösningen ofta baseras på en tro att det är möjligt med en snabb och enkel lösning eller att det finns en predestinerad lösning som är den enda rätta modellen.¹⁶²

¹⁵⁵ International Crisis Group (2005c) *Nagorno-Karabakh: Viewing the Conflict from the Ground*, Tbilisi/Brussels, International Crisis Group (ICG), 14 September 2005, nr. Europe Report No. 166.

¹⁵⁶ International Crisis Group (2005b) *Nagorno-Karabakh: A Plan for Peace*, International Crisis Group (ICG), 11 October 2005, nr. 167, s. 1.

¹⁵⁷ Ibid., s. 1.

¹⁵⁸ Alkhazashvili (2006) "Azeri Military Budget Aspires to Reach Armenian State Budget", *Georgian Messenger*, publicerat: 23 March 2006, hämtat: 23 March 2006, adress:

http://www.messenger.com.ge/issues/1075_march_23_2006/eco_1075_2.htm.

¹⁵⁹ Risken har även framhållits av ICG: International Crisis Group (2004a) *Armenia: Internal Instability Ahead*, Yerevan/Brussels, International Crisis Group (ICG), 18 October 2006, nr. Europe Report No. 158.

¹⁶⁰ International Crisis Group, *Nagorno-Karabakh: A Plan for Peace*, s. 2.

¹⁶¹ Ibid., s. 1.

¹⁶² Se t.ex. Gamaghelyan, "Intractability of the Nagorno-Karabakh Conflict...", s. 11.

Bägge sidor stödjer sig på såväl historiska som folkrättsliga argument. Vissa menar att Nagorno-Karabach har rätt till såväl oberoende som självbestämmande. Regionen hävdas av mer eller mindre seriösa forskare uppfylla de krav som ställs av en stat enligt Montevideo-konventionen.¹⁶³ Azerbajdzjan menar att självbestämmande inte medför irredentism eller suveränitet. De flesta av dessa slutsatser kan diskuteras,¹⁶⁴ och det bör framhållas att rättsläget är oklart. Det finns t.ex. en rad konfliktlösningssmodeller och erfarenheter som skulle kunna appliceras och som har diskuterats,¹⁶⁵ bl.a. Montenegro, Östtimor, Nordirland och Cypernfallet samt Rambouilletavtalet, Daytonavtalet och Osloavtalet, dvs. gradvisa övergångar till självbestämmande.¹⁶⁶

Antalet detaljfrågor i konflikten är mycket stort. Förhandlingsprocesserna påverkar och påverkas av frågor som internflyktingar, territoriella byten, vattenfrågor, status, reserättigheter, klanstrukturer, järnvägsförbindelser, erkännanden, val, folkräkningar, opinionsyttringar, extern närvaro, energifrågor och partipolitik. Alla dessa delar berörs inte här, men det vittnar om den komplexitet som konflikten och dess rötter har. Det blir speciellt viktigt om man öppnar för en folkomröstning rörande områdets framtida status där man i förväg måste komma överens om såväl praktiska frågor som definitionsfrågor. Det bör påpekas att även om förhandlingarna skulle gå så bra så att en folkomröstning realiserats ligger troligen en sådan ett decennium bort i tiden.

¹⁶³ Se t.ex. Public International Law and Policy Group och New England Center for International Law and Policy (2000) "The Nagorno-Karabagh Crisis: A Blueprint for Resolution", *Public International Law and Policy Group and the New England Center for International Law and Policy (Reposted at the Armenian Ministry for Foreign Affairs)*, publicerat: June 2000, hämtat: 31 May 2006, adress: <http://www.armeniaforeignministry.am/fr/nk/blueprint.html>.

¹⁶⁴ Rörande Nagorno-Karabachs beroende av Armenien, se t.ex. International Crisis Group, *Nagorno-Karabakh: Viewing the Conflict from the Ground*.

¹⁶⁵ Cornell (1997) *Conflict Theory and the Nagorno Karabach Conflict: Guidelines for a Political Solution?* (Stockholm, Triton).

¹⁶⁶ Public International Law and Policy Group och New England Center for International Law and Policy, "The Nagorno-Karabagh Crisis...", s. 25ff.

Minskgruppen

Fredsprocessen kring Nagorno-Karabach drivs i huvudsak av OSSE allt sedan eldupphör nåddes 1994. Navet i processen är OSSE:s s.k. *Minskgrupp* där Azerbajdzjan, Armenien, Vitryssland, Tyskland, Italien, Ryssland, USA, Turkiet, Frankrike, Tjeckien, Slovakien och Sverige ingår. Frankrike, USA och Ryssland delar på ordförandeskapet.¹⁶⁷ Ryssland dominerar formatet, vilket utgjort ett fundamentalt problem, men även Frankrike har försvårat formatets möjligheter att utvecklas. Arbetet bistås av en *High Level Planning Group* (HLPG) som bland annat har utarbetat förslag om internationella fredsfrämjande styrkor. Dessa förslag har diskuterats ända sedan 90-talet, men hittills har det inte funnits någon genuin vilja att implementera förslaget.

Många av de förslag som läggs och förhandlingar som förs är hemliga, men ett par saker av principiell natur har läckt ut. Två olika grundmodeller har använts, dels en paketmodell och dels en steg-för-steg-modell. Paketmodellen har vunnit stöd speciellt från Armeniens sida men Ilham Alijev har kategoriskt avfärdat modellen.¹⁶⁸ I praktiken har många olika förslag lagts, bl.a. den s.k. Ålandsmodellen, men få har vunnit gehör och inga har implementerats.

Efter *Lissabon-mötet* 1996 etablerades tre grundprinciper för förhandlingarna, nämligen Azerbajdzjans och Armeniens territoriella integritet, högsta grad av självstyre för Nagorno-Karabach och internationella säkerhetsgarantier för Nagorno-Karabach och dess befolkning. Dessa kom man dock gradvis att släppa på.¹⁶⁹ ICG menar idag, med viss försiktighet, att den mest realistiska planen är att behålla *status quo*, dvs. ett Nagorno-Karabach *de jure* tillhörande Azerbajdzjan men *de facto* självständighet (trots Azerbajdzjans ovilja till en sådan situation).¹⁷⁰ Under februari 2006 hölls förhandlingar i Rambouillet utanför Paris och trots att det var en pessimistisk uppstart förlöpte förhandlingarna initialt väl, men något positivt resultat blev det aldrig.

¹⁶⁷ Minskgruppen leddes i praktiken fram till 1995 av Jan Eliasson.

¹⁶⁸ International Crisis Group, *Nagorno-Karabakh: A Plan for Peace*, s. 10ff.

¹⁶⁹ Magnusson (2003) "Karabakh: den besvaerlige brik i de stores spel", i Magnusson (red.) *Korsvej og minefelt: kultur og konflikt i Kaukasus* (Århus, Ib Faurby), s. 187ff.

¹⁷⁰ International Crisis Group, *Nagorno-Karabakh: A Plan for Peace*, s. 15.

Ett problem har varit synen på vilka som skall medverka. Azerbajdzjan menar att det är en mellanstatlig konflikt och samtalen skall därför föras på bilateral nivå, (med externa aktörer närvarande). Armenien å sin sida menar att Nagorno-Karabach självt skall vara med eftersom det är det berörda området. Armenien har ofta menat att Nagorno-Karabach går sin egen väg, men det står helt klart att regionen bärs upp av Armenien.

En annan tung anledning till parternas ointresse att driva processen framåt är att bägge parter har en taktik att vinna tid. Armenien och Nagorno-Karabach anser att en utdragen process kommer att medföra självständighet genom ett *fait accompli*. Ju längre tid som går, desto svårare blir det att vrida tiden tillbaka. Azerbajdzjan å sin sida bygger sin taktik på ett antagande att inkomsterna från energisektorn kan konsolidera dess ekonomiska potential och i praktiken ge Azerbajdzjan ett militärt övertag.¹⁷¹

Pragprocessen

Före vapenstilleståndet togs frågan vid flera tillfällen upp av FN. Europarådet har varit inblandat, även om det inte haft en aktiv roll.¹⁷² Det är dock Minskgruppen som varit tongivande. Mellan 1998 och 2001 visade emellertid de s.k. *Key West-samtalen* att Minskgruppen var oförmögen att nå en lösning på konflikten. På grund av de misslyckade decennielånga förhandlingarna initierades under 2004 istället ett nytt format för samtal, den s.k. *Pragprocessen*.

Pragprocessen innebär i princip bilaterala överläggningar mellan utrikesministrarna i Armenien och Azerbajdzjan (och vid vissa tillfällen presidenterna). Samtalen är förutsättningslösa utan agenda, åtaganden eller förhandlingar. Såväl parterna som ordföranden är fria att föreslå samtalsämnen.¹⁷³ En fördel idag gentemot tidigare är de båda utrikesministrarnas personlighet, utbildning, likvärdiga ålder samt personliga åtaganden att lösa frågan. Problemet ligger nu främst i att

¹⁷¹ Ibid., s. 11.

¹⁷² Council of Europe (2004) *The Conflict over the Nagorno-Karabakh Region Dealt with by the OSCE Minsk Conference*, Parliamentary Assembly of the Council of Europe (PACE), 29 November 2004, nr. Doc. 10364.

¹⁷³ International Crisis Group, *Nagorno-Karabakh: A Plan for Peace*, s. 2.

övertyga respektive regering och allmänhet om eventuella eftergifter som förhandlingarna leder fram till.¹⁷⁴

Azerbajdzjans förre president Heydar Alijev i mars 2001. Alijev, en man med bakgrund i KGB, har en auktoritär ledare men trots detta hade han svårt att övertyga hemmaopinionen om fördelen med azeriska eftergifter rörande Nagorno-Karabach. Hans son som axlat presidentmanteln har svagare maktbas och har haft det än svårare att hantera frågan.

Foto: © Lubomir Kotek/OSSE

Samtalet verkade under flera tillfällen lovande under 2005, men väpnade incidenter och politiska utspel från bägge sidor satte käppar i hjulet för samtalen. Att parterna under 2006 verkar mer benägna att samtala och kompromissa är en principiellt viktig skillnad mot tidigare även om den inte fått genomslag i sak. Den optimism som det internationella samfundet, från både USA:s och EU:s sida, visat under 2005 och 2006 tycks dock överoptimistisk. Att respektive lands utrikesminister kan föra seriösa samtal med sin motpart behöver inte betyda någonting.

Armeniens president Robert Kotjarian som kommer från Karabach kan omöjligen av politiska skäl göra några stora eftergifter och Azerbajdzjans

¹⁷⁴ Ibid., s. 3.

president Ilham Alijev synes svårligen vilja axla en liknande börda och ta en inhemsk politisk strid för att kunna göra nödvändiga eftergifter. Liksom i fallen med Abchazien och Sydossetien är det således inte bara respektive förhandlingsparts kompromissvilja som är betydelsefull. Den folkliga förankringen för eftergifter är mycket liten i alla dessa konflikter, vilket försvårar eller omöjliggör en eventuell implementering av överenskommelser.

Under de närmaste åren kommer dock det politiska landskapet att förändras något. I maj 2007 hålls parlamentsval i Armenien och presidentval året därpå. Mandatet för presidenten i Nagorno-Karabach, Arkadij Ghoukasjan, löper ut 2007 och i oktober 2008 hålls presidentval i Azerbajdzjan. På kort sikt blir troligen resultatet att ingen sida vill utmana *status quo*.

Den rigida lösning om status som funnit har börjat luckras upp något under senaste år. Kotjarian har med enfaset hävdade att man måste lösa statusfrågan innan en fredsprocess kan inledas och från Bakus sida har man menat att Baku bestämmer och Nagorno-Karabach endast kunde tillåtas få en 'bred autonomi'. Nu menar Armenien att det räcker om man går med på att Nagorno-Karabach skall vara 'separat från Azerbajdzjan' och Azerbajdzjan å sin sida har accepterat att frågan 'måste lösas', vilket implicit medför en öppning – eventuellt för en folkomröstning.¹⁷⁵ Det bör tilläggas att detta är nyansskillnader mot tidigare, om än principiellt viktiga och man förhandlar ännu inte direkt om dessa frågor. Situationen kan snabbt vända.

Europeiska Unionen (EU)

I konflikten om Nagorno-Karabach har EU varit än mer passivt än i konflikterna i Georgien. EU:s handlingsplaner för Armenien¹⁷⁶ och Azerbajdzjan¹⁷⁷ inkluderade endast fyra vaga punkter:

- 1) medverkan till en fredlig lösning på konflikten,
- 2) ökade diplomatiska ansträngningar,
- 3) fortsatt stöd för en fredlig lösning,

¹⁷⁵ Ibid., s. 2.

¹⁷⁶ Commission of the European Communities, *Annex to: European Neighbourhood Policy - Country Report Armenia*.

¹⁷⁷ Commission of the European Communities, *Annex to: European Neighbourhood Policy - Country Report Azerbaijan*.

4) fortsatt stöd till OSSE:s Minskgrupps förhandlingsprocess.

Till skillnad från Georgien har vare sig Armenien eller Azerbajdzjan krävt mer stöd eller inblandning från EU, speciellt gällande relationerna till Ryssland. Armenien ser t.ex. EU:s roll som komplementär och avser upprätthålla liknande relationer med USA, Ryssland och Iran. Azerbajdzjan förhåller sig på liknande sätt.¹⁷⁸

Armeniens önskemål gentemot EU har initialt varit relaterade till stöd för att upprätthålla vapenstilleståndet och folkets (i Nagorno-Karabach) rätt till självbestämmande. Därtill har man velat ha EU:s hjälp att lösa upp den föreliggande transportblockaden mot området. EU har härvidlag visat sig ovilligt att sträcka sig så långt och Armenien har efter hand släppt dessa önskemål. Istället har man vädjat till EU om att bistå Armenien i försöken att få Turkiet att öppna gränsen.¹⁷⁹

Trots att Armenien ockuperar azeriskt territorium har inte Azerbajdzjan drivit frågan om att göra Nagorno-Karabach till huvudprioritet för relationerna med EU, trots en stor besvikelse att EU inte erkänt ockupationen. Från Bakus sida har man istället lagt tyngdpunkten på att förmå EU att jobba för att armeniska styrkor skall hållas borta från Nagorno-Karabach.¹⁸⁰

Armeniens och Azerbajdzjans strävan efter medlemskap i EU är också nedtonat jämfört med Georgiens inställning. Deras hållning är i flera fall mer realistisk och de ser *the European Neighborhood Policy* (ENP)¹⁸¹ för vad det är. EU-kommissionären för ENP, Benita Ferrero-Waldner, har i detta avseende betonat att ENP inte leder till medlemskap och att det inte heller är ett alternativ till medlemskap. Det är snarast en samarbetsform och möjlighet att ta del av EU:s inre marknad och få stöd för demokratiutveckling.¹⁸² Peter Semneby har sagt att EU kommer att ta

¹⁷⁸ International Crisis Group, *Conflict Resolution in the South Caucasus: The EU'S Role*, s. 11.

¹⁷⁹ Ibid., s. 11.

¹⁸⁰ Ibid., s. 11.

¹⁸¹ Commission of the European Communities, *European Neighbourhood Policy*.

¹⁸² Ferrero-Waldner (2006) "South Caucasus and the European Neighbourhood Policy", *Zhamanak*, publicerat: 16 February 2006, hämtat: 4 April 2006, adress: <http://en.zhamanak.com/article/183>.

aktiv del i Nagorno-Karabach-frågan.¹⁸³ Under 2006 synes inga tecken på vad detta skulle innebära.

Slutsatser rörande Nagorno-Karabach

- Konfliktlösningsprocessen, speciellt Minskprocessen, rörande Nagorno-Karabach har varit ett fundamentalt misslyckande. Formatet har strukturella problem och blockeras av vissa parter, däribland Ryssland vars position som permanent ledare tycks ha etablerats starkt.
- Det är svårt att se hur Minskprocessen under OSCE:s ledning skulle kunna revitaliseras. Möjligen skulle EU kunna spela en större roll, t.ex. genom att vara värd för förhandlingarna.
- De framsteg som gjordes under 2005-2006 var marginella och den mjukare linje som intagits inom Pragprocessen är inte folkligt förankrad.
- De politiska lösningarna är mycket stora och förhandlarna skulle endast svårligen kunna göra eftergifter som anses godtagbara av folket i respektive land/region.
- En av de allvarligaste aspekterna av konflikten är att en gradvis militarisering och upprustning kan skönjas och att bägge sidor anser att de har rätt att använda våld, Armenien för att skydda sin befolkning och Azerbajdzjan för att ta tillbaka ockuperat territorium.

¹⁸³ Today.Az (2006) "Peter Semneby: "EU to Take a Direct Part in Settlement of Nagorno Karabakh Conflict"", *Today.Az*, publicerat: 25 March 2006, hämtat: 4 April 2006, adress: <http://www.today.az/news/politics/24429.html>.

- Parternas ointresse att driva processen framåt beror delvis på att bägge parter har en taktik att vinna tid i tron att det skall gagna den egna gruppen. Azerbajdzjan vill bli militärt starkt och Armenien vill nå ett *fait accompli* rörande självständigheten. Armenien stöds av Ryssland och Azerbajdzjan har råg i ryggen efter god ekonomiskt tillväxt. Detta kan leda till förhastade och våldsamma yttringar.
- För att problemen kring Nagorno-Karabach skall kunna lösas krävs även att de turkisk-armeniska problemen, vilka härrör från folkmord på armenier, löses, vilket ter sig svårt. Turkiet går en svår balansgång i regionen. EU:s inställning till frågan kan påverka även dess relationer till Turkiet.
- Ett problem i konfliktlösningen är att parterna måste komma överens om ett stort antal detaljfrågor innan man t.ex. öppnar för en folkomröstning rörande områdets framtida status. I bästa fall skulle dock en sådan ligga långt bort i tiden.
- Ingen lösning kan komma till stånd så länge som vare sig Armenien, Azerbajdzjan, Nagorno-Karabach eller Ryssland vill nå en lösning och är berett att arbeta för att nå en. I dagsläget tycks ingen genuin vilja finnas.

Nordkaukasien

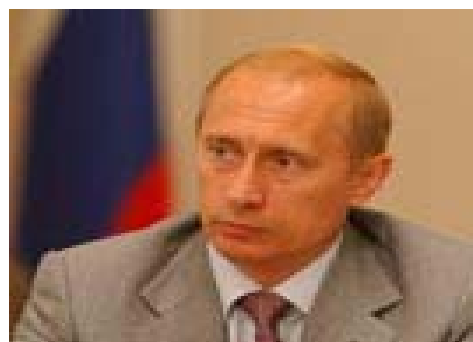
Föreliggande kapitel ämnar beröra den övergripande situationen i Nordkaukasien, konfliktlösningsprocessen i Tjetjenien samt kortfattat delar av utvecklingen i Dagestan, Nordossetien, Ingusjien, Kabardino-Balkarien och Karatjaj-Tjerkessien.

Moskvas politik mot Nordkaukasien

I vissa avseenden vissa likheter med Moskvas politik med Nordkaukasien och Sydkaukasien eftersom Moskva inte kontrollerar Nordkaukasus fullt ut. Liksom i Sydkaukasien går även problemen djupt och långt tillbaka i tiden. Knäckfrågorna är fortfarande de som härstammar från de ryska erövringskampanjerna på 1800-talet och massdeportationerna under stalintiden.

För att nämna ett av många exempel ingick under den sovjetepoken Tjetjenien och Ingusjien i samma autonoma republik (Tjetjen-Ingusjiska republiken). En mindre del av området, *Prigorodnij rajon*, gavs tillsammans med Mozdokkorridoren bort av Moskva till Nordossetien. Som kompensation för förlusten fick den nya republiken delar av Stavropol Kraj, vilket de lokala terekossackerna uppfattade som en tjetjensk ockupation.

Under 1944 ersattes den Tjetjensk-Ingusjiska republiken i samband med deportationerna av dess befolkning med en mindre administrativ enhet (*Grozenskaja oblast*) och dess övriga delar förlänades bl.a. Dagestan och Georgien. Ett resultat är alltså att det finns terekosacker, nordossetier och ingusjier som gör anspråk på Prigorodnij.¹⁸⁴ Under tidigt 1990-tal förekom öppna stridigheter och dagens situation är mycket infekterad.

Enligt den ryska politiska ledningen med president Vladimir Putin i spetsen kan den bristande kontrollen över Nordkaukasien bäst avhjälpas genom centralisering och minskat självstyre för de delrepubliker som är netto-bidragstagare från statsbudgeten, något som tycks vara en bristande strategi.

Foto: Kreml

¹⁸⁴ För en bakgrundsteckning, se Human Rights Watch (1996) "The Ingush-Ossetian Conflict in the Prigorodnyi Region", *Human Rights Watch*, publicerat: N/A, hämtat: 2 augusti 2006.

De nordkaukasiska republikernas skepticism till Moskva är stor och blandas med en maktlöshet och beroendeproblem. Den ekonomiska situationen i området är mycket dålig och samtliga republiker är nettobidragstagare från den federala budgeten. Ingusjien är den största bidragstagaren med 88,3% av bidrag till budgeten. Dagestan får 81,3%, Tjetjenien 79,4%, Kabardino-Balkarien 73,4%, Karatjaj-Tjerkessien 62,5% och Nordossetien 59,2%.¹⁸⁵ Detta har kommit att utgöra en stötesten i relationerna mellan regionerna och Moskva, framförallt därför att Moskva trots sig kunna köpa lojalitet på detta sätt men sedan misslyckats och sedan beslutat sig för att ta biståndsbudgeten som förevändning för att stärka den vertikala maktstrukturen.

Moskvas sätt att styra har varierat över tid och kan förklara en del av misslyckandet. Fram till 2001 nyttjade Moskva lokala maktcentra, speciellt de starkaste klanerna i varje republik. Vid denna tid övergick Kreml till att installera en moskvatrogen i delrepublikernas ledarskap, t.ex. då Achmed Kadyrov blev Tjetjeniens premiärminister och Stanislav Iljasov installerades som dennes överrock. Tiden därefter stod det dock klart för Moskva att dessa installerade personer uteslöts från den verkliga maktens korridorer. Man provade även att tillhandahålla en person med samma etniska bakgrund som republiken ifråga, t.ex. Murat Zyazikov i Ingusjien, men dessa försök har i princip misslyckats.¹⁸⁶

De senaste försöken att stärka greppet om Nordkaukasien tog sin början då Putin utsåg Dmitrij Kozak till presidentrepresentant i det södra federala distriktet. Kozak upprättade sedermera en kommission för att se hur Putins önskan skulle kunna realiseras. Hans analys och omdöme om situationen var mycket hård och avslöjande. Rapporten läckte till ryska media,¹⁸⁷ antagligen avsiktligt, och av den framgår att upp till 90% av regionens företag tror att de inte har någon chans vid en rättegång mot staten, upp till 88% har utsatts av oegentligheter av polisen och i regionen utgör t.ex. skuggekonomin 44% (jämfört med 17% nationellt).¹⁸⁸

¹⁸⁵ Blandy (2006) *Whither Ingushetia?*, Swindon, Conflict Studies Research Centre (CSRC), January 2006, nr. 06/03, s. 14.

¹⁸⁶ Blandy (2005b) *North Caucasus: On the Brink of Far-Reaching Destabilisation*, Swindon, Conflict Studies Research Centre (CSRC), August 2005, nr. 05/36 s. 3f.

¹⁸⁷ Chinsjtejn (2005) "Prodaem Kavkaz - Torg Umesten: Sensatsionnij doklad Dmitrija Kozaka [Kaukasus till salu - lämplig handel: sensationell rapport av Dmitrij Kozak]", nr. 1 augusti 2006.

¹⁸⁸ Blandy, *North Caucasus: On the Brink...*, s. 5.

Kozakkommissionen redogjorde vidare för insikten om att kampen mot terrorismen så som den definieras av Kreml har varit ineffektiv. Den höga korruptionen och lokala fattigdomen skapar ett rekryteringsunderlag för vidare extremism. Det stora nettointflödet av bidrag från den federala budgeten i kombination med den stora byråkratin förvärrar problemen enligt Kozak.¹⁸⁹ Som ett exempel kan det nämnas att de flesta tjänstemän får sina poster genom att betala mutor till överordnade chefer. Ett ytterligare problem är att tjänsterna ges till dem med pengar, inte till dem som är kunniga.¹⁹⁰ Bidragsberoende är speciellt viktigt eftersom Kremels politik innebär att graden av självbestämmande för republikerna skall minska om de är nettobidragstagare.

Ett grundproblem i styrningen över regionerna har varit antalet tjänstemän i den offentliga sektorn. Dessa har uppgått till 1 180 tjänstemän per 100 000 invånare – vilket är högre än alla länder i Europa. Ett resultat är dubbelarbete och dubbel styrning utan att någon tar ansvar. Ett förslag för att hantera detta har varit en ny sammanslagning mellan Ingusjien och Tjetjenien. Den nya republiken utlovades att inkomsterna från oljesektorn skulle tillfalla republiken och på så sätt kunde bidraget minska.¹⁹¹ Från det moskvatrogna tjetjenska ledarskapets sida, speciellt Ramzan Kadyrov, har förslaget välkomnats eftersom det skulle stärka hans makt. Såväl Ingusjien som Dagestan har däremot varit avvisande till förslaget.¹⁹²

Ett annat exempel på en åtgärd som Moskva tagit för att få kontroll över regionerna var den federala lagen nummer 131 som syftar till en omklassificering av olika administrativa enheter. Lagen har inte uppskattats och den ingusjiska oppositionen hotade med uppror, vilket destabiliserade situationen under 2005.¹⁹³ En viktig anledning är att Ingusjien vill att Prigorodnijs gränser skall vara så som de var innan

¹⁸⁹ Ibid., s. 6.

¹⁹⁰ Aliev (2005) "Chechnya the Draft", *The Chechen Society Newspaper*, nr. 17.

¹⁹¹ Blandy, *Whither Ingushetia?*, s. 14ff.

¹⁹² Saradzhyan (2006) "Chechnya Proposes Merger in Caucasus", *Moscow Times*, publicerat: 26 May 2006, hämtat: 26 April 2006, adress: <http://www.moscowtimes.ru/stories/2006/04/26/011-print.html>.

¹⁹³ Blandy, *Whither Ingushetia?*, s. 10f.

omfördelningen 1944 medan lag 131 cementerar dagens situation till Nordossetiens fördel.

Tjetjenien

De Tjetjenienkrigen från 1994 och framåt är egentligen ett långt sammanhängande krig med vissa avbrott.¹⁹⁴ Till stor del härstammar dagens problem från den ryska expansionen och erövringstågen under 1700- och 1800-talen samt de deportationer som förekom under stalintiden. Det senaste kriget i raden började i och med Tjetjeniens kamp för oberoende 1994, vilket ledde till en rysk invasion. Kriget slutade med ett förödmjukande ryskt nederlag¹⁹⁵ och ett fredsavtal skrevs under 1996 av Boris Jeltsin och Tjetjeniens dåvarande president Aslan Maschadov.

Två klausuler i det korta avtalet säger att parterna skall "To reject forever the use of force or threat of force in resolving all matters of dispute" samt "To develop their relations on generally recognised principles and norms of international law. In doing so, the sides shall interact on the basis of specific concrete agreements".¹⁹⁶ Tanken var även att:

An agreement on the mutual relations between the Russian Federation and the Republic of Chechenia, in accordance with the

	
TJETJENIEN	
Språk: tjetjenska, ryska	
Status: autonom republik i Ryssland	
Huvudstad: Groznij, Gudermes	
Självständighet:	
Areal: 8 600km ²	
Valuta: ryska rubler	
Befolkning:	

¹⁹⁴ För en analys av rysk utveckling, se, Leijonhielm, *et al.* *Rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv...*

¹⁹⁵ För en utmärkt skildring, se Lieven (1998) *Chechnya: Tombstone of Russian Power* (New Haven, Yale University Press).

¹⁹⁶ Yeltsin och Maskhadov (1997) "Peace Treaty and Principles of Interrelation between Russian Federation and Chechen Republic Ichkeria", (*Agreement reposted at the Ministry for Foreign Affairs of the Chechen republic of Ichkeria*), publicerat: 12 May 1997, hämtat: 8 June 2006, adress: <http://www.chechnya-mfa.info/legal/1.htm>. Avtalet är skrivet på ryska men detta dokument är översatt till engelska.

*universal principles of international law, shall be reached before
October 31, 2001.*¹⁹⁷

Nu blev det emellertid inte så och efter nya terroristattentat och självständighetsförklaring av Tjetjenien invaderade Moskva ånyo republiken 1999. Offensiven fortgår än idag men intensiteten har minskat och Moskva hävdar att ett normaltillstånd nu råder. Kriget sägs vara avslutat och endast polisiära och anti-terroristoperationer förekommer enligt Moskva. Moskva har dock haft svårt att kontrollera sina egna styrkor, vilket spätt på problemen med korruption och kriminell verksamhet.

Som en del i "normaliseringsförsöken" har Moskva sedan 2003 lagt över ansvaret för operationerna på inrikesministeriet (MVD). Till skillnad från konflikterna i Sydkaukasien finns i Tjetjenien fler grupper och maktkoncentrationer som har inflytande på konflikten.¹⁹⁸ I de ryska federala trupperna ingår såväl Krigsmakten och Inrikestrupperna, Inrikesministeriets polis (milisen), säkerhetstjänsten FSB, den militära underrättelsetjänsten GRU, och andra federala specialförband. Det innebär att antiterrorismoperationer även bedrivs med stridsfordon, artilleri och flygunderstöd. Trots detta är laglösheten stor, vilket leder till en horisontell instabilitet i hela Nordkaukasien, en situation som i flera avseenden är mer problematisk än själva konflikten.

Kreml har i sin normaliseringssträvan även låtit installera en lokal Moskva-lojal administration vilken sedan 2004 leds av Alu Alchanov. Mycket av makten ligger dock hos konkurrenten, den förste vice premiärministern Ramzan Kadyrov.¹⁹⁹ Han har inte kunnat väljas till president förrän han fyllt trettio år (vilket skedde under 2006). Kadyrov uppskattas inte av alla i Kreml, men ett resultat har likväl varit att många av de övergrepp som sker genomförs av den lokala administrationen

¹⁹⁷ Magnusson (1998) "The Negotiation Process between Russia and Chechnia - Strategies, Achievements and Future Problems", *Dansk Selskab for Kaukasusforskning*, publicerat: N/A, hämtat: 22 mars 2006.

¹⁹⁸ För en analys av striderna, se Kulikov (2003) "Insurgent Groups in Chechnya", *Military Review*, nr. November-December, s. 21ff; samt Kramer (2005) "The Perils of Counterinsurgency: Russia's War in Chechnya", *International Security*, vol. 29, nr. 3.

¹⁹⁹ Se Blandy (2005a) *The End of Ichkeria?*, Swindon, Conflict Studies Research Centre, April 2005, nr. 05/17.

med Kremls goda minne.²⁰⁰ På sikt har Moskva en ambition att integrera Kadyrovs och andra förband i federala polisstrukturer. Det finns troligen ett stort missnöje i Moskva med Kadyrov och hans säkerhetsstyrkor eftersom de inte är helt kontrollerbara. Kadyrov mötte också hårdnande konkurrens från bl.a. Movladi Bajsarov, som även han dödades av rysk polis.

Bilden visar Achmed Kadyrov (t.h) på hans 30-års-kalas 3 oktober 2006. I mitten syns Gadzji Machatjev, vice ordf. i Dumautskottet för Fackföreningar och religiösa organisationer tillika företrädare för "Imam Sjamil Avar Nationella Fronten" samt oljebolaget Rosneft-Dagneft. T.v står Ingusjiens president, den f.d. KGB/FSB-officeren Murat Zjazikov.

Foto: © Valerij Melnikov, Kommersant

²⁰⁰ Se t.ex. Blandy (2003) *Chechnya: Normalisation*, Conflict Studies Research Centre (CSRC), June 2003, nr. P40, s. 55ff.

Kreml har försökt "tjetjenisera" konflikten, vilket innebär att man lagt över ansvar för ordning och terrorismbekämpning på Kadyrov och hans styrkor, de s.k. Kadyrovtsy. Sanktionerade ryska "filteringspunkter", mordpatruller, rensningsaktioner, kidnappningar, misshandel samt våldtäkter är inte endast regelrätta brott mot mänskliga rättigheter, utan de får stora negativa följder för Ryssland.²⁰¹ Övergreppen bidrar även till att radikaliserar det tjetjenska motståndet och öka rekryteringsbasen för extremistiska krafter.²⁰² Detta har även lett till en islamisering, trots att detta inte varit en del av konflikten i dess tidigare skeden.²⁰³

Den tjetjenska sidans ledning har länge formellt utgjorts av Aslan Maschadov, som valdes till Tjetjeniens president under relativt demokratiska former 1997 men som dödades i mars 2005. Han efterträddes av Abdul-Khalim Sajdullajev, en ung och konservativ person som varit såväl fältherre som ledare för en Shariakommitté. Ingen av dessa ledare har emellertid haft full kontroll över de olika väpnade grupperingarna i Tjetjenien. Även Sajdullajev dödades av de federala styrkorna under 2006.²⁰⁴ Han efterträddes av Doku Umarov som bekänner sig till Sufi-islam och har tillhört Shejk Kunta-Hajis brödraskap 'Qadiriyya' men ställt sig skeptisk till global jihad. Han anses vara en soldat av den gamla skolan och har bl.a. tjänstgjort som chef för det tjetjenska säkerhetsrådet. En av hans återkommande idéer är att kampen måste utökas till andra delar av Ryssland, inte bara Tjetjenien och Kaukasien.²⁰⁵ Han beskrivs först och främst som en militär ledare, inte en politisk eller religiös, så det är tveksamt om han skulle kunna axla manteln även som imam.

²⁰¹ Lieven (2004) "Chechnya and the Laws of War", i Trenin och Malashenko (red.) *Russia's Restless Frontier: the Chechnya Factor in Post-Soviet Russia* (Washington D.C., Carnegie Endowment for International Peace), ss. 109-124.

²⁰² Wilhelmsen (2004) *When Separatists Become Islamists: the Case of Chechnya*, Kjeller, Forsvarets forskningsinstitut, nr. FFI 2004/00445.

²⁰³ Galeotti (2004) "Beslan Shows Growing Islamist Influence in Chechen War", *Jane's Intelligence Review*, vol. 16, nr. 10, s. 12f.

²⁰⁴ Jamestown (2006c) "Sadulaev's Death: The Unofficial Version", *Chechnya Weekly*, vol. VII, nr. 25 samt Jamestown (2006b) "Sadulaev's Death: The Official Version", *Chechnya Weekly*, vol. VII, nr. 25.

²⁰⁵ Souleimanov (2006) "With Sadulaev and Basayev Killed, Generation Change in the Chechen Leadership Nears", *Central Asia-Caucasus Analyst*, vol. 8, nr. 13.

Vissa tjetjenska aktörers lojalitet är främst till klan och nation och endast i andra hand till ideologi, religion eller stat/republik. Spännvidden inkluderar allt från banditer, privatarméer, väpnade byalag, krigströtta civilister till moderata politiker. Det är således endast en mindre del som utgörs av personer hemfallna åt radikal islamism. Dessa använder dock ofta regelrätt terrorism som metod. De flesta av dessa grupper hamnar emellertid i skottlinjen för de federala styrkorna.

Värt att tillägga är att tjetjenska rebeller och terrorister ändrat sin taktik efter massakern i Beslan. Den negativa publicitet och andra konsekvenser som följde terroristattentatet gjorde att till och med Sjamil Basajev ansåg att liknande attentat skadade den tjetjenska kampen.²⁰⁶ Sedan dess har rebellernas operationer inriktats mot de federala styrkorna, deras trupper eller institutioner (t.ex. i Naltjik). Man försöker även med hjälp av prickskyttar skrämja folk från att jobba för Moskva-administrationen.

Folkräkning i Tjetjenien har i princip inte existerat på senare år och det finns stor osäkerhet i statistiskt material men antalet civila dödsoffer sedan 1994 uppgår till mellan 180 000 och 250 000, varav 40 000 är barn. Antalet ryska stupade soldater närmar sig 27 000 (enligt organisationen Soldatmödrarna) och antalet flyktingar överstiger 200 000. Antalet brott mot mänskliga rättigheter är oöverblickbart och systematiska brott mot mänskligheten är väldokumenterade.²⁰⁷ Därtill kommer det faktum att den ryska befolkningen 'brutaliseras' av kriget och mer än 50 000 ryska soldater har stympats eller traumatiserats, varav hälften juridiskt sett klassas som invalider.²⁰⁸ Medias rapportering från konflikten är fortfarande mycket begränsad och efter mordet på Anna Politkovskaja, vilket var det femte mordet på journalister på den regimkritiska tidningen Novaja Gazeta, finns risken att än fler journalister avhåller sig från rapportering eller ökar graden av självcensur för att inte råka illa ut.

²⁰⁶ Ibid.

²⁰⁷ Human Rights Watch (2005) *Worse Than War: "Disappearances" in Chechnya-A crime Against Humanity*, Prague, Human Rights Watch, March 2005, nr. samt Wilhelmsen (2005) "Grove menneskerettighetsbrudd i Tsjetjenia: en snublestein for Europarådet", *Nordiskt Östforum*, vol. 19, nr. 2.

²⁰⁸ Dunlop (2005) "Do Ethnic Russian's Support Putin's War in Chechnya?" *Chechnya Weekly*, vol. VI, nr. 4.

Ryska lösningsförslag

Ett grundproblem är att Ryssland saknat en hållbar och långsiktig strategi för sin Tjetjenienpolitik.²⁰⁹ Ett grundantagande i Rysslands konfliktlösning är tron på att en militär vinst är möjlig. Det har dock visat sig att så inte är fallet. Trots att Ryssland i stort behärskar det tjetjenska territoriet militärt sett har det varit oförmöget att stoppa rebellernas gerillakrig. Det står även klart att rebellerna inte kan nå sina mål med militära medel på samma sätt man lyckades med 1996.

Ett annat fundament är att Putin tror att ett självständigt Tjetjenien skulle inspirera andra minoritetsfolk till uppror och orsaka hela federationens sönderfall. För Putin är detta en av Rysslands svagheter. Demokratin anses inte som en möjlighet för att lösa etniska motsättningar, utan en svaghet som underbygger oroligheter.²¹⁰ Putins kompromisslösa linje har haft relativt stort stöd hos den ryska befolkningen, trots den bristande hanteringen av attentaten i Beslan och Naltjik.

Prioriteringsmässigt sade Putin i samband med det tjetjenska parlamentsvalet att fokus skulle ligga på att stärka de rättsvårdande myndigheterna samt lösa de ekonomiska och sociala problemen.²¹¹ Han gjorde dock inga utfästelser om att allokera pengar för dessa prioriteringar. Återuppbyggnadsprogram finns, men går långsamt. Kostnaderna för kriget är mycket höga.

Putin har konsekvent avvisat all extern inblandning och förslag till en politisk lösning genom förhandlingar med tjetjenerna. Kreml anser att alla icke-lojala tjetjener är terrorister och med terrorister kan man definitionsmässigt inte förhandla. Huruvida Putin ens är öppen för att diskutera frågan med det internationella samfundet är oklart. Han har hårdnackat påpekat att det är en inrikes angelägenhet samtidigt som han bl.a. vid ett besök i Tyskland i december 2004 öppnade för möjligheten att tala med EU. Sedan dess har det varit tyst. Rysslands ökande

²⁰⁹ För en bakgrundsteckning av 1990-talets utveckling på konfliktlösningsområdet, se Magnusson, "The Negotiation Process between Russia and Chechnia...".

²¹⁰ Goble (2004) "Are 2,000 Ethno-confessional Conflicts Possible in the Post-Soviet States", *RFE/RL*, publicerat: 17 September 2004, hämtat: 7 June 2006, adress: <http://www.rferl.org>.

²¹¹ RBC (2005) "Putin Lists Chechnya's Priorities", *RBC*, publicerat: 12 December 2005, hämtat: 13 December 2005, adress: <http://www.rbcnews/free/20051212163840.shtml>.

självförtroende har även lett till att man i större uträkning avfärdat kritik. Att Basajev dödades kan tolkas som att Moskvask politik fungerar och därför minskar incitamenten för en politisk lösning.

Ett förslag som kom från chefen för FSB, Nikolaj Patrusjev, under slutet av juli 2006 innebar att vissa rebeller skulle få amnesti för begångna brott om de gav upp före första augusti.²¹² De flesta tolkningar av förslaget var skeptiska, delvis för att det skulle krävas mer än så av Moskva för att återfå något förtroende i Tjetjenien samt att en amnesti skulle riskera att öka kriminaliteten då det är osannolikt att rebellerna skulle ta vanliga jobb.²¹³ Det finstilla i förslaget gör även att det främst bör ses som en PR-kupp från Moskvask sida i likhet med den långa rad av liknande erbjudanden som setts under årens lopp. Av dem som antagit förslaget slogs de flesta endast under det första Tjetjenienkriget.

Villkorad självständighet under internationell administration

Som framgått är inte konfliktlösning i en politisk mening högt upp på den ryska agendan i Tjetjenienkonflikten. Det finns emellertid ett par förslag från den officiella tjetjenska sidan. Det mest tongivande av dessa är ett förslag som lagts av det tjetjenska utrikesministeriet (inte det Moskvatrogna) under 2003 och som fortfarande är ett förslag man anser gångbart. Grunden i förslaget är villkorad självständighet som under en övergångsperiod står under internationell administration. Dokumentet *The Russian-Chechen Tragedy: the Way to Peace and Democracy*, innehåller både ett förslag och en analys av händelserna samt ett antal argument, tolkning av ryska argument och bemötande av dessa. Att dokumentet är skrivet på engelska vittnar om viljan att visa det internationella samfundet sin fredsvilja. Man önskar att EU och USA skall:

- 1) *to reverse their apparent policy of accepting Russia's war in Chechnya conditional on Moscow's willingness to cooperate in other*

²¹² Muradov och Akhundov (2006) "The Basayev Amnesty", *Kommersant*, publicerat: 19 juli 2006, hämtat: 28 juli 2006, adress: <http://www.kommersant.com/doc.asp?idr=1&id=691174>.

²¹³ Aliev (2006) "Chechnya: Moscow Peace Bid Tests Rebel Resolve", *IWPR Caucasus Reporting Service*, nr. 349; samt Jamestown (2006a) "Rebel Leadership Rejects Amnesty Offer and Slams Zakaev's Peace Manifesto", *Chechnya Weekly*, vol. VII, nr. 29.

areas, and to assign the Russian-Chechen conflict a top priority in their relations with Russia,

2) to give genuine consideration to the proposal of conditional independence,

and

3) to initiate a three-sided framework at the level of the United Nations to resolve the conflict through implementing the proposal of conditional independence.²¹⁴

Detta förslag är dock inte föremål för förhandlingar så dess genomslag är litet. Man skulle dock kunna tolka det som en indikation på hur delar av det tjetjenska ledarskapet skulle kunna kompromissa i frågan. Det visar även att man inom dessa delar gör en rimlig analys av situationen. Förslagets politiska förankring är mycket svag.

Säkerhet i utbyte mot självständighet

Ett mindre seriöst förslag har presenterats av en tjetjensk tankesmedja – *Security in Exchange for Independence* – där grundtanken är att Moskvas trupper måste dras tillbaka och Tjetjenien bli självständigt för att Ryssland skall bli säkert. Skriften liknar till formen ovanstående dokument men är radikalt islamistisk till sin karaktär och uttryck som att Putin endast är en blek kopia av Hitler förekommer.²¹⁵ Intressant att notera är dock att författaren till åtminstone förordet är Molvadi Udugov, *Chief of External Subcommittee of Informational Council, under State Defense Council of Chechen Republic of Ichkeria*. Han var tidigare utrikesminister i Tjetjenien men har gradvis blivit marginaliserad. Som ideolog har han dock viss betydelse och i en intervju om betydelsen av Maschadovs död hävdar han att förslaget om villkorad självständighet i princip dog med Maschadov.²¹⁶ Hans eget förslag har dock inte heller

²¹⁴ Ministry of Foreign Affairs of the Chechen Republic of Ichkeria (2003) *The Russian-Chechen Tragedy: The Way to Peace and Democracy - Conditional Independence under an International Administration*, Ministry of Foreign Affairs of the Chechen Republic of Ichkeria, February 2003, nr. s. 8.

²¹⁵ Udugov (N/A) *Security in Exchange for Independence*, Jokhar/Grozny, National Center for Strategic Research and Political Technologies of the Chechen Republic of Ichkeria.

²¹⁶ Kavkaz Center (2005) "M. Udugov: Russia Must be Taken under External Control", *Kavkaz Center*, publicerat: 27 juni 2005, hämtat: 1 november 2005, adress: <http://www.kavkazcenter.com/eng/content/2005/06/27/3915.shtml>.

något stort genomslag även om det emellanåt dyker upp i debatten om Tjetjeniens framtid.

Nya öppningar 2006

Samtidigt som G8-mötet i S:t Petersburg pågick under 2006 dödades Sjamil Basajev i Dagestan tillsammans med ett antal andra terrorister i en explosion. Säkerhetstjänstens chef Patrusjev bekräftade snart det inträffade och Putin beordrade att de ansvariga skulle belönas. Rysslands mest efterspanade terrorist var därmed röjd ur vägen.²¹⁷ Vad som egentligen hände är dock oklart. Utredningen hemlighålls och många menar att det kanske inte alls var FSB:s förtjänst att han dog, det kanske till och med var en olycka.²¹⁸ Att Kreml har målat in sig i ett hörn genom att definiera allt motstånd, även från moderata krafter, som terrorism har varit ett kärnproblem. Basajevs frånfälle skulle kunna öppna vägen för en ny dialog, men än så länge har inga sådana tecken syns från Moskva.

Det finns en vanlig uppfattning att det ryska folket stött kriget, men det stämmer endast delvis. Den ryska befolkningens uppfattning om Tjetjenien och tjetjenerna är låg och i dess initiala skede åtnjöt Putin folkets stöd. Vartefter kriget fortgick och antalet dödsoffer steg ändrades situationen. Under 2002 var antalet dödsoffer på den ryska högre än efter tio års strider i Afghanistan. Acceptansen sjönk kraftigt och under folkliga protester pressades den politiska ledningen att snabba på processen att bara använda kontraktsanställda soldater i Tjetjenien.²¹⁹ Under tiden som detta har skett har de mest högljudda protesterna tystnat, men stödet är fortfarande lågt.²²⁰ Opinionen spelar dock en marginell roll, och det räcker med folklig passivitet för att Kremls linje skall ligga fast.

Samtidigt med G8-mötet presenterade även Tjetjeniens utrikesminister, Achmed Zakajev, ett lösningsförslag med påtagliga tjetjenska eftergifter. På en tjetjensk hemsida publicerades hans manifest för fred i Tjetjenien. Efter en analys av dagens situation definierade han målen för Tjetjenien.

²¹⁷ Muradov (2006) "Ot geroj do izgoja [Från hjälte till avfälling]", *Vlast*, nr. 28

²¹⁸ Zjadaev (2006) "Tajna smerti Basajeva [Basajevs mystiska död]", *Tjetjenskoe obsjtjestvo*, vol. 81, nr. 16.

²¹⁹ Dunlop, "Do Ethnic Russian's Support Putin's War..." .

²²⁰ Ibid.

*To guarantee the security in the life of the people of Chechnya, the respect of human rights and of law,
To establish political power structures, based on free and fair elections,
To create the conditions for economic and social development for normalizing life and allowing the return of the refugees.²²¹*

Dessa mål är återkommande men det är intressanta i detta fall är att kravet på självständighet har släppts. Zakajev säger explicit att: medlet att nå målen är att:

Our people have been fighting for defending independence during all these years through the first and the second war. In view of Russian aggression against our Republic, we always have considered independence as the fundamental means to achieve our goal of peace for the Chechen people and as guarantee for its security. However, if based on international law, any other solution for peace with the Russians can be found, for achieving the above mentioned goals, we are open for according negotiations.

Through our conflict with the Russians a lot of violence has been brought into our society, the consequences of which constitute a heavy burden for future internal peace. Therefore, all efforts for general conciliation and internal peace in Chechnya have to be brought about. For this not only amnesty measures are necessary but also means - like truth commissions - , with allow an active participation of the family members of the victims of violence.

For reconstruction of the Republic foreign assistance has to be mobilized.²²²

Frågorna som uppstår är naturligtvis hur pass förankrat dokumentet är, hur pass bindande det är och hur det skall tolkas. Zakajev intervjuades

²²¹ Zakayev (2006) "Manifesto for Peace in Chechnya", *Chechenpress*, publicerat: 14 July 2006, hämtat: 27 July 2006, adress:
<http://www.chechenpress.co.uk/english/news/2006/07/14/01.shtml>.

²²² Ibid.

av den tjetjenska nyhetsbyrån Daymonhk och sa där att manifestet är godkänt av den tjetjenska presidentadministrations chef, Umar Dakajev. Han menade vidare att man inte skall betvivla det tjetjenska ledarskaps hängivelse för självständighetsidén men att man måste vara beredd att kompromissa. För Tjetjenien är inte suveräniteten ett mål, utan ett medel för säkerhet. Han klargjorde även att det varken är en fredsplan eller en deklaration, utan snarast ett utspel inför G8.²²³ Den tjetjenska presidentadministrationen gick dock emot denna idé helt och hållet under de påföljande dagarna och förslaget tycks inte vara förankrat i några viktiga maktcentra.²²⁴ Sammantaget innebär detta alltså ingen radikal förändring.

Internationell inblandning

Internationella aktörer har olika roller i konflikten. Det politiska samfundets kritik av det ryska sättet att hantera frågan har existerat, men har varit sparsmakat och tycks minska i omfattning. Därtill kommer internationella hjälporganisationer och media i Tjetjenien. Dessa har systematiskt utestängts eller fått sin verksamhet försvårad på administrativa eller andra sätt. Någon extern hjälp i konfliktlösningsprocessen vill som indikerat Ryssland inte se. Den tredje typen av internationell inblandning är utländskt stöd till den tjetjenska kampen eller till terrorism.

Från rysk sida framhålls ofta att tjetjenerna har kopplingar till al-Qaida, till Saudiarabien eller får pengar från Ukraina. Dessa påståenden har haft viss grund, men är i dagsläget sannolikt överskattade. Under 1990-talet och fram till 2002 fanns det personer med direkt koppling till al-Qaida.²²⁵ Inga terroristattentat har skett i Ryssland under ledning av al-Qaida. Vissa indikationer finns dock på att Abu Omar al-Saif mellan 1995 och november 2005 var emissarie för Bin Laden i Tjetjenien.²²⁶ Jämfört med

²²³ Daymonkh News Agency (2006) "Ahmed Zakayev: Negotiations Mean Mutual Compromise", *Chechenpress*, publicerat: 23 July 2006, hämtat: 27 July 2006, adress: <http://www.chechenpress.co.uk/english/news/2006/07/23/01.shtml>.

²²⁴ Jamestown, "Rebel Leadership Rejects Amnesty...".

²²⁵ Sepashvili (2003) "Security Ministry Unveils Classified Details on Pankisi", *Civil Georgia*, publicerat: 20 January 2003, hämtat: 1 October 2004, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=3033>.

²²⁶ Soldatov (2006) "Al Qaeda: The Role in the North Caucasus", *Agentura & Studies and Research Centre (ASRC)*, publicerat: 24-26 april 2006, hämtat: 20 november 2006, adress: <http://www.agentura.ru/english/terrorism/alqaedanc/>.

lokala krigsherrar och terrorister får dock inflytandet från al-Qaida anses försumbart.

Ryssland hävdar även att inflödet av pengar är mycket stort från Mellanöstern, men detta tycks överskattat. De kanaler som funnits för detta stöd har varit personbundet och när terrorister som Basajev och Emir al-Chattab dödats har även upparbetade kanaler försvunnit. Ännu en bidragande orsak är att den internationella kampen mot terrorn faktiskt lyckats strypa pengaflödet från olika salafi/jihadistiska fonder.²²⁷

Ytterligare en anledning är att finansiärer av denna typ av verksamhet kan ha prioriterat andra områden i Mellanöstern. En fråga som ofta kommer upp är huruvida Ukraina skulle ha stött Tjetjenien. Basajev själv har förnekat att tjetjenerna skulle ha baser för träning i Ukraina, men erkände att en mindre grupp med ukrainska frivilliga slagits mot Ryssland under kriget 1994-1996.²²⁸

Övriga Nordkaukasien

Vid sidan om Tjetjenien och ett antal gränsdispyter är problemen i Nordkaukasien inte direkt relaterade till en specifik konflikt med aktörer som förhandlar om konfliktlösning. Situationen präglas Ett par korta punkter bör därför understrykas.

Dagestan

Överspillningsproblemen från Tjetjenien till Dagestan är påtagliga. Rebell- och terroristoperationer har varit många och de ryska federala styrkorna har i stort sett misslyckats

DAGESTAN
Språk: ryska
Status: republik i Ryssland
Huvudstad: Machatjkala
Areal: 50 300km ²
Valuta: ryska rubler
Befolkning: ca 2 500 000 (2002)

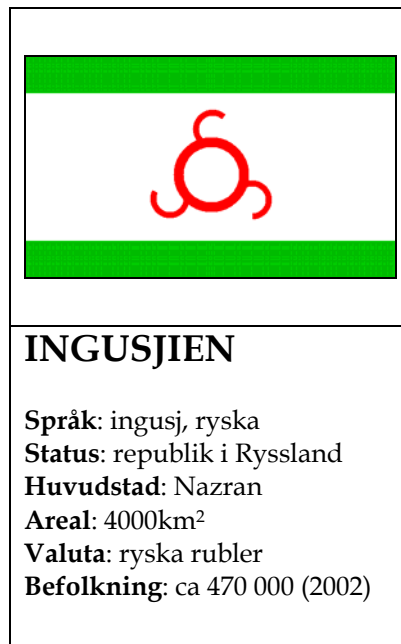
²²⁷ Souleimanov, "With Sadulaev and Basayev Killed...".

²²⁸ Kommersant (2006a) "Chechen Rebel Denies Reports of Ukrainian Aid", *Kommersant*, publicerat: 2 May 2006, hämtat: 3 May 2006, adress: <http://www.kommersant.com/page.asp?id=-8535>.

med att kontrollera problemen. Förutsättningarna för förbättringar är små och enligt Kozakkommissionens rapport kan 7% av befolkningen tänka sig att göra väpnat uppror och ytterligare 8% kan tänka sig att besätta byggnader och spärra av vägar i protest.²²⁹

Ingusjien

Tillsammans med Dagestan har Ingusjien varit i fokus för de tjetjenska försöken att sprida konflikten och involvera fler delrepubliker, dels för att bygga kraftigare motstånd mot de federala styrkorna när de egna styrkorna decimerats, samt i vissa fall att ta den islamistiska kampen till en högre nivå. En konsekvens har varit att de moskvatrogna tjetjenska milis(polis)styrkornas på regelbunden basis genomför operationer även i Ingusjien. Detta suddar gradvis ut gränsernas betydelse.²³⁰

Såväl civilbefolkning som rebeller från Tjetjenien har tagit sin tillflykt till Ingusjien och antalet flyktingar har uppgått till över 300 000.²³¹

De etniska ingusjier som under 1992 flydde från nordossetiska Prigorodnij och idag uppgår till över 10 000 personer utgör även de ett kärnproblem för att en politisk lösning skall komma till stånd.

Som synes i inledningen till detta kapitel är problemen djupa och under början på hösten 2006 förvärrades krisen mellan Ingusjien och Nordossetien, bl.a. därför att Ingusjien begärde

²²⁹ Blandy, *North Caucasus: On the Brink...*, s. 6.

²³⁰ Muchin (2006) "Ingusjetija prevrasjtjaetsja vo vtoriju Tjetjnjo [Ingusjien blir ett andra Tjetjenien]" *Nezavisimaja Gazeta*, 26 juni 2006, s. 6.

²³¹ Blandy, *Whither Ingushetia?*, s. 6.

att Moskva skulle erkänna att de omtvistade områdena tillhörde Ingusjien. Samtidigt fängslade Nordossetien ett antal ingusjier då de enligt uppgift skall ha förberett en terroristattack.²³²

Nordossetien

Terroristattentatet i Beslan under 2004 fick mer långtgående efterverkningar än den humanitära katastrofen. Förtroendet för de federala styrkornas förmåga att hantera terrorismen och Moskvas sätt att sköta attentatet resulterade i än större misstro mot centralmakten från befolkningens sida.

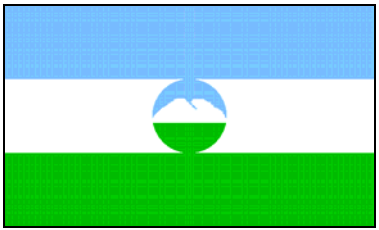
Förtroende för det lokala politiska ledarskapet fick även det en kraftig törn och många politiker har måst avgå. Ett exempel är Nordossetiens president Alexander Dzasochov som försvagades av Beslan och som efter bristande vilja att lösa Prigorodnijproblemet har fått avgå. Han efterträdare, Tajmraz Mamsurov hamnade dock i samma position.²³³

Trots att endast en av terroristerna vid Beslan var etnisk ingusj har inte ingusjier tillåtit att komma in i Nordossetien efter Beslan och relationerna har kraftigt försämrats sedan dess.²³⁴ Gränserna är fortfarande oklara och odefinierade.

Kosackernas anfall mot avarerna har förvärrat problemen och många analytiker understryker att det räcker med en liten gnista för att konflikten med Ingusjien skall återuppstå. I samband med händelserna i Beslan var situationen speciellt riskfylld.²³⁵

Kabardino-Balkarien

Etniska kabardiner har länge haft ett ansträngt förhållande till regionens balkarier.

KABARDINO-BALKARIEN Språk: kabardinska, balkariska, ryska Status: republik i Ryssland Huvudstad: Naltjik Areal: 12 000 km² Valuta: ryska rubler Befolkning: ca 901 000 (2002)

²³² Gabarayev (2006a) "Ingush-Ossetian Dispute Worsens", *Caucasus Reporting Service*, nr. 352.

²³³ Blandy, *Whither Ingushetia?*, s. 12.

²³⁴ Ibid., ss. 7-10.

²³⁵ Gurin (2004) "Aushev and Others Warn of Possible Ossetian-Ingush Conflict", *Eurasia Daily Monitor*, vol. 1, nr. 95.

Kabardinerna styr i princip regionen administrativt sett, medan den lukrativa turistnäringen kring Elbrus, Europas högsta berg, kontrolleras av balkarer. Kabardinernas önskan och försök att i enlighet med lag 131 ta kontrollen även över Elbrus har lett till ökad spänning och ledde till missnöjesyttringar och protester under 2005.²³⁶ Det finns även tecken på att de officiella strukturerna som skall bekämpa organiserad brottslighet (RUBOP) har underblåst islamsk extremism.²³⁷ Även om problemen går längs de etniska linjerna bör det understrykas att de främsta drivkrafterna snarast finns inom klanstrukturer och inom den kriminella sektorn.

Karatjai-Tjerkessien

Karatjai-Tjerkessien blev under 2004 den första delrepubliken i Nordkaukasien att introducera en speciell gränzon mot Georgien, just i syfte att för kontroll över situationen. Speciellt sägs zonen syfta till att hindra spridning av radikal islam från Georgien och Abchazien.²³⁸

Regionen har varit utsatt för social oro och politiskt turbulens. Förvaltningsbyggnader har ockuperats och presidenten har tvingats att avgå. Det är inte främst konflikt längs de etniska linjerna som varit problemet, utan snarast intra-karatjajiska klankonflikter.²³⁹

KARATJAJ-TJERKESSIEN

Språk: ossetiska, ryska
Status: republik i Ryssland
Huvudstad: Tjerkessk
Areal: 14 100 km²
Valuta: ryska rubler
Befolkning: ca 440 000 (2002)

²³⁶ Blandy, *North Caucasus: On the Brink...*, s. 2.

²³⁷ Politkovskaja (2005) "Pik ekstemizma i gornij biznes [Höjdpunkten av extremism och bergiga affärer]", *Novaja Gazeta*, publicerat: 10 november 2005, hämtat: 27 juli 2006, adress: <http://2005.novayagazeta.ru/nomer/2005/84n/n84n-s11.shtml>.

²³⁸ Blandy (2004) *North Caucasus: Escalation of Terrorism into Ingushetia*, Swindon, Conflict Studies Research Centre (CSRC), June 2004, nr. 04/07, s. 2.

²³⁹ Blandy, *North Caucasus: On the Brink...*, s. 1.

Slutsatser rörande Tjetjenien och Nordkaukasien

- Moskva har kommit till insikt om att den höga korruptionen och lokala fattigdomen i Nordkaukasien skapar rekryteringsunderlag för extremism och att det stora nettoinflödet av bidrag från den federala budgeten i kombination med korruption och den stora byråkratin förvärrar problemen.
- Försöken att åtgärda problemen genom direktstyre över nettobidragstagare ökar motviljan mot Moskva ytterligare.
- Grundproblemen i de mellanregionala förbindelserna i Nordkaukasien härstammar från de ryska erövringskampanjerna på 1800-talet och massdeportationerna under stalintiden. Det är snarare lokala gränstvister än självständighetssträvan som definierar konflikten.
- Intrarepublik-relaterade problem härrör i stor utsträckning från etnisk eller klanbaserad maktkamp.
- Underliggande problem och Moskvans politik har lett till att politisk instabilitet, social oro och ekonomiskt svåra förhållanden sprider sig. Öppen konflikt kan utbryta om en gnista tändar krutdurken. Vid terroristattentaten i Beslan var risken överhängande, liknande aktioner kan hända igen.
- Spridningen av instabilitet har gått så långt, speciellt i Ingusjien och Dagestan, att federala styrkor nu gör fler operationer utanför än inom Tjetjenien, men de kontrollerar likväl inte situationen.

- Ryssland har rönt flera militära framgångar, men är oförmöget att stoppa rebellernas gerillakrig. Rebellerna kan dock inte nå sina mål med militära medel på samma sätt man lyckades med 1996.
- Även om kriget sakta ebbar ut och blir än mer lågintensivt är det inte troligt att det leder till fred.
- Moskvas politik mot Tjetjenien är en återvändsgränd och de federala styrkornas övergrepp bidrar till att radikalisera det tjetjenska motståndet och ytterligare öka rekryteringsbasen för extremistiska och islamistiska krafter.
- Tjetjenska ledare, rebeller och terrorister har försökt vidga kampen till andra delar av Ryssland för att kompensera för sina decimerade styrkor. Detta har kraftigt bidragit till den spridning av instabilitet som märks i Nordkaukasien.
- Under 2005- 2006 dödades Sadullajev, Maschadov och Basajev vilket försvagat den tjetjenska sidan. Zakajevs förslag om att Tjetjenien är berett att ge upp självständigheten skall främst ses som en försöksballong och FSB:s amnestiförslag som en PR-kupp.
- Kriget har fått en självförsörjande karaktär där de flesta inblandade, inklusive federala styrkor, tjänar på konflikten. Moskva är väl medvetet om problemen men har inte lyckats hantera dem.

Sammanfattning och slutsatser

2006 har varit ett händelserikt år för Kaukasien. Öppen konflikt och terroristattentat har setts samtidigt som förnyade försök till dialog och lanserande av olika fredsplaner. Parallellt med att detta sker utvidgas den Europeiska unionen till Svarta havet och snart kommer Kaukasien och dess problem att bli en fråga som EU måste hantera. Nedan sammanfattas därför en del tematiska kärnfrågor och slutsatser som bör uppmärksammas ytterligare. Konfliktspecifika slutsatser återfinns ovan efter respektive kapitel.

Rysslands roll

Som indikerades inledningsvis i denna studie är Ryssland en tydlig gemensam nämnare i alla av Kaukasiens konflikter. Inblandningen bottnar i flera faktorer: det sovjetiska arvet, strategiska intressen, aversion mot Georgien, en ambition att hindra USA:s och NATO:s närvaro samt en önskan att öka sitt ekonomiska och politiska inflytande, för att bara nämna några exempel.

Regionens olösta konflikter har kommit att bli en av de främsta säkerhetspolitiska hävstängerna för att nå Rysslands mål. Det är i många fall kontraproduktivt, men genom att upprätthålla *status quo* så försämrar inte Rysslands läge (medan en lösning på konflikterna riskerar att minska Rysslands makt). Enligt rysk syn minskar därför incitamenten till en permanent lösning i samtliga observerade fall. Det faktum att Ryssland åtnjuter mycket stor makt över separatistregionerna och dess styrkestrukturer gör att möjligheten att obstruera en positiv utveckling är mycket stor.

Framgångar, ljuspunkter och lösningspotential

Förutom att de öppna krigen avbrutits och ersatts av lågintensiva konflikter har alla framsteg i konfliktlösningsprocesserna aggregerat sett varit marginella. Ingen av de behandlade fredsprocesserna har egentligen rört på sig sedan konflikterna startade. Framstegen har i bästa fall lett till att ökade ansträngningar gjorts och förnyade samtal förts (Abchazien, Sydossetien, Nagorno-Karabach), speciellt under 2006.

I Sydossetien har vissa framsteg gjorts rörande ekonomiska frågor, men politiska och militära frågor är fortfarande låsta. I Tjetjenien råder fortfarande en krigsliknande situation och antalet övergrepp från såväl den tjetjenska sidans olika schatteringar som från de federala styrkorna och den moskvatrogna administrationen är fortfarande mycket stora.

De fredsplaner och initiativ som presenterats av Abchazien och Tbilisi må vara allvarligt menade, speciellt från Georgiens sida, men det finns en tendens av att bygga trovärdighet inför det internationella samfundet snarare än inför motparten. I Abchazien, Tjetjenien och Sydossetien har fredsinitiativen snarast varit riktade mot det egna folket. Inga initiativ är ömsesidiga, vilket leder till att endera sidan kategoriskt förkastar förslaget, oavsett innehåll.

De förslag och initiativ som setts i Tjetjenien kan inte ses som seriösa. Tjetjenerna Sajdullajev, Maschadov och Basajev har dödats, vilket försvagat den tjetjenska sidan men inte lett Moskva närmare en seger. Zakajevs förslag om att Tjetjenien är berett att ge upp självständigheten skall främst ses som en försöksballong utan stark politiskt förankring. Likaså bör FSB:s amnestiförslag ses som en PR-kupp snarare än en seriöst menad försoningsgest. Moskva tycks fortfarande tro på en militär lösning.

Den folkomröstning som hålls i Sydossetien skall inte misstolkas som en positiv händelse utan lär förvärra problemen. En folkomröstning om Nagorno-Karabach på sikt kunde vara givande förutsatt att en rad sakfrågor först löses. I bästa fall skulle dock en sådan ligga långt bort i tiden.

Georgien har vidare stora förväntningar på EU, vilka svårligen kan infrias, och då EU uttalar politiskt stöd endast då Ryssland begår kraftiga övergrepp finns en risk för ytterligare svartmålande av Ryssland från georgisk sida, vilket förvärrar situationen ytterligare. Det finns dock en vilja från de kaukasiska staterna, speciellt Georgien, att i EU:s dialog med Ryssland kunna sätta Kaukasien på agendan. Det faktum att konfliktprocesserna har fått nytt vridmoment och EU sagt sig vara villigt att öka intresset för regionen borde kunna möjliggöra detta. Problemet blir dock att Ryssland troligen skulle motsätta sig det.

Förhandlingsformaten för konflikterna

Trots vissa positiva tecken har förhandlingsformaten för Abchazien, Sydossetien och Nagorno-Karabach stora strukturella problem vilka fundamentalt måste förändras för att en hållbar lösning skall kunna nås. I Abchazien är t.ex. användandet av dubbla konfliktlösningsprocesser (Sotjiprocessen och Genèveprocessen) kontraproduktivt och har hämmat möjligheterna till eftergifter. Processerna har snarast använts till att ta politiska poäng än att nå en fredlig lösning. FN genom UNOMIG har inte förmått hantera situationen.

Dialogformatet JCC för Sydossetien är obalanserat och innebär ett klart stöd för Ryssland och Sydossetien. OSSE:s ställning är svag och för att en lösning skall komma till stånd krävs att formatet byts ut mot en modell där en internationell organisation axlar ansvaret. Även Minskprocessen rörande Nagorno-Karabach har varit ett fundamentalt misslyckande och det är svårt att se hur Minskprocessen under OSSE:s ledning skulle kunna revitaliseras. Troligen behöver även denna process förändras i grunden.

Ryssland dominerar idag alla konfliktlösningsprocesser, vilket utgjort en hämsko och minskat möjligheterna till lösning. Till detta kommer behov av att byta ut de existerande och högst partiska ryska fredsbevarande styrkorna i området till internationella sådana med starkt, tydligt och långsiktigt mandat. Förtroendet för såväl personerna vid förhandlingsbordet som för existerande fredsbevarande styrkor och dialogformat som sådant är förbrukat.

Under rådande premisser är utrymmet för EU att spela en roll mycket litet. Vill EU ha en större roll att spela måste ansvaret för konfliktlösningsprocessen övertas från UNOMIG i Abchazien, JCC i Sydossetien och OSCE i Nagorno-Karabach.

De största möjligheterna ligger i turordning i Nagorno-Karabach, Sydossetien och Abchazien. I Tjetjenien eller övriga Nordkaukasien förekommer i praktiken ingen fredsdiallog och inga internationella organisationer tillåts ta del i konfliktlösningen på grund av Rysslands inställning.

Eftergiftsvilja, status och erkännanden

Ingen lösning torde komma till stånd så länge som parterna inte vill komma överens, eller är villiga till eftergifter. Vare sig Abchazien eller Sydossetien accepterar georgiska initiativ och de får stöd från sin linje av Moskva. Armenien, Azerbajdzjan, Nagorno-Karabach och Ryssland är även motsträviga att nå en lösning på Nagorno-Karabachkonflikten. Även i Tjetjenien saknas fredsvilja hos de flesta parter med makt. Ett grundproblem i samtliga konflikter är att även om vissa förhandlare visar kompromissvilja har denna vilja inget eller begränsat folkligt stöd. Det blir alltså en politisk omöjlighet för respektive parts politiska ledning att acceptera motparternas förslag. Detta är speciellt tydligt rörande Armenien och Azerbajdzjan, men även från Sydossetiens och Abchaziens sida.

Därtill är förväntansproblemen som kringgärdar konflikten stora. Det georgiska folket har stora förväntningar på ledarskapet eftersom president Saakasjvili gått till val på att återupprätta Georgiens territoriella integritet. I takt med att stödet till ledarskapet minskar kan det leda till en forcerad lösning. I Tjetjenien var situationen likvärdig, förutom att Putin började med en forcerad lösning som sedan visade sig bristande.

I fallet Nagorno-Karabach förklaras en del av parternas ointresse att driva processen framåt med att bägge parter har en taktik att vinna tid i tron att gagna den egna gruppen. Azerbajdzjan vill bli militärt starkt och Armenien vill nå ett *fait accompli* rörande självständigheten. Armenien stöds av Ryssland och Azerbajdzjan har råg i ryggen efter några år av god ekonomiskt tillväxt.

I ljuset av Georgiens hot att lämna OSS har Ryssland hotat att explicit erkänna Abchaziens självständighet *de jure* samt att eventuellt uppta Abchazien som medlem i OSS. Abchaziens önskemål att bli en del av Ryssland kommer svårligen att besannas. Ryssland fortsätter dock att hävda Kosovoprincipen som ett universellt prejudikat (och ej ett engångsfall) vilket innebär ett stöd för Abchaziens självständighet. Skulle ett erkännande komma, eller Abchazien upptas i antingen OSS eller i den Ryska federationen, skulle alla fredsinitiativ gå om intet.

Sydossetiens deklarerade önskan att sluta sig samman med Nordossetien och Ryssland är även den mycket allvarlig och Rysslands

agerande är avgörande för utvecklingen. Moskva stödjer Sydossetien men har hittills inte erkänt regionens suveränitet eller bifallit önskemål om anslutning.

Konflikt- och problemfaktorer

Rysslands inblandning är den mest kritiska faktorn i Sydkaukasien eftersom Moskva underblåser konflikterna i syfte att upprätthålla *status quo*. Den ryska inblandningen materialiserar sig som stöd med pass, visum, energi, medborgarskapslagar, handel och transport, men även genom indirekt erkännande av de separatistiska regionerna och genom att t.ex. den biträdande abchaziske försvarsministern är en rysk officer.

Även militärt stöd förekommer, vanligtvis i subversiv form med sanktionerade kosackförband och frikårer. Genom sin ställning i FN och OSSE kan Ryssland effektivt blockera OSSE, FN och UNOMIG från att stärka sin ställning i området. Detta är anmärkningsvärt eftersom att Moskva ser dess stabilitet som fundamentalt för den interna stabiliteten i Nordkaukasien. Öppen konflikt kan mycket väl utbryta om en gnista tänder krutdurken. Vid en öppen konflikt skulle troligen Ryssland öppet stödja separatistregionerna militär, t.ex. med flygunderstöd, materiel och med "fristående förband". En regelrätt invasion av Georgien ter sig dock helt osannolik.

Samtliga konfliktlösningsprocesser har stora brister. Vid sidan av formaten finns många sak- och procedurfrågor som förvärrar situationen. Som exempel kan nämnas synen på vad som skall tas upp först, Abchaziens status eller internflyktingarnas återvändande. Frågan är så kontaminerad att i förhandlingarna undviker parterna ämnet. I fallet med Nagorno-Karabach måste flera sakfrågor vara lösta innan man kan gå vidare till vidare förhandlingar eller folkomröstningar.

Ju längre rådande situation består, desto svårare blir det att bryta de informella samhällssystem med utbredd kriminalitet och laglöshet som byggts upp med lokala maktbaser i konfliktregionerna. Kriget i Tjetjenien har t.o.m. fått en självuppehållande karaktär där de flesta inblandade, inklusive federala styrkor, tjänar på konflikten.

Moskva är väl medvetet om att den höga korruptionen och lokala fattigdomen skapar rekryteringsunderlag för extremism och att det stora

nettoinflödet av bidrag från den federala budgeten i kombination med den stora byråkratin förvärrar problemen. De federala styrkornas övergrepp bidrar till att radikaliserar det tjetjenska motståndet och öka rekryteringsbasen för extremistiska och islamistiska krafter. Försöken att åtgärda problemen genom direktstyre över nettobidragstagare (från statsbudgeten) ökar emellertid motviljan mot Moskva ytterligare och är kontraproduktiv.

Även om grundproblemen i de mellanregionala förbindelserna i Nordkaukasien härstammar från de ryska erövringskampanjerna på 1800-talet och massdeportationerna under Stalintiden är dagens problem snarare en yttring av lokala gränstvister än självständighetssträvan medan intrarepublik-relaterade problem i stor utsträckning härrör från etnisk eller klanbaserad maktkamp.

Spridningsrisker och risk för öppet krig

Risken att Abchazien, Sydossetien eller Nagorno-Karabach skall sprida sin separatismsträvan även till andra delar är mycket liten. Laglösheten och medföljande problematik som syns i samtliga konfliktregioner utgör dock en klar spridningsrisk där frågor som organiserad brottslighet, smuggling och trafficking är centrala.

Tjetjenska ledare, rebeller och terrorister har däremot försökt vidga kampen till andra delar av Ryssland, delvis för att kompensera för sina decimerade styrkor. Detta har kraftigt bidragit till den spridning av instabilitet som märks i Nordkaukasien. Spridningen har gått så långt, speciellt till Ingusjien och Dagestan, att federala styrkor nu gör fler operationer utanför än inom Tjetjenien, men de kontrollerar inte situationen.

Ur georgisk synpunkt är inte överspillningsrisken till georgiskt territorium det största problemet eftersom Tbilisi anser sig kapabel att hantera detta (om det inte sker i Abchazien eller Sydossetien). Georgien betonar snarast risken att Ryssland kan utnyttja en sådan överspillning för att genomföra väpnade eller subversiva angrepp. I Tjetjenien och Nordkaukasien har dock de lågintensiva konflikterna flera krigsliknande element och riskerna för ökad militär verksamhet är överhängande.

De georgisk-ryska relationerna har under 2006 varit de sämsta någonsin och denna faktor är i de flesta avseenden av större betydelse än hur fredsförhandlingarna går. Om Georgien inte når några framgångar rörande Sydossetien eller Abchazien kan det inte uteslutas att man försöker sig på väpnade operationer. Detta behöver inte innebära en fullskalig invasion, utan kan ta sig uttryck i polisiära specialoperationer i vissa delar av regionerna. Motståndet riskerar dock att leda till direkta väpnade konflikter.

I Nagorno-Karabach har en gradvis militarisering och upprustning skett. Bägge sidor anser att de har rätt att använda våld, Armenien för att skydda sin befolkning och Azerbajdzjan för att ta tillbaka ockuperat territorium. Den militära optionen från azerisk sida är dagsläget inte aktuell, men den bör definitivt tas med i riskanalysen för framtiden.

Avslutning och fortsatt forskning

Det regionala perspektivet som applicerats på föreliggande studie har i kombination med vissa avgränsningar gjort att studien bör kompletteras inom ett par områden. Tre av de viktigaste områdena skall bli föremål för kommande studier vid FOI. För det första kommer Kaukasiens roll i rysk-europeiska relationer att behandlas både utifrån Moskvas som Bryssels horisont. För det andra kommer den ryska kampen mot terrorismen, speciellt med tonvikt på Kaukasien, att analyseras utifrån dess betydelse som utrikespolitisk faktor. Slutligen skall en djupare analys av de ryska maktmedlen mot OSS, speciellt Ukraina och Georgien, göras. Det kan även finnas behov att titta vidare på de ryska bevekelsegrunderna i termer av mål och medel för politiken mot grannländerna.

Appendix 1 - Akronymer

BMO	Border Monitoring Operation
CIVPOL	Civil Police
CSCE	Conference on Security and Cooperation in Europe
EC	European Community
EU	Europeiska unionen
ECHO	EC Humanitarian Office
EUSR	EU Special representative
ENP	European Neighbourhood Policy
FOI	Totalförsvarets forskningsinstitut
G8	Group of Eight
GRVZ	Transkaukasiska stridsgruppen
GTEP	Georgian Train and Equip Programme
GUAM	Georgia Ukraine, Azerbaijan, Moldova
HLPG	High Level Planning Group
ICG	International Crisis Group
IDP	Internally Displaced Persons
JCC	Joint Control Commission
JPKF	Joint Peacekeeping Force
PCA	Partnership Cooperation Agreement
MVD	Inrikesministeriet
NGO	Non-Governmental Organisation
OSS/CIS	Oberoende staters samvälde
OSSE/OSCE	Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa
PACE	Parliamentary Assembly, Council of Europe
TACIS	Technical Aid to the CIS
TARC	Turkish-Armenian Reconciliation Commission
TRACECA	Transport Corridor Europe Asia Caucasus
UN/FN	United Nations/Förenta nationerna
UNOM	UN Observer Mission
UNOMIG	UN Mission in Georgia
UNSR	United Nation's Special Representative

Appendix 2 – MFA Plan for South Ossetia

We consider expedient to carry out following measures to reduce tensions in conflict zone and to start demilitarization process immediately: ²⁴⁰

1. Withdrawal of Georgian MoD Military Police units from Didi Liakhvi gorge;
2. Georgian MoD Military Police unit (consisting of 11 locals) stationed in Didi Liakhvi gorge will be incorporated into JPKF Georgian peacekeeping battalion;
3. Rotation of JPKF Georgian peacekeeping battalion started on February 19, 2006. A complete list of battalion personnel will be handed over to OSCE mission to Georgia and JPKF Commander on February 20, 2006;
4. Since the conflict zone covers 2/3 of Gori district, Gori district MoD Military Police unit (consisting of 15-17 servicemen) will be incorporated into JPKF Georgian peacekeeping battalion.
5. JPKF Georgian peacekeeping battalion will be rotated every three months from the spring of this year. Strength of JPKF Georgian peacekeepers will increase (by 100 servicemen) up to 330 servicemen;
6. Trenches located in the zone of responsibility of JPKF Georgian peacekeeping battalion will be filled up as soon as the snow smelts;
7. No Georgian serviceman (except for peacekeepers) will enter the conflict zone without special permit issued by the Ministry of Defence of Georgia and without consent of the Chief Military Commander of Georgian Peacekeeping Force. The OSCE military observers mission to Georgia will receive a complete list of all Georgian servicemen entering the conflict zone.
8. Georgian Police and Financial Police will be charged with insuring unhindered legal movement of cargoes attached with certificates verifying legality of this movement;

²⁴⁰ Ministry of Foreign Affairs of Georgia, "Implementation of the Peace Plan...".

9. The Georgian side is ready to cooperate with law enforcement bodies of the Tskhinvali Region in joint efforts to combat crime. The Georgian side offers the Tskhinvali authorities to hold a meeting between the Ministers of Interior either in Tbilisi or in Tskhinvali.

Appendix 3 – Den georgiska Abkhazienplanen

Den georgiska ministern för konfliktlösning presenterade i juni 2006 en plan för Abchazien. Återciterad i delar av nättidningen Civil Georgia innehåller planen följande (inkl skrivfel):²⁴¹

1. Georgia's territorial integrity in internationally recognized borders:

- The Georgian side is ready to launch consultations to grant Abkhazia broad internal sovereignty based on principals of federalism;
- Abkhazia will have "dignified representation" in all branches of the Georgian government;
- Georgia recognizes the importance of the Abkhaz people's historic heritage, culture, and language.

2. Organized return of all internally displaced persons to Abkhazia in safety and in dignity without any preconditions:

- Abkhaz and Georgian law enforcement agencies should play a leading role in providing security for the returned persons;
- For this purpose the Georgian and Abkhaz law enforcement agencies should start developing a joint action plan with the assistance of the UN police component;
- The process of the IDPs' return should be carried out under the monitoring of international organizations;
- Returned persons should have guarantees of security, dignity, lessons in their native language, and free movement;
- Development of mechanisms for an inventory of real estate in Abkhazia, joint protection of property rights, and the privatization process.

²⁴¹ Civil Georgia (2006v) "Tbilisi Unveils Principles of Abkhazia Peace Plan", *Civil Georgia*, publicerat: 9 June 2006, hämtat: 14 September 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12789>.

3. Georgia is ready to follow its commitments on non-resumption of hostilities and peaceful resolution of the conflict;

- Confidence between the sides will make it possible to destroy stereotypes of confrontation and to objectively assess mistakes of the past;
- Public diplomacy through dialogue between prominent representatives of the Abkhaz and Georgian societies;

4. Georgia welcomes the the direct participation of international and regional organizations in the conflict resolution process:

- The international community's assistance in implementing economic and infrastructure rehabilitation projects in Abkhazia;
- Creation of special conditions in Abkhazia for the development of the economy;
- Involvement of the Georgian and Abkhaz population in joint economic projects;
- Tbilisi is ready to launch consultations over involvement of Abkhazia, together with the Georgian side, in the EU Neighborhood Policy, as well as in the Black Sea regional cooperation initiatives.

5. The process of a comprehensive settlement of the conflict should be carried out stage-by-stage based on a joint action plan in "a non-stop regime."

Appendix 4 – Persongalleri för konfliktlösning

Nedan sammanfattas medlemmarna i de grupper som nämns i texten.

Georgiska delen av JCC:s arbetsgrupp för Sydossetien²⁴²

Giorgij Volsky	Stf. Min. för konfliktlösning
Giorgij Bestavasjvili	Chefsrådgivare presidentadministrationen
Giorgij Guliasjvili	Inrikesministeriets Kontraterroismavd.
Giorgij Kublasjvili	Rådgivare åt utrikesministern
Giorgij Oniani	Assistent till premiärministern
Gela Zoziasjvili	Stf. Guv. i Sjida Kartli
Aleko Kiknadze	Chef för Försvarsministeriets träningscenter
Davit Nardaia	Chef för Försvarsministeriets avd för internationella relationer
Sjalva Tramakidze	Stf. Chef för polisen i Shida Kartli
Dimitri Sjarasjenidze	Expert regeringskansliet.

The Tskhinvali Region Conflict Resolution Interagency Coordination Group (Peace Plan Implementation Coordination Group)

Gela Bezhuasjvili	Utrikesminister
Irakli Okruasjvili	Försvarsminister
Ivane Merabisjvili	Inrikesminister
Giorgij Chaindrava	Konfliktlösningsminister (f.d.)

²⁴² Civil Georgia, "Tbilisi Sets up Working Group...".

Appendix 5: Georgiska Sydossetieninitiativet

Initiative of the Georgian Government with Respect to the Peaceful Resolution of the Conflict in South Ossetia ²⁴³

The Authorities of Georgia herein declare that it is necessary to take timely and efficient steps aimed at comprehensive and peaceful settlement of the conflict. People of South Ossetia need to open a new stage of development, stability and dignified coexistence.

I. Bases of the Peace Agreement

1. A long history of living together for centuries and successful coexistence of the Georgian and Ossetian peoples in the common cultural, territorial and economic space;
2. Striving for peace, welfare and stable economic prosperity of the Georgian and Ossetian people. Ensuring new, firm and legal principles of development of tourism, trade, agriculture and industry;
3. Providing the people living in South Ossetia with new broad possibilities of social protection, education, health protection, legal economic activity, job places and self-realization;
4. Creation of common legal and law-enforcement space, improvement of criminal situation, elimination of organized crime, including illegal trade in weapons, traffic of narcotics and smuggling. Protection of population from the threat of terrorism and influence of uncontrolled criminal groups;
5. Restoration and protection of norms, prescribed by the international law. Reintegration of South Ossetia with the legal system.

II. Terms of the Peace Agreement

1. Both parties to the conflict shall unconditionally refuse to use force;

²⁴³ President of Georgia (2006) "Initiative of the Georgian Government with Respect to the Peaceful Resolution of the Conflict in South Ossetia", *President of Georgia*, publicerat: N/A, hämtat: 18 August 2006, adress: <http://www.president.gov.ge/?l=E&m=0&sm=5>.

2. The Authorities of Georgia shall completely assume social obligations to the population of South Ossetia;

3. The Law on Property Restitution shall be put into effect with respect to the population, who suffered damages in the conflict of 1990-1992; all families, who suffered losses, shall be paid single financial compensation;

4. The Government of Georgia expresses its readiness to provide the population of South Ossetia with a single payment of arrears of their pensions, accrued since 1991 and also guarantees all inhabitants that their current pensions and social privileges will remain at the least the same level;

5. The basic term of the Peace Agreement consists in unconditional protection of principles of self-determination of nations, cultural identity, minority rights, human rights and freedoms and equality of citizens, stipulated by the Constitution of Georgia.

III. Territory

The territory of South Ossetia shall be restored within the same borders fixed before the commencement of the conflict and shall include the regions of Tskhinvali, Java, Znauri and Akhalkgori.

IV. Political Status

South Ossetia represents an autonomous entity within the territory of Georgia.

South Ossetia is governed by the Head of South Ossetia, elected in the territory of South Ossetia through universal, equal and direct elections by secret ballot.

South Ossetia has its Parliament, elected through free and direct elections.

The Authorities of Georgia provide the population of South Ossetia with broad rights of local self-government. The population of South Ossetia

shall elect the leadership and administration of Sakrebulo (self-governing bodies) of regions, towns and villages.

The representation of South Ossetia shall be ensured at all branches of the Georgian government that implies broad representation of Ossetian nationality citizens at the Georgian ministries, departments, committees and other offices of the state.

The representation of South Ossetia shall be ensured at the Parliament of Georgia that implies representation of definite number of deputies from the autonomous entity of South Ossetia.

Participation of representatives of South Ossetia in the administration of justice at the constitutional and other courts shall be also ensured.

V. Language and Education

In the territory of South Ossetia the Ossetian language, along with the state language, shall enjoy the status of an official language.

Education in the Ossetian language shall be guaranteed and the government of South Ossetia shall settle the issues pertaining to the education.

Financing of the Ossetian television, radio and mass media shall be ensured from the state budget of Georgia.

Financing of the measures for protection of Ossetian culture and history shall be ensured from the state budget of Georgia.

VI. Social and Economic Rehabilitation

The Authorities of Georgia shall ensure the economic rehabilitation of South Ossetia and shall allocate relevant sums from the state budget of Georgia for rehabilitation of vitally important infrastructure that implies restoration of motor roads, railways, power transmission lines, gas main, the means of communications (telephone lines, cellular communication), TV and radio broadcasting.

The Government of Georgia shall support the implementation of target

programs of economic revival, the aim of which consists in development of small and middle-sized business and creation of sustainable local sources of employment and income.

The fund for economic support of South Ossetia shall be established. Its financing shall be carried out through the state budget of Georgia and donations from international donors as well. Management of the fund and establishment of the priorities shall be implemented jointly by the central and South Ossetian authorities, with the participation of representatives of the international organizations.

The Government of Georgia is ready to consider the issue of creation of special economic zone in the territory of South Ossetia.

VII. Legal Issues

A three-year transitional period in the process of conflict resolution shall be announced.

Supervision over the progress of the transitional period shall be exercised by international organizations.

Joint Georgian-Ossetian police/militia acting in the transitional stage under the aegis of international organizations shall be established.

The police/militia shall insure the security of citizens and freedom of their movement.

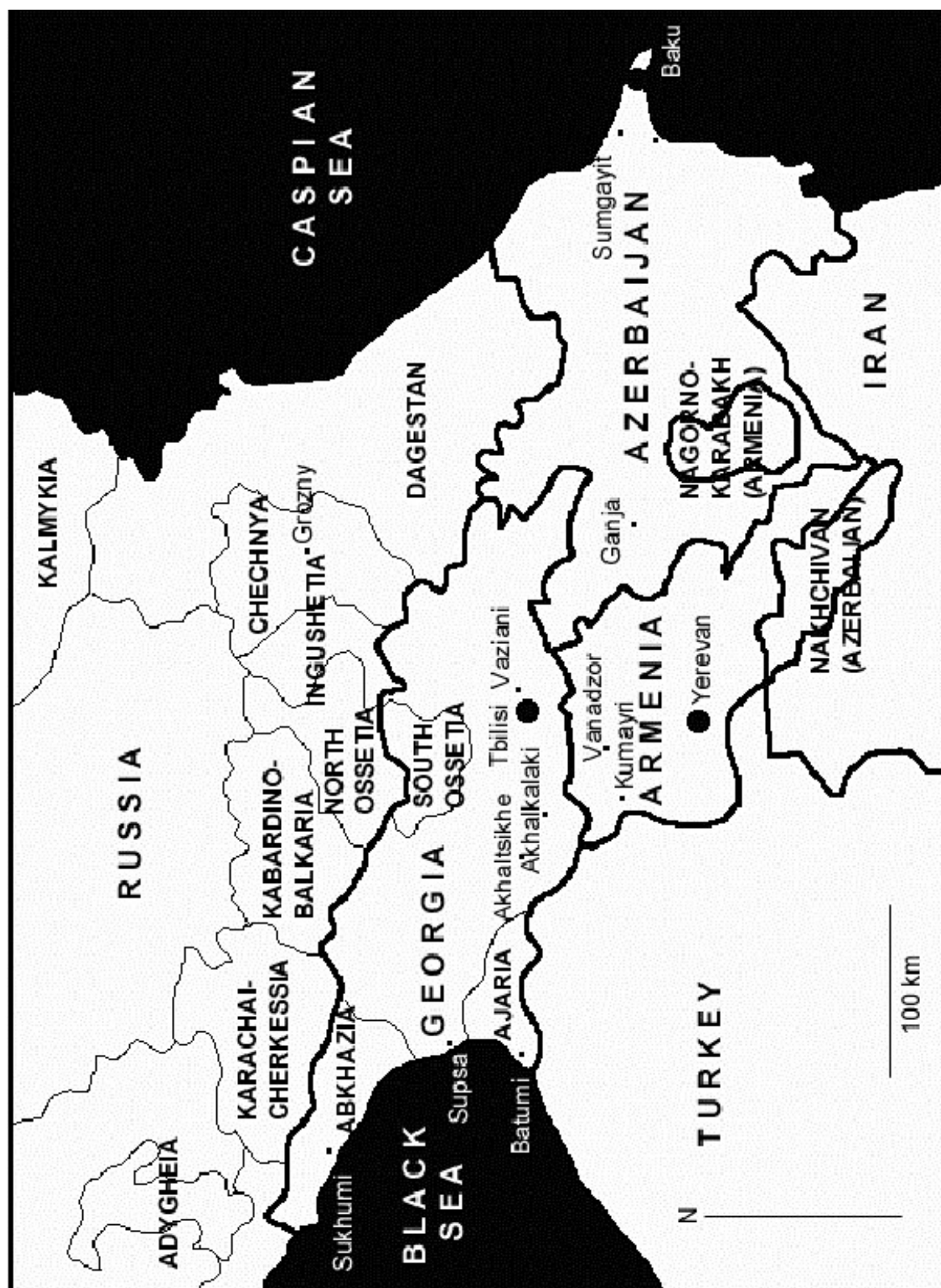
The joint committee shall be set up for the purpose of investigating the war crime cases. The joint committee shall make decisions on the fate of the criminals.

The Government of Georgia shall ensure the establishment of simplified border regime for the local population on the South Ossetian section of Georgian-Russian border which entails free movement of the South Ossetian population to and fro North Ossetia.

The Government of Georgia shall ensure repatriation of all inhabitants, who left Georgia during the conflict.

The Government of Georgia shall provide people, who decided to repatriate, with financial aid necessary for their settlement.

Appendix 6: Karta över Kaukasien

Referenser

- Abkhazski Meridian (2005) *There Is Much Work Ahead*, Abkhazski Meridian (Reposted at UNOMIG), hämtat: 11 April 2006, adress: <http://www.unomig.org/media/interviews/?id=266>.
- Adamia, Revaz (2006) *Press-statement by Georgia's UN Envoy*, Georgian Delegation to the UN (Reposted at Civil Georgia), hämtat: 30 March 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12206>.
- Aliev, Timur (2005) "Chechnya the Draft", *The Chechen Society Newspaper*, nr. 17.
- Aliev, Timur (2006) "Chechnya: Moscow Peace Bid Tests Rebel Resolve", *IWPR Caucasus Reporting Service*, nr. 349.
- Alkhazashvili, M. (2006) *Azeri Military Budget Aspires to Reach Armenian State Budget*, Georgian Messenger, hämtat: 23 March 2006, adress: http://www.messenger.com.ge/issues/1075_march_23_2006/eco_1075_2.htm.
- Arzanova, Anna (2006a) *New EU Caucasus Representative Pledges Stronger Conflict Resolution Focus*, The Messenger, hämtat: 23 March 2006, adress: http://www.messenger.com.ge/issues/1075_march_23_2006/n_1_075_3.htm.
- Arzanova, Anna (2006b) "Separatist Authorities insist on Russian Inclusion in Kodori Monitoring" *The Messenger*, 25 augusti 2006, s. 1, 4.
- Azerbaijan International (1998) *U.S. Congress Section 907 of the Freedom Support Act: US Denies Aid to Azerbaijan*, Azerbaijan International, hämtat: 31 May 2006, adress: http://www.azer.com/aiweb/categories/magazine/62_folder/62_articles/62_section907.html.
- Basilaia, Ekaterina (2006a) *Georgia Threatens to Use Force*, The Messenger, hämtat: 8 september 2006, adress:

http://www.messenger.com.ge/issues/1188_september_6_2006/n_1188_1.htm.

Basilaia, Ekaterina (2006b) *Reeve Clarifies OSCE's Position*, The Messenger, hämtat: 8 september 2006, adress:
http://www.messenger.com.ge/issues/1189_september_7_2006/main_1189.htm.

Blandy, C. W. (2003) *Chechnya: Normalisation*, Conflict Studies Research Centre (CSRC), June 2003, P40.

Blandy, C. W. (2004) *North Caucasus: Escalation of Terrorism into Ingushetia*, Swindon, Conflict Studies Research Centre (CSRC), June 2004, 04/07.

Blandy, C. W. (2005a) *The End of Ichkeria?*, Swindon, Conflict Studies Research Centre, April 2005, 05/17.

Blandy, C. W. (2005b) *North Caucasus: On the Brink of Far-Reaching Destabilisation*, Swindon, Conflict Studies Research Centre (CSRC), August 2005, 05/36.

Blandy, C. W. (2006) *Whither Ingushetia?*, Swindon, Conflict Studies Research Centre (CSRC), January 2006, 06/03.

Bugajski, Janusz (2004) "Russia's New Europe", *The National Interest*, nr. Winter 03/04, s. 84-91.

Chinsjtejn, Aleksandr (2005) "Prodaem Kavkaz - Torg Umesten: Sensatsionnij doklad Dmitrija Kozaka [Kaukasus till salu - lämplig handel: sensationell rapport av Dmitrij Kozak]", nr. 1 augusti 2006.

Civil Georgia (2006a) *Abkhazia Discusses Peace Plan*, Civil Georgia, hämtat: 8 May 2006, adress:
<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12505>.

Civil Georgia (2006b) *Abkhazia Rejects Tbilisi's Peace Plan Proposals*, Civil Georgia, hämtat: 2 juni 2006, adress:
<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12716>.

Civil Georgia (2006c) *Bagapsh: No Need for New Referendum on Independence*, Civil Georgia, hämtat: 11 juli 2006, adress:
<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12702>.

- Civil Georgia (2006d) *Burjanadze Sees Russia Behind Defiant Kodori Warlord*, Civil Georgia,, hämtat: 24 juli 2006, adress:
<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=13137>.
- Civil Georgia (2006e) *Georgia Calls for Transparent UN Discussion on Abkhazia*, Civil Georgia, hämtat: 30 March 2006, adress:
<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12205>.
- Civil Georgia (2006f) *Georgia Proposes Draft Law on S.Ossetia Restitution*, Civil Georgia, hämtat: 23 May 2006, adress:
<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12596>.
- Civil Georgia (2006g) *Georgia Renews Criticism of Russian Peacekeepers*, Civil Georgia, hämtat: 15 May 2006, adress:
<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12473>.
- Civil Georgia (2006h) *Georgia Says Russia Sent Additional Troops to S.Ossetia*, Civil Georgia, hämtat: 11 juli 2006, adress:
<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12706>.
- Civil Georgia (2006i) *Georgian Chief Negotiator, Russian Envoy Discuss S.Ossetia*, Civil Georgia, hämtat: 3 April 2006, adress:
<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12235>.
- Civil Georgia (2006j) *JCC Agrees to Set up Commission over South Ossetia Peace Plan*, Civil Georgia, hämtat: 31 March 2006, adress:
<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12225>.
- Civil Georgia (2006k) *Khaindrava Comments on Abkhaz-Proposed Peace Plan*, Civil Georgia, hämtat: 18 maj 2006, adress:
<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12569>.
- Civil Georgia (2006l) *Khaindrava: Setting S.Ossetia Deadlines Unrealistic*, Civil Georgia, hämtat: 3 May 2006, adress:
<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12460>.
- Civil Georgia (2006m) *Kokoity Speaks of Unification with Russia*, Civil Georgia, hämtat: 23 March 2006, adress:
<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12144>.
- Civil Georgia (2006n) *MFA Prepares Conclusion on Peacekeepers' Withdrawal*, Civil Georgia, hämtat: 14 augusti 2006, adress:
<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=13300>.

- Civil Georgia (2006o) *MoD Reports on Unauthorized Military Hardware in S.Ossetia*, Civil Georgia, hämtat: 10 April 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12296>.
- Civil Georgia (2006p) *Okruashvili Reiterates S.Ossetia Reunification Deadline*, Civil Georgia, hämtat: 2 May 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12452>.
- Civil Georgia (2006q) *Resolution of the Parliament of Georgia Regarding the Current Situation in the Conflict Regions On the Territory of Georgia and Ongoing Peace Operations*, Civil Georgia, hämtat: 26 juli 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=11800>.
- Civil Georgia (2006r) *Russia's Ivanov Backs S.Ossetia, Abkhazia Peace Formats*, Civil Georgia, hämtat: 18 september 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=13564>.
- Civil Georgia (2006s) *Russian Reports: Georgia Sends More Troops to Kodori*, Civil Georgia, hämtat: 1 augusti 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=13223>.
- Civil Georgia (2006t) *Saakashvili Ready to Meet Abkhaz Leaders*, Civil Georgia, hämtat: 10 April 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12286>.
- Civil Georgia (2006u) *Tbilisi Sets up Working Group over S.Ossetia Peace Program*, Civil Georgia,, hämtat: 18 May 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12571>.
- Civil Georgia (2006v) *Tbilisi Unveils Principles of Abkhazia Peace Plan*, Civil Georgia, hämtat: 14 September 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12789>.
- Civil Georgia (2006w) *U.S. Statement at OSCE Permanent Council*, US Mission to OSCE (Reposted at Civil Georgia), hämtat: 28 March 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12153>.
- Commission of the European Communities (2003) *Wider Europe - Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours*, Brussels, European Union, 11 March 2003, COM(2003) 104 Final.

- Commission of the European Communities (2005a) *Annex to: European Neighbourhood Policy - Country Report Armenia*, Brussels, European Union, 2 March 2005, SEC(2005) 285/3.
- Commission of the European Communities (2005b) *Annex to: European Neighbourhood Policy - Country Report Azerbaijan*, Brussels, European Union, 2 March 2005, SEC(2005) 286/3.
- Commission of the European Communities (2005c) *Annex to: European Neighbourhood Policy - Country Report Georgia*, Brussels, European Union, SEC(2005) 288/3.
- Commission of the European Communities (2005d) *European Neighbourhood Policy*, Brussels, European Union, 12 May 2005, COM(2004) 373 Final.
- Cornell, Svante E. (1997) *Conflict Theory and the Nagorno Karabach Conflict: Guidelines for a Political Solution?* (Stockholm, Triton).
- Cornell, Svante E. (1998) "Turkey and the Conflict in Nagorno Karabakh: A Delicate Balance", *Middle Eastern Studies*, vol. 34, nr. 1, s. 51-72.
- Cornell, Svante E. (1999) *The Nagorno-Karabakh Conflict*, Uppsala, Department of East European Studies, Uppsala University, 46.
- Cornell, Svante E. (2001) *Small Nations and Great Powers: a Study of Ethnopolitical Conflict in the Caucasus* (Richmond, Curzon).
- Cornell, Svante E. och Starr, S. Frederick (2006) *The Caucasus: A Challenge for Europe*, Central Asia-Caucasus Institute/Silk Road Studies Program, June 2006,
- Council of Europe *Members of the Venice Commission - Georgia*, Council of Europe, hämtat: 18 April 2006, adress: http://venice.coe.int/site/dynamics/N_members_ef.asp?L=E&CID=40.
- Council of Europe (2004) *The Conflict over the Nagorno-Karabakh Region Dealt with by the OSCE Minsk Conference*, Parliamentary Assembly of the Council of Europe (PACE), 29 November 2004, Doc. 10364.
- Daymonkh News Agency (2006) *Ahmed Zakayev: Negotiations Mean Mutual Compromise*, Chechenpress, hämtat: 27 July 2006, adress:

<http://www.chechenpress.co.uk/english/news/2006/07/23/01.shtml>.

Devdariani, Jaba (2006) *Russian Diplomacy Uses "Kosovo Precedent" for Tactical Advantage on Abkhazia*, Central Asia-Caucasus Analyst, hämtat: 24 May 2006, adress: http://www.cacianalyst.org/view_article.php?articleid=3986&SMSESSION=NO.

Dochia, Pridon (2006) "Sergey Shamba: 'We Declare War on Georgia'" *Georgian Times*, 21 augusti 2006, s. 5.

Dunlop, John B. (2005) "Do Ethnic Russian's Support Putin's War in Chechnya?" *Chechnya Weekly*, vol. VI, nr. 4.

Dzhindzhikhashvili, Misha (2006) *Tbilisi Withdraws Some Troop from Gorge*, Moscow Times, hämtat: 31 juli 2006, adress: <http://www.moscowtimes.ru/stories/2006/07/31/013-print.html>.

Ekedahl, C. M. och Goldman, M. A. (2001) *The Wars of Eduard Shevardnadze* (Dulles, Bassey's).

European Centre for Minority Issues (N/A) *Background - The Georgian-Abkhaz Conflict*, European Centre for Minority Issues, hämtat: 18 April 2006, adress: http://www.ecmi.de/emap/download/Abkhazia_Background.pdf.

Falkowski, Maciej (2006) *Russia's Policy in the South Caucasus and Central Asia*, Warsaw, Centre for Eastern Studies (OSW), Juni 2006, 23.

Ferrero-Waldner, Benita (2006) *South Caucasus and the European Neighbourhood Policy*, Zhamanak, hämtat: 4 April 2006, adress: <http://en.zhamanak.com/article/183>.

Fond "Obshchestvennoe mnenie" (2006) *Problema Yuzhnoi Osetii i rossiiskie mirotvoretsy [Problem of South Ossetia and Russian Peacekeepers]*, Fond "Obshchestvennoe mnenie", adress: <http://bd.fom.ru/report/map/tb060810>.

Fuller, Liz (2002) *Who can Untie the Abkhaz Knot?*, RFE/RL (Reposted at Eurasianet), hämtat: 11 April 2006, adress:

<http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/pp030102.shtml>.

Gabarayev, Murat (2006a) "Ingush-Ossetian Dispute Worsens", *Caucasus Reporting Service*, nr. 352.

Gabarayev, Murat (2006b) "'We are Ready to Defend Ourselves': S.Ossetian President" *Moscow News*, 8-14 september 2006, s.

Gahrton, Per (2003) *Förslag till betänkande med ett nytt förslag till Europaparlamentets rekommendation till rådet om EU:s Sydkaukasienpolitik*, Europaparlamentet, 24 november 2006, 2003/2225(INI).

Galeotti, Mark (2004) "Beslan Shows Growing Islamist Influence in Chechen War", *Jane's Intelligence Review*, vol. 16, nr. 10, s. 12-17.

Gamaghelyan, Philip (2005) *Intractability of the Nagorno-Karabakh Conflict: A Myth or Reality*, University for Peace and Conflict, hämtat: 30 May 2006, adress:
<http://www.monitor.upeace.org/documents/intractability.pdf>.

Goble, Paul (2004) *Are 2,000 Ethno-confessional Conflicts Possible in the Post-Soviet States*, RFE/RL, hämtat: 7 June 2006, adress:
<http://www.rferl.org>.

Gordon, Jeremy (2006) *Georgia's Relationship with the EU: A Diverging Union*, The Georgian Foundation for Strategic and International Studies (GFSIS), hämtat: 30 March 2006, adress:
<http://www.gfsis.org/pub/eng/showpub.php?detail=1&id=95>.

Gurin, Charles (2004) "Aushev and Others Warn of Possible Ossetian-Ingush Conflict", *Eurasia Daily Monitor*, vol. 1, nr. 95.

Hedenskog, Jakob (2004) *The Ukrainian Dilemma: Relations with Russia and the West in the Context of the 2004 Presidential Elections*, Stockholm, The Swedish Defence Research Agency (FOI), FOI-R--1199--SE.

Hedenskog, Jakob *et al.* (red.) (2005) *Russia as a Great Power: Dimensions of Security under Putin* (London, Routledge).

- Heldt, Birger och Wallensteen, Peter (2006) *Peacekeeping Operations: global Patterns of Intervention and Success, 1948-2004*, Stockholm, Folke Bernadotte Academy, 2.
- Henningsson, Jan (2006) *Experiences from the Conflict between Georgia and Abchazia and the United Nations Observer Mission in Georgia*, UNOMIG, Stockholm, Defence Research Establishment (FOA), FOA-R-00-01544-201.
- Huber, Martina *et al.* (2003) *The Effectiveness of OSCE Missions: The Causes of Uzbekistan, Ukraine and Bosnia and Herzegovina*, Hague, Netherlands Institute of International relations 'Clingendael': Conflict Research Unit, February 2003,
- Human Rights Watch (1996) *The Ingush-Ossetian Conflict in the Prigorodnyi Region*, Human Rights Watch, hämtat: 2 augusti 2006, adress:
- Human Rights Watch (2005) *Worse Than War: "Disappearences" in Chechnya-A crime Against Humanity*, Prague, Human Rights Watch, March 2005,
- International Crisis Group (2004a) *Armenia: Internal Instability Ahead*, Yerevan/Brussels, International Crisis Group (ICG), 18 October 2006, Europe Report No. 158.
- International Crisis Group (2004b) *Georgia: Avoiding War in South Ossetia*, Tbilisi/Brussels, International Crisis Group (ICG), 26 November 2004, 159.
- International Crisis Group (2005a) *Georgia-South Ossetia: Refugee Return the Path to Peace*, Tbilisi/Brussels, International Crisis Group (ICG), 19 April 2005, Europe Briefing No. 38.
- International Crisis Group (2005b) *Nagorno-Karabakh: A Plan for Peace*, International Crisis Group (ICG), 11 October 2005, 167.
- International Crisis Group (2005c) *Nagorno-Karabakh: Viewing the Conflict from the Ground*, Tbilisi/Brussels, International Crisis Group (ICG), 14 September 2005, Europe Report No. 166.
- International Crisis Group (2006a) *Abkhazia Today*, Tbilisi/Brussels, International Crisis Group (ICG), 15 september 2006, 176.

- International Crisis Group (2006b) *Conflict Resolution in the South Caucasus: The EU'S Role*, International Crisis Group (ICG), 20 March 2006, 173.
- Jamestown (2006a) "Rebel Leadership Rejects Amnesty Offer and Slams Zakaev's Peace Manifesto", *Chechnya Weekly*, vol. VII, nr. 29.
- Jamestown (2006b) "Sadulaev's Death: The Official Version", *Chechnya Weekly*, vol. VII, nr. 25.
- Jamestown (2006c) "Sadulaev's Death: The Unofficial Version", *Chechnya Weekly*, vol. VII, nr. 25.
- Jgharkava, Zaza (2006) *Will the 'Key of the Future' fit the 'Road Map'?*, Georgia Today, hämtat: 23 maj 2006, adress: http://www.georgiatoday.ge/print_version.php?id=1301&version=306.
- Johansson, Andreas (2003) *Whither Moldova? Conflicts and Dangers in a Post-Soviet Republic*, Stockholm, The Swedish Defence Research Agency (FOI), FOI-R--0990--SE.
- Kavkaz Center (2005) *M. Udugov: Russia Must be Taken under External Control*, Kavkaz Center, hämtat: 1 november 2005, adress: <http://www.kavkazcenter.com/eng/content/2005/06/27/3915.shtml>.
- Khutsidze, Nino (2006) *Tbilisi's Abkhaz Strategy*, Civil Georgia, hämtat: 24 May 2006, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=12572>.
- Kommersant (2006a) *Chechen Rebel Denies Reports of Ukrainian Aid*, Kommersant, hämtat: 3 May 2006, adress: <http://www.kommersant.com/page.asp?id=-8535>.
- Kommersant (2006b) *Military-Georgian Help*, Kommersant, hämtat: 1 augusti 2006, adress: <http://www.kommersant.com/doc.asp?id=694180>.
- Kramer, Mark (2005) "The Perils of Counterinsurgency: Russia's War in Chechnya", *International Security*, vol. 29, nr. 3, s. 5-63.
- Kulikov, Sergey A. (2003) "Insurgent Groups in Chechnya", *Military Review*, nr. November-December.

- Larsson, Robert L. (2003) *Georgia's Search for Security: an Analysis of Georgia's National Security Structures and International Cooperation*, Tbilisi, The Georgian Foundation for Strategic and International Studies, June 2003, 1.
- Larsson, Robert L. (2004) "The Enemy Within: Russia's Military Withdrawal from Georgia", *The Journal of Slavic Military Studies*, vol. 17, nr. 3, s. 405-425.
- Larsson, Robert L. (2006a) *Konflikterna i södra Kaukasus: status och centrala aktörer*, Stockholm, FOI, April 2006, Memo 1699.
- Larsson, Robert L. (2006b) *Revolutionens resultat: Georgiens lokalval och polisreform tre år efter rosrevolutionen*, Stockholm, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), September 2006, FOI Memo 1817.
- Leijonhielm, Jan et al. (2005) *Rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv - problem och trender 2005*, Stockholm, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), juni 2005, FOI-R--1662-SE.
- Lieven, Anatol (1998) *Chechnya: Tombstone of Russian Power* (New Haven, Yale University Press).
- Lieven, Anatol (2004) "Chechnya and the Laws of War", i D. Trenin och A. Malashenko (red.) *Russia's Restless Frontier: the Chechnya Factor in Post-Soviet Russia* (Washington D.C., Carnegie Endowment for International Peace), s.
- Lobjakas, Ahto (2006) *Georgia: Tbilisi Seeks EU Support As Tensions Rise In South Ossetia*, RFE/RL, hämtat: 22 March 2006, adress: http://www.rferl.org/features/features_Article.aspx?m=02&y=2006&id=CE6944D7-804C-4A33-B632-C6EEE5168051.
- Lynch, Dov (Ed.) (2003) *The South Caucasus: A Challenge for the EU*, Paris, Institute for Security Studies, December 2003, 65.
- MacFarlane, Neil S. (1999) *The Role of the UN, Conciliation Resources*, hämtat: 25 April 2006, adress: <http://www.c-r.org/accord/geor-ab/accord7/unrole.shtml>.
- MacFarlane, Neil S. (2004) "The Caucasus and Central Asia: Towards a Non-strategy", i R. Dannreuther (red.) *European Union Foreign*

Policy: Towards a Neighbourhood Strategy (London, Routledge), s. 118-134.

Magnusson, Märta-Lisa (1998) *The Negotiation Process between Russia and Chechenia - Strategies, Achievements and Future Problems*, Dansk Selskab for Kaukasusforskning, hämtat: 22 mars 2006, adress:

Magnusson, Märta-Lisa (2003) "Karabakh: den besvaerlige brik i de stores spel", i M.-L. Magnusson (red.) *Korsvej og minefelt: kultur og konflikt i Kaukasus* (Århus, Ib Faurby), s. 166-213.

Mayorov, Mikhail (2004) "South Caucasus Conflicts: Recovery Begins when the Disease is Recognized and there is a Desire to Cure it", *Central Asia and the Caucasus: Journal of Political and Social Studies*, vol. 26, nr. 2, s. 7-13.

Medetsky, Anatoly (2006) *In South Ossetia, a Spark Could Bring War*, Moscow Times, hämtat: 21 February 2006, adress:
<http://www.moscowtimes.ru/stories/2006/02/21/002-print.html>.

Ministry of Foreign Affairs of Georgia (2006) *Implementation of the Peace Plan for Tskhinvali Region/South Ossetia: Georgian Government's Unilateral Actions to Foster the Demilitarization Process*, Ministry of Foreign Affairs of Georgia, hämtat: 22 March 2006, adress:
http://www.mfa.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=36&info_id=306.

Ministry of Foreign Affairs of Russia (2006) *O sovesjtjanii Prezidenta Rossii V.V. Putina s poslami i postojannimi predstaviteljami Rossijskoj Federatsii, Moskva, 27 ijonja 2006 goda* [Anteckningar från Rysslands President V.V. Putins möte med den ryska federationens permanenta regering, Moskva, 27 juni 2006]. Ministerstvo Inostrannich del Rossijskoj Federatsii, hämtat: 11 juli 2006, adress:

Ministry of Foreign Affairs of the Chechen Republic of Ichkeria (2003) *The Russian-Chechen Tragedy: The Way to Peace and Democracy - Conditional Independence under an International Administration*, Ministry of Foreign Affairs of the Chechen Republic of Ichkeria, February 2003,

- Ministry of Foreign Affairs of the Nagorno Karabakh Republic (N/A) *The Nagorno Karabakh Conflict: Facts and Evidence*, Office of the Nagorno-Karabakh Republic in Washington D.C., hämtat: 30 May 2006, adress:
http://www.nkrusa.org/nk_conflict/assets/facts_evidence_1.pdf.
- Muchin, Vladimir (2006) "Ingusjetija prevrasjtjaetsja vo vtoriju Tjetjnjo [Ingusjien blir ett andra Tjetjenien]" *Nezavisimaja Gazeta*, 26 juni 2006, s.
- Muradov, Musa (2006) "Ot geroj do izgoja [Från hjälte till avfälling]", *Vlast*, nr. 28, s. 31-33.
- Muradov, Musa och Akhundov, Alek (2006) *The Basayev Amnesty*, Kommersant, hämtat: 28 juli 2006, adress:
<http://www.kommersant.com/doc.asp?idr=1&id=691174>.
- Normark, Per (2001) *Russia's Policy vis-à-vis Georgia: Continuity and Change*, Stockholm, Swedish Defence Research Agency (FOI), FOI-R--0168--SE.
- Oldberg, Ingmar (2004) *Membership or Partnership: The Relations of Russia and its Neighbours with NATO and the EU in the Enlargement Context*, Stockholm, The Swedish Defence Research Agency (FOI), FOI-R--1364--SE.
- OSCE (2006) *Georgian Foreign Minister Calls on OSCE States to Support Peace Plan Process*, OSCE, hämtat: 4 April 2006, adress:
<http://www.osce.org/item/17985.html?print=1>.
- OSCE (N/A) *Mission Survey*, OSCE, hämtat: 26 April 2006, adress:
<http://www.osce.org/georgia/13265.html>.
- OSCE Permanent Council (2003a) *Decision No. 575 - Extension of the Mandate of the OSCE Mission to Georgia*, OSCE, PC.DEC/575.
- OSCE Permanent Council (2003b) *Decision No. 586 - Extension of the Mandate of the Border Monitoring Operation of the OSCE Mission to Georgia*, OSCE, PC.DEC/586.
- OSCE Permanent Council (2003c) *Decision No. 700 - Extension of the Mandate of the OSCE Mission to Georgia*, OSCE, 17 November 2005, PC.DEC/700.

- Parliament of Georgia (2006) *Resolution of the Georgian Parliament on Peacekeeping Forces Stationed in the Conflict Zones, Civil Georgia*, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=13079>.
- Paznyak, Vyachaslau (2003) *Belarus Facing Dual Enlargement: Will the EU Squeeze Harder?*, Stockholm, The Swedish Defence Research Agency (FOI), FOI-R--0859--SE.
- Plutenko, Yurii (2006) *Zamestitel ministra inostrannich del RF Grigorij Karasin: Idealnych viborov ne bivaet nigde [Ställföreträdande utrikesministern för den ryska federationen Grigoij Karasin: Det finns inga idealistiska val]*, Novye Izvestiya, hämtat: 15 May 2006, adress: <http://www.newizv.ru/news/2006-04-18/44747/>.
- Politkovskaja, Anna (2005) *Pik ekstremizma i gornij biznes [Höjdpunkten av extremism och bergiga affärer]*, Novaja Gazeta, hämtat: 27 juli 2006, adress: <http://2005.novayagazeta.ru/nomer/2005/84n/n84n-s11.shtml>.
- President of Georgia (2006) *Initiative of the Georgian Government with Respect to the Peaceful Resolution of the Conflict in South Ossetia*, President of Georgia,, hämtat: 18 August 2006, adress: <http://www.president.gov.ge/?l=E&m=0&sm=5>.
- Prime News (2006) *EU Not To Pay Attention To Results Of Referendum In South Ossetia*, Georgian Times, hämtat: 18 september 2006, adress: <http://www.geotimes.ge/index.php?m=home&newsid=1706>.
- Public International Law and Policy Group och New England Center for International Law and Policy (2000) *The Nagorno-Karabagh Crisis: A Blueprint for Resolution*, Public International Law and Policy Group and the New England Center for International Law and Policy (Reposted at the Armenian Ministry for Foreign Affairs), hämtat: 31 May 2006, adress: <http://www.armeniaforeignministry.am/fr/nk/blueprint.html>.
- RBC (2005) *Putin Lists Chechnya's Priorities*, RBC, hämtat: 13 December 2005, adress: <http://www.rbcnews/free/20051212163840.shtml>.
- RFE/RL (2005a) *RFE/RL Caucasus Report*, RFE/RL, hämtat: 24 January 2005, adress: <http://www.rferl.org/reports/caucasus-report/2005/01/3-210105.asp>.

RFE/RL (2005b) "South Ossetia Rejects Georgian President's Offer of Autonomy", *RFE/RL Caucasus Report*, vol. 8, nr. 4.

Rossiyski Mirotvorets (2005) *Interview with UNOMIG Chief Military Observer (CMO) Major general Hussein Ghobashi to The Russian Peacekeeper (Rossiyski Mirotvorets) Newspaper*, Rossiyski Mirotvorets (Reposted at UNOMIG), hämtat: 11 April 2006, adress: <http://www.unomig.org/media/interviews/?id=268>.

Rustavi 2 (2006) *Russian Peacekeeping Forces Have Opened a New Guard Point at the Turn of the Village Urta, Zugdidi Region*, Georgian Times, hämtat: 18 september 2006, adress: <http://www.geotimes.ge/print.php?print=1642&m=news>.

Saakashvili, Mikhail (2005) *Address by Mikheil Saakashvili - President of Georgia - on the Occasion of the First Part of the 2005 Ordinary Session of the Council of Europe Parliamentary Assembly*, Strasbourg, Council of Europe, 24-28 January 2005, D8(2005).

Sandström, Emma (2003) *Afghanistan and Central Asia after September 11: The Security-Political Development*, Stockholm, The Swedish Defence Research Agency (FOI), FOI-R--0821-SE.

Sandström, Emma (2005) *Iran, Iraq, Turkey, Azerbaijan and Armenia: A Security and Political Assessment*, Stockholm, The Swedish Defence Research Agency (FOI), May 2005, FOI-R--1351-SE.

Saradzhyan, Simon (2006) *Chechnya Proposes Merger in Caucasus*, Moscow Times, hämtat: 26 April 2006, adress: <http://www.moscowtimes.ru/stories/2006/04/26/011-print.html>.

Sepashvili, Giorgi (2003) *Security Ministry Unveils Classified Details on Pankisi*, Civil Georgia, hämtat: 1 October 2004, adress: <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=3033>.

Sikharulidze, Ketik (2006a) *Georgia Agrees to Monitoring in Kodori*, The Messenger, hämtat: 14 augusti 2006, adress: http://www.messenger.com.ge/issues/1170_august_10_2006/n_1170_1.htm.

Sikharulidze, Ketik (2006b) *Russian Foreign Ministry Responds to Extended UNOMIG Mandate*, The Messenger, hämtat: 6 April 2006, adress:

http://www.messenger.com.ge/issues/1084_april_5_2006/n_1084_4.htm.

Socor, Vladimir (2004) *Moscow Breaches Sochi Agreement on Abchazia*, Eurasia Daily Monitor, hämtat: 25 April 2006, adress: http://www.jamestown.org/edm/article.php?volume_id=401&issue_id=3036&article_id=2368350.

Socor, Vladimir (2006) "Moscow Kills Boden Paper, threatens to terminate UNOMIG in Georgia", *Eurasia Daily Monitor*, vol. 3, nr. 26.

Soldatov, Andrei (2006) *Al Qaeda: The Role in the North Caucasus*, Agentura & Studies and Research Centre (ASRC), hämtat: 20 november 2006, adress: <http://www.agentura.ru/english/terrorism/alqaedanc/>.

Souleimanov, Emil (2006) "With Sadulaev and Basayev Killed, Generation Change in the Chechen Leadership Nears", *Central Asia-Caucasus Analyst*, vol. 8, nr. 13, s. 5-7.

Svobodnaja Gruzija (2006) *Kljotj k 'doroznoj karte' [Nyckeln till vägkartan]*, Svobodnaja Gruzija, hämtat: 23 maj 2006, adress: <http://www.svobodnaya-gruzia.com/print.php?url=politic/125/01>.

The Caucasus Institute for Peace, Democracy and Development (2004) *SALW Proliferation and its Impact on Social and Political Life in Kvemo Kartli*, Tbilisi, The Caucasus Institute for Peace, Democracy and Development (CIPDD),

The European Commission's Delegation to Georgia (2006) *Overview of European Commission Assistance in Abkhazia and South Ossetia*, The European Commission, hämtat: 22 May 2006, adress: <http://www.delgeo.cec.eu.int/en/programmes/rehabilitation.html>.

The Messenger (2006) *Alasania and Shamba Agree to Renew Coordinating Board with Representatives of Two Sides*, The Messenger, hämtat: 30 March 2006, adress: http://www.messenger.com.ge/issues/1080_march_30_2006/n_1080_brief.htm.

- Today.Az (2006) *Peter Semneby: "EU to Take a Direct Part in Settlement of Nagorno Karabakh Conflict"*, Today.Az, hämtat: 4 April 2006, adress: <http://www.today.az/news/politics/24429.html>.
- Trenin, Dmitri (2004) "Pirouettes and Priorities: Distilling a Putin Doctrine", *The National Interest*, nr. Winter 03/04, s. 76-83.
- Udugov, Movladi (N/A) *Security in Exchange for Independence*, Jokhar/Grozny, National Center for Strategic Research and Political Technologies of the Chechen Republic of Ichkeria,
- UN (2006) *Georgia - UNOMIG - Mandate*, UN, hämtat: 11 April 2006, adress: <http://www.un.org/Depts/dpko/missions/unomig/mandate.html>.
- UN Economic and Social Council (2001) *Report of the Representative of the Secretary-General on Internally Displaced Persons, Mr. Francis Deng, Submitted Pursuant to Commission on Human Rights Resolution 2000/53*, UN Economic and Social Council, 25 January 2001, E/CN.4/2001/5/Add.4.
- UN General Assembly (2004) *General Assembly, Fifty-ninth Session, 4th Plenary Meeting*, UN General Assembly, 21 September 2004, A/59/PV.4.
- UN Security Council (1994a) *Agreement on a Cease-Fire and Separation of Forces signed in Moscow on 14 May 1994*, UN, S/1994/583.
- UN Security Council (1994b) *Declaration on Measures for a Political Settlement of the Georgian/Abkhaz Conflict Signed on 4 April 1994*, UN, S/1994/397.
- UN Security Council (2005) *Report of the Secretary-General on the Situation in Abkhazia, Georgia 19 October 2005*, UN, 19 October 2005, S/2005/657.
- UN Security Council (2006a) *Report of the Secretary-General on the Situation in Abkhazia, Georgia 13 January 2006*, UN, 13 January 2006, S/2006/19.

- UN Security Council (2006b) *Report of the Secretary-General on the Situation in Abkhazia, Georgia* 17 March 2006, UN, 17 March 2006, S/2006/173.
- UN Security Council (2006c) *Resolution 1393(2002)*, UN, 31 January 2002, S/RES/1393(2002).
- UN Security Council (2006d) *Resolution 1666(2006)*, UN, 31 March 2006, S/RES/1666(2006).
- US Department of State (2005) *The Abkhaz Conflict*, U.S. Department of State, hämtat: 11 April 2006, adress: <http://www.state.gov/p/eur/rls/fs/53745.htm>.
- Walker, Martin (2006) *EU's Bold Caucasus Bid*, Zhamanak, hämtat: 4 April 2006, adress: <http://en.zhamanak.com/article/186>.
- Vendil Pallin, Carolina (2006) *De ryska kraftministerierna: maktverktyg och maktförsäkring*, Stockholm, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Juni 2006, FOI-R--2004--SE.
- Wilhelmsen, Julie (2004) *When Separatists Become Islamists: the Case of Chechnya*, Kjeller, Forsvarets forskningsinstitut, FFI 2004/00445.
- Wilhelmsen, Julie (2005) "Grove menneskerettighetsbrudd i Tsjetjenia: en snublestein for Europarådet", *Nordiskt Östforum*, vol. 19, nr. 2, s. 151-170.
- Yeltsin, Boris och Maskhadov, Aslan (1997) *Peace Treaty and Principles of Interrelation between Russian Federation and Chechen Republic Ichkeria*, (Agreement reposted at the Ministry for Foreign Affairs of the Chechen republic of Ichkeria), hämtat: 8 June 2006, adress: <http://www.chechnya-mfa.info/legal/1.htm>.
- Young, David (2006) *Georgian Peacekeepers in South Ossetia: A Dangerous Move*, The Georgian Foundation for Strategic and International Studies, hämtat: 30 March 2006, adress: <http://www.gfsis.org/pub/eng/showpub.php?detail=1&id=93>.
- Zakayev, Akhmed (2006) *Manifesto for Peace in Chechnya*, Chechenpress, hämtat: 27 July 2006, adress: <http://www.chechenpress.co.uk/english/news/2006/07/14/01.shtml>.

Zjadaev, Ruslan (2006) "Tajna smerti Basajeva [Basajevs mystiska död]",
Tjetjenskoe obsjtjestvo, vol. 81, nr. 16.

Zygar, Mikhail och Solovyev, Vladimir (2005) *Transdnjestria's Referendum on Dependence*, Kommersant, hämtat: 19 september 2006, adress:
<http://www.kommersant.com/page.asp?idr=1&id=705497>.

FOI-rapporter i urval

Arbman, Gunnar and Thornton, Charles (2003) *Russia's Tactical Nuclear Weapons. Part I: Background and Policy Issues*, FOI-R–1057–SE, User Report, November 2003.

Arbman, Gunnar and Thornton, Charles (2005) *Russia's Tactical Nuclear Weapons. Part II: Technical Issues and Policy Recommendations*, FOI-R–1588–SE, User Report, February 2005.

Frost, Christina *et al.* (2004) *Acceptabla elavbrott? Fyra strategier för säker elförsörjning*, Stockholm, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Februari 2004, FOI-R--1163-SE.

Hedenskog, Jakob (2004) *The Ukrainian Dilemma: Relations with Russia and the West in the Context of the 2004 Presidential Elections*. FOI-R--1199--SE, User Report, March 2004.

Kiesow, Ingolf (2004), *China's Quest for Energy: Impact upon Foreign and Security Policy*, FOI–1371-SE, User Report, November 2004.

Kiesow, Ingolf (2003), *Energy in Asia: An Outline of Some Strategic Energy Issues in Asia*, FOI-R–0739-SE, User Report, January 2003.

Knoph, Jan T. (2004) *Civilian Control of the Russian State forces: a challenge in theory and practice*, FOI-R–1175–SE, User Report, February 2004.

Larsson, Robert L. (2006) *Russia's Energy Policy: Security Dimensions and Russia's Reliability as an Energy Supplier*, FOI-R-1932-SE, Scientific Report, Stockholm: FOI.

Larsson, Robert L. (2006) *Rysslands energipolitik och pålitlighet som energileverantör: risker och trender i ljuset av den rysk-ukrainska gaskonflikten 2005-2006*, FOI-R-1905–SE, Underlagsrapport, januari 2006.

Larsson, Robert L. (2004) *Ryssland och CFE: Problem, utveckling och framtid*, Strategiskt forum, nr. 14, Stockholm, FOI.

Larsson, Robert L., (ed.) (2005) *Whither Russia? Conference Proceedings*, Strategiskt forum, nr. 15, Stockholm, FOI.

Leijonhielm, Jan and Larsson, Robert L. (2004) *Russia's Strategic Commodities: Energy and Metals as Security Levers*, FOI-R--1346--SE, User Report, November 2004.

Leijonhielm, Jan m.fl. (2003) *Rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv: En förnyad bedömning 2002*, FOA-R--0811--SE, användarrapport, februari 2003.

Leijonhielm, Jan m.fl. (2005) *Russian Military Capability in a Ten-Year Perspective: Problems and Trends 2005 – Summary and Conclusions from a Study for the Swedish Ministry of Defence*, Stockholm, FOI Memo 1369, June 2005.

Leijonhielm, Jan m.fl. (2005) *Rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv – problem och trender 2005*, Stockholm, FOI-R--1662-SE, användarrapport, juni 2005.

Leijonhielm, Jan m.fl. (2000) *Rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv: En förnyad bedömning 2000*, Stockholm, FOA, FOA-R--00-01758-170--SE, användarrapport, november 2000.

Leijonhielm, Jan m.fl. (1999) *Rysk militär förmåga i ett tioårsperspektiv*, FOAR--99-01151-170--SE, användarrapport, maj 1999.

Leijonhielm, Jan, Clevström, Jenny, Nilsson, P-O och Unge, Wilhelm (2002) *Den ryska militärtekniska resursbasen*, FOI-R--0618--SE, oktober 2002. (In Swedish with extensive English summary)

Oldberg, Ingmar (2004) *Membership and Partnership: The Relations of Russia and Its Neighbours with NATO and the EU in the Enlargement Context*, FOI-R--1364--SE, Scientific Report, October 2004.

Oldberg, Ingmar (2001) *Kaliningrad: Russian Exclave, European Enclave*, FOI-R--0134--SE, Scientific Report, June 2001.

Oldberg, Ingmar (2003) *Reluctant Rapprochement: Russia and the Baltic States in the Context of NATO and EU Enlargements*, FOI-R--0808 – SE, User Report, February 2003.

Oldberg, Ingmar and Hedenskog, Jakob (2000) *In Dire Straits: Russia's Western Regions between Moscow and the West*. Base Data Report, FOA-R--01617-170--SE, October 2000.

Sandklef, Kristina (2004), *Energy in China: Coping with Increasing Demand*, FOI-R-1435-SE, User Report, November 2004.

Sandström, Emma (2003), *Afghanistan and Central Asia after September 11 – the Security-Political Development*, User Report, FOI-R – 0821-SE.

Sandström, Emma (2005), *Iran, Iraq, Turkey, Azerbaijan and Armenia – a Security and Political Assessment*, User report, FOI-R – 1351-SE.

Vendil Pallin, Carolina (2005), *Russian Military Reform: A Failed Exercise in Defence Decision Making*, FOI-R-1777-SE, Scientific Report, November 2005.

Vendil Pallin, Carolina (2006), *NATO-operationen Active Endeavour: Ett test för det militära samarbetet mellan NATO och Ryssland*, FOI Memo 1626, januari 2006.

Vendil, Carolina, *The Belovezha Accords and Beyond: Delineating the Russian State*, FOA-R – 00-01504-170 – SE, Scientific Report, May 2000.

FOI-rapporterna kan erhållas via:

E-mail: chrber@foi.se

Telefon: 08-555 030 51

Internet: <http://www.foi.se>